

XV. ÉVFOLYAM.

2. SZÁM.

BUDAPEST, 1931.

JANUÁR 10.

ISZANDÓRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:

PINCZÉS ZOLTÁN SZAZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:

MAHÁCS LAJOS SZAZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, L. BŐSZÖRMÉNYI-UT 21. SZ. TELEFON. 501.90.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Böszörményi-út 21 TELEFON: 501-90.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Villamoson.

Egy úr ül szemben a villamoson. Délutáni ujságot olvas nagy érdeklődéssel. Kétfelőlről a két szomszédja is beleolvas az ujságjába, nagyon érdekes eset van éppen azon az oldalon. Így állva, felülről fordítva is el lehet olvasni a kiabáló címekeket: „Súlyos vádak egy csendőrtiszthelyettes ellen!"; „Egy csendőrparancsnok háborúsága a helyettesével!"; „Érdekes tárgyalás a budapesti honvédtörvényszéken!“. És így tovább.

A címekek alatt a lényeg — így szokott ez lenni — már nem olyan nagyon szenzációs. Az egyik Budapest melletti őrsön az őrsparancsnok hadilábon állott a helyettesével. Addig-addig jelentgették egymást hol nyiltan, hol névtelenül, amíg mind a ketten a haditörvényszék elé kerültek. Úgy látszik azonban, hogy nem az őrsparancsnoknak lett igaza, mert a haditörvényszék őt elítélte, a helyettest pedig felmentette. Hát ezt tárgyalgatta-teregette az ujság nagy bőbeszédűen a három nem nagyon nyájas olvasónak, a laptulajdonosnak, meg a két potyának.

Zörögve-rázva dökög a villamos, lármásan zökkenve át egy vágánykeresztezésen. Messze még a végcél, lehet talán tíz perc is. Az ilyen tíz percek csak úgy kínálkoznak az unaloműző gondolatok számára, amelyek rendszerint villamoson, mindig csak villamoson és csak utasi minőségében jutnak eszébe az embernek, hogy leszálláskor az eldobott jeggyel együtt elfelejtődjenek a legközelebbi villamosozásig. Ez a tíz perc azonban, úgy látszik, akarva nem akarva, ezé az ujságcikké lesz, mert igen tolakszik előre a témája. Nem a nevek, amelyekkel felesleges a memóriát terhelni, mint inkább az egész kérdés, amely körül forog: az őrsparancsnoké. Ilyesformán jönnek valahogy a gondolatok:

Az őrsparancsnoki állás egyike a legszebbeknek a csendőrségnél. Nem a dologtalan nagyuraság miatt, hanem ellenkezően: munkaterületének, feladatának, hatáskörének, szolgálati állásának és társadalmi helyzetének méretei és színvonala folytán. Nem feltétlenül azé ugyanis az irigylésreméltóbb és kívánatosabb hivatás, akinek elnézik a tétlenségét, vagy esetleg a munka némi látszatának fenntartása mellett éppen módot is adnak reá, mert ez mindössze csak annyit jelent még, hogy a tétlenségét hasznosabbnak tartják a közre, mintha dolgoznék: önérzetes és az ingyenélésnek még a legkifinomultabb formáitól is irtózó ember hivatásának szépségeit abban találja meg, amit annak körében

tőle elvár és teljesítményeiben megtalál a közjó. Senkit sem tudnánk az Isten hasonszórú teremtményei közül megnevezni, akitől annyian és annyi mindent elvárnának, mint a csendőrparancsnoktól. Az előjárók, a hatóságok, a lakosság, az alárendeltek, a társadalom, mind-mind csak követelményt, törvényt és szabályt tartanak eléje, csoda-e hát, ha nem mindenki állja ezt, hanem csak aki odaváló.

Hogy ki való oda és ki nem, azt mindenekelőtt két kérdés dönti el. Hogyan tud parancsolni és hogyan engedelmeskedni? Minden más kérdés csak ezek után következik.

A parancsolásnak könnyebbik része a másokkal való rendelkezés. Ezt sokkal könnyebb megtanulni, mint a másikat, a nehezebbiket: az önmagunk felett való korlátlan uralmat. Amit jónak, helyesnek és szükségesnek tartok, azt elsősorban magam cselekszem s csak azután követelem meg másoktól is. Amit az alárendeltjeimtől nem tűrok el, azt magamnak is megtiltom. Ez az egyedül helyes felfogása a parancsnoki hivatásnak, mert semmiféle szabályzat nem képes a parancsnak olyan ellenállhatatlanul és feltétlenül kényszerítő erőt kölcsönözni, mint a személyes példaadás.

Aki pedig másoktól engedelmességet vár, az tanuljon meg maga is engedelmeskedni. Az őrsparancsnok élő szabályzat legyen, aki nemcsak megmondja, de meg is mutatja, hogy minek hogyan kell, vagy nem kell lennie. Mert nagyon következetlen dolog lenne bárkitől, ha az alárendeltjeitől azt követelné, hogy jobban, pontosabban és lelkiismeretesebben hajtsák végre a parancsait, mint ahogy tőle tanulták.

A szabály tehát rövid: aki rendet akar az őrsén, legyen rendes, aki fegyelmet akar, legyen fegyelmezett, aki pedig nem hajlandó elnézni alárendeltjeinek kihágásait, annak elsősorban magának legyen rendben a szénája. Az őrsparancsnoki állás komolysága, szolgálati súlya és társadalmi tekintélye már nem bírja el a gyerekes rendetlenkedéseket, még kevésbé az alárendeltekkel való civakodást, vagy éppen a közös vádiratot. Az őrsparancsnoki gombnak mindig ugyancsak fényesnek kell maradnia, mert ha elhomályosul, nagyon nehéz újra kifényesíteni.

Aki a maga szép őrsparancsnoki állását megbecsüli, nyugodtan megkövetelheti mindenkitől, hogy szintén megbecsülje azt. Aki tudja és érzi, hogy nincs mit a szemére vessenek, az tartson aztán rendet a maga portáján. Az őrsön csak egyetlen akaratnak szabad érvényesülnie: az őrsparancsnokénak. Aki pedig elég meggondolatlan ahhoz, hogy ennek az akaratnak bünyösen elleneszegüljön, vagy őrsparancsnoka ellen emelkedjék, azt csak hadd érje el a magakereste végzete. Üljön a vádlottak padjára is, ha odaváló, de — egyedül!

Bűnhalmazatos esetek feljelentése a csendőrség által.

írta: DR. TÜREI-OSVÁTH ISTVÁN r.-fogalmazó.

A csendőrségi szolgálati utasítás 460. pontja rendelkezik arról, hogy a csendőrök feljelentését

a) a kir. törvényszék hatáskörébe tartozó bűncselekmények esetében az illetékes kir. ügyészséghez;

b) a kir. járásbíróhatáskörébe tartozó vétségek és kihágások esetében az illetékes kir. járásbíróhoz;

c) fiatalkorú gyanúsítottak bűnügyeiben a fiatalkorúak bíróságához;

d) nyomtatvány útján elkövetett, magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetében az illetékes kir. törvényszék vizsgálóbírájához;

e) kivételes bírói illetékesség alá tartozó bűncselekmények esetében a kivételesen illetékes kir. ügyészséghez;

f) a közigazgatási — állami rendőrségi — hatóságok, mint rendőri büntetőbíróhatóságok hatáskörébe utalt kihágások esetében a főszolgabíróhoz — rendőrkapitánysághoz —, mint rendőri büntetőbíróhatáshoz;

g) a községi előljáróságok, mint rendőri büntetőbíróhatóságok hatáskörébe tartozó kihágások esetében a községi előljáróhatáshoz, városokban a polgármesterhez köteles eljuttatni.

Utasítást tartalmaz ez a pont arra is, hogy az állami rendőrség hatósági területén működő örsök a kir. bírósághoz, ügyészséghez vagy vizsgálóbíróhoz címzett feljelentéseiket az illetékes állami rendőrséghez terjesztik be, amely azokat eredetiben továbbítja.

Izenetet hallok.

Ha rámborul a kelő nyári este
És szellő éri lázas homlokom,
Bús izenetet vélek hallani:
Rabláncra vert sok testvér hangjai,
Tudom, — Ti sírtok borús alkonyon...
Ha Tiszapartján ér a csöndes éjjel
És halk panaszát titkon ellesem...
Hernádvidéki bánatos dalok,
Ti tudjátok csak, miért sorvadok,
— Szülötanyám, dajkám, kedvesem...
Ha rámpirul a hajnal bíbor arca
És vigadókat látok szerteszét:
Minden kacaj a fájdalom maga,
A nóta is a büszke dac jaja!
Meddig hallok e gályabús zenét? ...
Távol kódén, ha délimára int,
A kassai s a többi rab harang:
Csak átok élhet magyar szíveken,
Míg szent földünkön dúl az idegen...
Ki mást érez, — sehonnai, bitanga!

Fodor Pál.

A Szut. e rendelkezései a konkrét esetek túlnyomó részében pontos és határozott útbaigazítást adnak arra vonatkozólag, hogy a csendőrök a büntetés vétség vagy kihágás miatt szerkesztett feljelentését hová köteles eljuttatni, a további teendők törvényszerű folytatása céljából.

A Szut. most idézett és a további pontokba foglalt rendelkezései bőséges támpontot nyújtanak az eljárás formáságaira, úgyhogy ott a gyakorlott csendőr könnyűszerrel eligazodhatik.

Van azonban a Szut. e pontjának egy olyan vonatkozása, amelyre nem ad semmiféle útbaigazítást.

Nem rendelkezik ugyanis az eljárás módjáról az esetben, ha a tettes vagy tettestársak ellen folyamatba tett nyomozás bűnhalmazathoz vezet. Vagyis amikor a tettet többféle büntetendő cselekmény elkövetése is terheli. Továbbá, ha van a gyanúsított terhére rótt cselekmények között olyan is, amely miatt a kir. ügyészséghez, olyan is, amely miatt a kir. járásbíróhatáshoz, olyan is, amely miatt a közigazgatási hatáshoz, mint rendőri büntetőbíróhatáshoz stb., lenne helye a feljelentés továbbításának.

Ilyenkor azután mi történik?

A csendőrök szószerint értelmezvén a Szut. idézett rendelkezését, a gyanúsított, illetve esetleg terhelt ellen külön-külön teszi meg a feljelentését a kir. ügyészség, a kir. járásbíróhatáshoz, a rendőri büntetőbíróhatáshoz stb. részére, aszerint, hogy melyik bűncselekmény elbírálása a tételes jog értelmében melyik hatóság hatáskörébe tartozik.

Utal mindegyik jelentésében arra, hogy a másik, még fennforgó egyéb bűncselekmény miatt hová és milyen szám alatt, mikor adott be feljelentést.

Szakad a gát!...

írta: MADOS GYÖRGY.

Az ég egyetlen állófelleg volt, nem látszott azon a kormos fellegen semmi rés, taraja sem volt, mert nem gomolygott, csak aláfeszült a roppant égnek és hol csendesen permetezett, hol nekivadulva zuhogtatta az esőt.

Nyolcadik napja tartott ez így.

Dörögni most csak éjfél tájban kezdett, de akkor aztán zengett irtózatosan és mindig négyszer-ötször csattant egymásután. Az aranylila villámnyilak szakadatlanul hasogatták a sötétséget s fénylésükben hol ez a része, hol az a pontja bukkant elő a határnak. Egyszer a puszta közepéről meredt elő a kútágas, de úgy, mintha mind a két karjával segítségért üngetetne, következő pillanatban a dülőút szélén egy villámsújtott jegenye mutatta meg a felborzolt lombüstökét, de látni lehetett azt is, hogy a Körös gátján innen, a csőszház kéményéről félelmében elrúgta magát a gölya.

Cudar éjszaka volt.

Csuti Gergely a tanyaházban virrasztott. Egy ideig a meleg kémence mellett a padkán kucorgott, majd elballagott az asztal mellé, feljebb srófolta a talpaslámpát, aztán mikor a nyugtalanság már a torkában reszketett, nem bírta tovább szó nélkül:

— Nem tudom, hogy mire virradunk... nem tudhatom.

Az asszony felé mormogta ezt, aki éppen lekuporodott a földre és a dagasztóteknőben szunyókáló gyermeket ringatta. Nem nézett fel az emberre, várt egy kis ideig, aztán haragosan pislantott:

Mit eredményez a csendőrörs ilyen értelemben követett gyakorlata?

A kérdés alapos megértése céljából egy valóban megtörtént esetet fogok ismertetni példaképpen. A név, az elkövetési hely, az ügyben nyomozó örs vagy egyének, mind nem lényeges. A tény maga az, amit bonckés alá veszünk.

Az egyik csendőrörs a nyomozás során összegyűjtött adatok és bizonyítékok alapján — nyilvánvalóan a Szut. fentidézett rendelkezéséhez igazodva — feljelentést tett a gyanúsított ellen

a) az illetékes királyi ügyészségnél hatósági közeg elleni erőszak vétsége miatt — mert a tettes a felüketett mezőőrrel szembeszállt —,

b) az illetékes királyi járásbírósnál az indítványtételre jogosított magánvádló nála előterjesztett indítványa alapján becsületsértés vétsége miatt — mert a tettes a mezőőr társaságában levő polgári egyént becsületsértő kifejezésekkel illette —,

c) az illetékes rendőrkapitányságnál engedély nélküli fegyvertartás által elkövetett kihágás és vadászati kihágás miatt, — mert a terhelt rendőrhatósági engedély nélkül tartott fegyverével a vadászatra jogosított területbérlo engedélye nélkül vadászott.

Tehát három külön feljelentést készített és juttatta el azokat a három hatósághoz.

Jegyezzük meg, hogy a három feljelentés egy időpontban elkövetett büntetendő cselekmények miatt készült.

A feljelentések beérkezése után — mert a rendőrkapitányság a hozzá benyújtott feljelentés megfelelő példányát eljuttatta az illetékes kir. ügyészséghez és járásbíróshoz — egymástól teljesen függetlenül mindhárom hatóság folyamatba tette az eljárást a tettes ellen.

Előállt az az eset, hogy a szerencsétlen feljelentett heteken, sőt hónapokon keresztül egyebet sem csinált, mint az egyik hatóságtól a másikhoz járt az idézések alapján. Idézte az egyik, idézte a másik, majd a harmadik. Elnapolták a tárgyalást az egyik helyen, majd a másikon. És ekkor kezdődött újból minden elülről.

De az ügyek sehogysem akartak befejeződni. Az érdekelt három hatóság egymáshoz fordult. Előbb az egyik kérte a másiktól az iratokat betekintésre, aztán a másik a harmadiktól.

Ugyanis a gyanúsítottat az egyik hatóság a három közül elítélte. Ekkor az elítélt a másik két hatóságnál, természetesen joggal, azzal védekezett, hogy őt ebben az ügyben egyszer már elítélték. Őt kétszer egyazon cselekmény miatt megbüntetni nem lehet. A hatóság tehát, egyik a másik után, kénytelen volt az iratokat beszerezni a másik két helyről, hogy a tényállást tisztázhassa. És megállapíthassa perrendszerűen azt, hogy a gyanúsítottat miért is ítélték hát el. Azóta eltelt idestova egy esztendő.

Vagyis keletkezett egy olyan káosz, amelynek érzi a hátrányát három hatóság. De érzi különösen az eljárás alá vont egyén. Mindenekfelett pedig érzi az a büntetőjogi sarkalatos elv, hogy a bűncselekményt lehető leggyorsabban kövesse a megtorlás.

Ez a tengerikígyó azután még mellékhatásokat is nevelt. Az eljárás során ugyanis kiderült, hogy az érdekelt tettesnek természetesen vadászjegye sem volt. Így jövedéki kihágás miatt is felelősséggel tartozik.

Ez lesz tehát a negyedik fórum — újból egy másik állomáshelyen —, ahol szintén helyt kell állnia.

Ez a tény. A most felsorakoztatott adatoknak az ismeretében — ha a Szut. fentidézett pontjának a rendelkezését tartjuk szem előtt — megállapíthatjuk,

Minden neszre figyelt.

Felrettenve leste a sötét ablaküvegen átrepbenő árnyékokat s vacogni kezdett, mikor az elhalkult eső újra neki-nekilendült és sűrű, kemény, nagy cseppekkel verte a tetőcserepet.

Az udvaron álló eperfát száz marokkal cibálta az orkán és úgy zörgette a kútostort, mintha feldühödött boszorkányok akarnák kitépni egymás kezéből.

Zuhogott az eső.

A Körös gátja felől ordítás hallatszott, rekedten, vadul, szüntelenül. Az ablakkal szemközt, a töltés tetején kézilámpás villant meg, de lángját hirtelen elnyelte a szél. Dühös szóváltás, csattogó zaj, félelmetes láрма és egymásra támadó szitkok hangfoszlányait kapta fel és sodorta magával a vihar, de a gát tetejéről már a hajlongó emberek s itt-ott egy kakastollas csendőr körvonala is átrémlett egy-egy pillanatra a sötétségen.

Csuti az ablak elé állott. Előrehajolva, tágrameredt szemmel, szorongva kémlelte a halálos-lelkű éjszakát.

— Nem tudom, mi lesz... nem tudhatom — morogta most már kétségbeesetten s bár nem szánta az asszony fülének ezeket a szavakat, az mégis kiérezte belőlük a fojtott tépelődését.

— Ideveszünk, én tudom, ideveszünk mink is, a gyermek is — nyöszörögte zokogó rettegéssel.

Az ember pillanatra leküzdötte magában a halálos szorongást.

— Mit beszélsz, hé? Ideveszünk? Idevész a nyúl, mert az gyáva! — kiáltotta erőszakoit bátorsággal s a szemé feketelángú gúnnyal villogott az asszony felé.

Az föléhajolt a teknőnek, gyöngéden kiemelte belőle a gyermeket és a melléhez ölelte.

— Mán pedig tudhatná kend... megmondták délbe a csöndérek, az örmester úr jól a fülibe kiabálta kendnek, hogy menjék a gátra rözsét hányni, mert ha kiszakad a tötis, mink is itt veszünk, a jószág is. De kend csak a maga feje után megy, csak azir'se, hisz, pedig dagad ám a víz.

Az ember olyan pillantással nézett felfelé, mintha mindenért az eget okolná. Jött, ment, tett, vett, gyilkos dühhel rágta a pipa csutoráját, elment az ajtóig s mindjárt visszafordult s minden lépése egy kínlódo mozgás volt, mellyel a nagy belső feszültségét akarta enyhíteni.

— A csöndérek? — nézett kegyetlen vigyorgással az asszonyra és kicsinylőleg ellegyintett maga előtt. — Hunnét tuggyákük azt?... Bírja az a tötis... azok a csöndérek csak ijesztgetik itt a népeket, hogy jobban dőgozzanak a gáton. Hát én pedig nem félek.

Az asszony szemrehányóan felnézett.

— Nem fil kend, de majd megijed. Jobb is vóna szedelőcködni mán most, osztán menekülni be a városba a gyerekkel.

Csuti Gergely fogvicsorgatva ült le az ágy szélére, de a nyugtalanság kazal módjára lángolt benne s alig ült le, már is felállott.

— Mi-it?! Itthagyni a tanyát, elfutni a veszedelem elől?! Bolond parancsol ilyet, érted!? — ordított ki belőle a düh, a reggel óta benne kavargó keserűség, amelybe most már beleizzott a fájdalom is, a félelme is. Mert reggel óta érezte már a közeledő veszedelmet, de indulatos szótlansággal visszagyúrte ezt az érzését magába és az önbizalmát nekifeszítette minden vészes jelnek, amely a part felől jött.

hogy az eljáró csendőrös az előíráshoz alkalmazkodott. Jelentését megtette sorban minden illetékes hatósághoz. Tehát végeredményben szabályszerűen járt el.

Ezzel a gyakorlati példával szeretnék most rámutatni arra, hogy a szolgálati utasításnak a feljelentések rendeltetési helyére vonatkozó említett rendelkezéseinek a gyakorlati végrehajtása abban az esetben, ha bűnhalmazat derül ki a nyomozás során — nem lehet célszerű.

Különösen nem lehet célszerű abban az esetben — mint amit a felhozott példában is kimutattam —, amikor a tettes ellen fennforgó bűnhalmazatot képező büntetendő cselekmények elbírálására hivatott hatóság nem egy és ugyanaz. Hanem kettő, esetleg három különböző.

Az elmondott esetben például a négyféle elbírálás alapját képező — hatósági közeg elleni erőszak és becsületsértés vétsége, fegyvertartási, vadászati és jövedéki kihágás — bűncselekményt, illetve jogellenes magatartást egy és ugyanazon időpontban, néhány perc leforgása alatt követte el a tettes.

Vétett a tételes jogszabályok tiltó rendelkezései ellen. Azért természetesen büntetőjogilag is felelőséggel tartozik. Az illetékes bíróság előtt.

A célszerűség — akár a hatóságok érdekeit, akár a fél érdekeit mérlegeljük — itt bizonyos módosítások szükségességét indokoltá teszi.

Ezzel a módosítással az eljárás egyszerűbb, gyorsabb, így kihatásaiban eredményesebb lesz.

A bűnvádi perrendtartás 19. §-a értelmében, ha ugyanazt az egyént több bűncselekmény terheli — mint a jelen alkalommal felhozott példában is láttuk —, a külön folytatott ügyeket rendszerint egyesíteni kell és azokban lehetőleg együttes ítéletet kell

hozni. Vagyis a jogszolgáltatásnak a célja az, hogy a tettes az összes terhére rótt cselekmények miatt — hacsak ennek törvényes akadályja nincs — egy bíróság, egy hatóság előtt egyszerre feleljen. Hogy ez a törvényes akadály mi lehet, azt alább fogom kifejteni.

Nyilvánvaló, hogy ez az álláspont a helyénvaló. A bűnvádi perrendtartás most idézett szakasza ebben a kérdésben félre nem érthetően rendelkezik. Kimondja, hogy az egyesítésre és a további eljárásra több illetékes bíróság közül az van hivatva, amelynek hatáskörét a bűncselekmények egyike sem haladja meg. Ha több ilyen bíróság volna, mint a példában is — ezek közül a legsúlyosabb bűncselekmény tekintetében illetékes bíróság.

Az adott esetben tehát a királyi törvényszék. Mert az elkövetett bűncselekmények közül ez a legsúlyosabb bűncselekmény, a hatóság közege elleni erőszak vétségének az illetékes bírósága.

A bűnvádi perrendtartás 20. §-a jelöli meg az akadályait az egyesítésnek és az együttes elbírálásnak.

Nem egyesíthetők más bűnvádi ügyekkel azok az ügyek, amelyekben az elsőfokú bíróság már ítéletet vagy megszüntető végzést hozott. Tehát nem kell ennek a hozott ítéletnek jogerősnek is lenni. Elegendő, ha az illetékes elsőfokú bíróság az eléje tartozó ügyben már érdemben döntött. Tekintet nélkül arra, hogy a döntése ellen élt-e valaki a jogosítottak közül jogorvoslattal, vagy sem.

Kimondja továbbá a Bp. 20. §-a azt is, hogy az illetékes hatóságoktól az összefüggés okából nem lehet elvonni

a) az egyes törvényszékekhez, mint kivételes bíróságokhoz tartozó ügyeket — pl. az állam és társadalmi rend védelméről szóló törvénybe ütköző bűncselekmények, amelyek az illetékes királyi ítéletábla

— Elébbvaló a te apádnak a tanya, a föld, meg a jószág, elébbvaló minden, mint a te parányi kis életed — susogta síró szájjal a gyermek arcába.

Az ember arcán görcsös fájdalom vonaglott s a bizonytalan percek riadt szomorúsága izzott fel a szemében. Az asszony felé fordult, de ugyanekkor egy forró pillantásával lelkéhez ölelte a gyermeket is. Karjával tétova mozdulatot tett, úgy látszott, mintha magához akarná ragadni, hogy megmentse, hogy ő mentse meg, csak azért is ő és ne az asszony, de alig tett egy lépést előre, az örvénylő gondolatai máris elröppentek a gyermek felett, kirepültek a földjére, a két kis magyar holdra, a sarjadzó, bársonyos, zöld vetésre, amely odapusztul, ha csakugyan kiöntene a víz. Percekig maga elé meredt most, nem látta már a gyermeket, úgy állt a ház közepén, mintha egyedül lenne s olyan kevéssé értették meg egymást most az asszonnal, mintha nem is egy fedél alatt, hanem a föld két ellenkező sarkán laktának. Egyik a gyermekért, az életért remegett, míg a másiknak a földet, a jószágot, a vetést, az élet új ígérését ölelte körül minden gondolata.

Az asszony szólalt meg először:

— Kend csak dacol, dühöng, megköti magát, pedig jobb volna, ha mingyár menekülnénk, mert ha kiönt, ide csap le a laposra, — zihálta ki magából az iszonyító gondolatokat.

Csuti az asszony elé toppant.

— Hallgass! — kiáltotta és a felránduló ökle a gerendáig szaladt.

Az udvaron a kútostor felett nagy lángot vetett a villám, a kert végében iszonyú fájdalommal vonított a kutya, a szél kegyetlenül ráncigálta az ablakrámákat s

kisvártatva kintről, a sötétből beordított egy rekedt torok:

— Héé, szakad a gát! ... Ne aluggy, ha' kapd az ásót, osztán rohanny!

A hang nyomán gyilkos csend szakadt a tanyaházba. Csutiban megfagyott a vér. Dermedten nézett az asszonyra, de a megdöbbenést újra csak a düh sarkantyúzta ki belőle. Szót se szólt, az indulat most mélyen sustorgott a mellében, nagyokat fújta s döngő léptekkel az ajtóhoz lódult.

Az asszony halálraváltan kiáltott utána:

— Várják kend! Én is megyek, én is, a gyerekekkel...

Az ember felrántotta az ajtót, de pillanatra visszafordult:

— Maraggy! ... A tanyát itt ne hagyd, de a jószágot se! Értetted!?

A pitvarajtó mögül felkapta az ásót és elrohant a gát felé.

... Az asszony már a nagykendőt csavargatta a gyermek köré, pihegett, zokogott, kezefejét a könnyes, ijedt szeméhez kapta, majd a vetetlen ágyból kicibált egy párnát s azzal is körülfogta a vállához emelt gyermeket.

A pitvarajtóból belebámult a sötétségbe. Egy agyonázott csendőr bukkant elő a kert sövénykerítése mögül.

— Adja ide azt a gyermeket, osztán rohanjon utánam! — lihegte az asszony felé s a következő pillanatban már ölébe kapta a gyermeket s futott vele biztosabb tájak felé, az elborult, fekete ég alatt.

*

A tanya előtt jó kiáltásnyi távolságban kanyarodott el a gát. Csuti Gergely itt állott meg, a töltés tetején. Körülötte kétségbeesetten, vad irammal folyt a munka.

székhelyén működő kir. törvényszék hatáskörébe vannak utalva,

b) a nyomtatvány útján elkövetett (és az esküdt-szék elé utalt, de ezidőszerint az esküdt-széki bíráskozás szünetel) ügyeket,

c) továbbá a jövedéki kihágási ügyeket. Pl. a felhozott példában a vadászjegynélküli vadászás, mint jövedéki kihágás.

A Bp. e rendelkezései alapján a Szut. 460. §-ának a rendelkezéseit minden zökkenő nélkül ki lehetne egészíteni. Szorosabban párhuzamba állítani a törvény szövegét a gyakorlati eljárással.

A módosítás azt tartalmazná, hogy a csendőr-örs a feljelentését bűnhalmazat esetén — együvé összefoglalva mindazokat a cselekményeket, amelyekre vonatkozólag a Bp. említett rendelkezése alapján az egyesítés és az együttes döntés helyt foghat, figyelemmel természetesen azokra az esetekre, amidőn az ügyet még összefüggés okából sem lehet elvonni az illetékes hatóságoktól — ahhoz a bírósághoz köteles eljuttatni, amelyiknek a hatáskörét a szóbanforgó bűncselekmények egyike sem haladja meg.

Tetemesen megkönnyítené ez a rendelkezés a csendőr-örs munkáját. A legtöbb esetben egy feljelentést kellene csak szerkeszteni. (Itt még a géppel való írással járó egyszerűsítés sem jut szerephez, mert a mostani helyzetnél minden hatósághoz küldött vagy irányított feljelentés más szövegezésű, így egyszerre nem készülhet egynél több.) Kivételesen kettőt. Ritkaságszámba menne, ha még ennél többre is lenne szükség. Ilyen bonyolult ügy már elvétve, de nagyon elvétve akad.

Ebben a feljelentésben nem kellene szétválasztani egymástól — mint a felhozott példában is láttuk — a valójában szorosán összefüggő, egynéhány perc

alatt lejátszódott különféle cselekményeket. Hanem az egységes feljelentésben a történeteket összefüggő, egységes, kerekded formában lehetne felsorakoztatni és a legsúlyosabb bűncselekmény tekintetében illetékes bírósághoz eljuttatni.

Vegyük csak figyelembe azt, hogy a mostani helyzetben a járőrnek a három-négyrendbeli feljelentés megírásával mily sok dolga van. Hiszen a lehetőség szerint külön kell választani az egyes bűncselekmények tényálladási elemeit. Ami nem mindig sikerül szerencsésen. Ha sikerül is, olyan hosszadalmasan, hogy tulajdonképpen minden egyes hatóság elé kerülő feljelentésben benne van minden — csak más szavakkal és más csoportosításban — ami a tényállásra, az egész bűnhalmazatra vonatkozik.

Vegyük csak figyelembe azt, hogy az ügy tanuina esetleg minden egyes hatóság előtt meg kell jelenniök. Ami már a tettesnél sem helyénvaló. Még kevésbé az a tanuk esetében. Méltán tűnhetik fel a sorozatos molesztálás számukra zaklatás-jellegűnek.

Rá kell mutatnom arra is, hogy az egy egyén által elkövetett, különféle bíróságok elé tartozó ügyek különválasztása — amelyeket a lehetőség szerint egyesíteni kell és együttesen eldönteni — *nem tartozik a nyomozóhatóságok hatáskörébe.*

Ezt tulajdonképpen nem teheti meg sem a csendőrség, sem a rendőrség. Ez a jog kizárólagosan a bíróságok részére van fenntartva.

A Bp. 21. §-a az eljárásra illetékes bíróságnak felhatalmazást ad arra, hogy — fontos okból, tehát ezt a bíróságnak kell eldöntenie és mérlegelnie — az ügyek egyesítését és együttes elintézését mellőzheti. Illetőleg megszüntetheti. Az eljárást egyes ügyekben vagy egyes terheltek ellen elkülönítve folytathatja, esetleg más illetékes hatóságnak engedheti át.

De már fáradtan lihegték a kigyulladt tüdejű emberek. Lent, a gátat szegélyező fákat egymásután csavarta ki az orkán s a folyó egyre dagadó medrében a pusztulás trombitáját harsogtatta az ár.

Pillanatra csend lett. Hallani lehetett, amint a vízzel részegre szívott, gőzölgő sárban szakadatlanul cuppognak a csizmák, de látni lehetett már azt is, hogy a pusztulásnak ebben a vígasztalan mocsarában tehetetlenül állnak meg a csákányok, az ásók, a kapák.

Az örsparancsnok, aki embereivel a gát legveszélyeztetettebb pontján állott, szüntelenül, hangosan, bátorítón nógatta a csüggedőket:

— Ide azokkal a karókkal, szalmát is, rózsát is, de egykettő, mert ha itt megfogjuk, akkor mink győzünk, nem a víz!

Csuti Gergely a hitetlenek vak dühével levágta az ásót a földre.

— Az atyaúristen se győz itt, még ha megdöglünk se! — kiáltotta sötét indulattal az emberek felé.

A csendőr szemrehányóan végigmérte:

— Kend lesz az oka, ha baj lesz, mert makacsodik, mert csak a dühe dolgozik, nem a keze. Mi lenne, ha mindenki így gondolkodna? Nem szégyenli magát!

Egy zömök alak a sáros gátoldalból felkiáltott:

— Csutinak van igaza!

Egy kókkadtféjű, bagolysipkás ember a zsilip mellett az ásóját dühösen félrevágta az iszapba:

— Én már dülbe megmondtam, hogy itt csak az atyaúristen segít! — kiáltotta fel a többieknek.

— Vagy megáll a víz, vagy nem! — kiáltották egyszerre tizen is, a csendőrök felé s hiábavaló volt most már a szép szó, a fenyegetés, a parancs, csak a zúgó, szitko-

zódó zaj keveredett össze a szél süvöltésével s olykor, ha a villám felcikázott, menekülő emberek és riadt özek körvonala tűnt elő a szántóföldek felett.

Az ég alatt a feketeségben varjak csapódtak el. Csak itt-ott mozdult még a gát körül egy-egy emberalak. De a csákányok már nem zuhogtak.

Az örsparancsnok intézkedni akart, de hangját elnyelte a zápor harsogása s már azt érezte, hogy süllyedni kezd az ő csizmája alatt is a friss töltés földje.

Lent a folyó medrében lihegve dolgozott a titokzatos hatalom, a gát belső oldalát ellenállhatatlan erővel feszegette az ár, vad munkájától kimerülten rogyadozott a töltés, amely ebben a pillanatban a zsilip mellett hirtelen átszakadt.

Egy zilált csendőr a torlasznak szánt vesszőkévék tetejére ugrott:

— Szakad a gát, m n küljön mindenki! — kiáltotta a zivataros éjszakába s az egyre sűrűbben cikázó villámok a feje mögött ágaskodó szuronyán tükrözték az éj rémületét.

Csuti Gergely, aki a zsilip mögött állott, szédülten, bambán nézett a kizúduló vízre. Ő akart elfutni legelőször s mégis ő maradt itt utolsónak. Dacosan, kidűtött mellél bámulta a zuhogó hullámokat, de egyszerre csak hátratántorodott:

— A tanya... a tanya! — hörögte elfulladó hangon, de a felborzadó képzeletében fájdalmas világosság támadt, vészes, vörös fényességet látott, melyben roskadozó házfalak, leomló kémények, viharban hajladozó tornyok, a gomolygó ár hátán nyöszörgő jóságok, szétsodort kazlak és elmerülő tanyák víziója zavarodott össze.

Tehát halmazat esetén az egységesítésre és az együttes eldöntésre hivatott legszélesebb hatáskörű bíróság dönti el, hogy az eléje terjesztett ügyben elbírálja-e a feljelentésben megjelölt összes bűncselekményeket — tehát az esetleges büntettet is, vétséget is, kihágást is —, vagy pedig mellőzi, esetleg megszünteti az egyesítést és az elkülönített bűncselekményt átengedi a másik — erre már illetékes — hatóságnak. A példában tehát a becsületsértést a kir. járásbíróságnak, a fegyvertartási és vadászati kihágást az illetékes rendőri büntetőbíróságnak.

Joga van tehát a legnagyobb hatáskörű bíróságnak az összes kisebb hatáskörű bíróságok elé tartozó ügyekben is bűnhalmazat esetében eljárni. A fentebb már említett kivételekkel. Ettől a bíróságtól függ, hogy átengedi-e (fontos okból) a bűnhalmazat egyes részeit az ezeknek elbírálására már hatáskörrel bíró másik hatósághoz, vagy sem.

Ha átengedi, akkor az illetékes hatóság a hozzá áttett ügyet vissza nem utasíthatja. (Bp. 21. §-ának második bekezdése.)

Ha a csendőrörsök ezt a módosított és a büntető eljárással is megegyező módszert alkalmazzák a gyakorlatban, tetemesen egyszerűbb lesz az illetékes hatóságok feladata is.

Az a legszélesebb hatáskörű hatóság, amely elé először az egyesített feljelentés kerül, tisztán lát. Előtte fekszik a kiterített halmazat minden részlete. Tájékozást nyer azonnal arról, hogy van-e szükség az elkülönítésre, vagy a másik kisebb hatáskörű hatósághoz áttételre, vagy nincs. Ha nincs, elbírálja együttesen, egyszerre a vád tárgyává tett összes jogellenes magatartásokat.

Gyorsan követi ez esetben a bünt a megtorlás. Megkímélődik a tettes attól, hogy egymásután három-

négy hatóság is kérdőre vonja az egyidőben elkövetett, de a tételes jog több pontját érintő cselekmények miatt.

Nagyobb, komolyabb lesz a hatása így a büntető eljárásnak is. Inkább kelt megnyugvást, mint elkésredést. Alkalmasabb a tisztelet ébresztésére, mintha az eljárás — teljesen indokolatlanul — három, esetleg négyfelé elágazik. De szociálisabb is lesz a hatás, mert a tettes egységesen, össz büntetésül megfelelőbb büntetést kap — ami legtöbbször enyhébb is — mint ha három, négyrendbeli ítélettel sujtják.

Végezetül a bűnhalmazat kérdését a felvetett vonatkozásban vizsgálat tárgyává kell tennünk olyan esetben, ha a halmazatban álló cselekmények — pl. kihágások — illetékes hatóságai közül egyik sem bír szélesebb hatáskörrel a másikkal.

Pl. mindkettő rendőri büntetőbíróság. Ahol azonban a két illetékes rendőri büntetőbíróság nem azonos hatáskörű. Ahol a hatáskör pontosan el van különítve. És az egyik rendőri büntetőbíróság a másik rendőri büntetőbíróság hatáskörébe tartozó kihágási ügyben hatáskör hiányában jogszerűen nem járhat el.

Tegyük fel, hogy a kihágási halmazatot törvényhatósági vagy megyei város területén követték el. A kihágások egyik részének az elbírálása az önkormányzati hatóság, mint rendőri büntetőbíróság — polgármesteri hivatal — másik része pedig a magyar királyi állami rendőrség, mint rendőri büntetőbíróság hatáskörébe tartozik. (Mezőrendőri, állategészségügyi, erdei, iparügyi stb. kihágások a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság hatáskörébe tartoznak.)

Ez a helyzet a járásokban nem fordulhat elő, mert ott a szolgabírói hivatal az egyedüli I. fokú

Hirtelen lerohant a töltésről. Nem nézte az utat, hanem egyenes irányban a szántásnak vágott. Körülötte tombolt a vak éjszaka és zúgott az orkán. A föld csupa iszap volt, amelyen csak nagyokat botolva tudott előrevergődni. Csizmája olykor térdig merült a vízbe, tüdeje kínlódva szedte a levegőt és a gerincében száraz tűz égett az esővíztől és verejtéktől gőzölő ing alatt.

Megállott. Fejét hátrakapta. A vigyorgó ellenség, a víz, a fekete ár, bőszülten vágatott. Nemsokára már a nyomában is volt.

Csuti kidülledő szemmel nézte. Nézte, nézte és az öklét fenyegetően rázta.

— Ha rámszakad az ég is, a tető is, a lovakat akkor se engedem. Nem! — villámlott ki belőle a tébolyult indulat, de az ellenség ekkor már eléje került és zúborogva, harsogva, vad tajtékzással fogta körül az előrerohanó piszkos víztömeg.

Habzó szájjal, agyongyötörve versenyt futott az árral. Karját előrenyújtotta, hogy annál hamarabb kaphassa el a tanyaudvar sövénykerítését.

Kifulladásra érkezett a tanya elé. Visszapillantott a gát irányába, aztán minden erejét összeszedve átugrott a palánkon.

Szemben vele, az ablak mögött égett a lámpa. Borzongató fénye volt... Mintha az ő lelke haldoklott volna odabent a házban... a gyermek mellett, akit mindjárt... igen, ez a fekete, gyilkos ár mindjárt elragad... be akart rohanni, de a vak ösztön félrelódította az akaratát s már rohant is az — istálló felé.

A mélyen fekvő nyitott ajtón örvénylő csobogással zúdult be a víz s a zavaros sárgászöld hullámai köröskörül

elborították az udvart, a kertet, a dülöutakat s színültig megtöltötték a kutat.

Csuti, amint beugrott az istállóba, csizmája nagyot loccsant és száron felül elmerült. A lovak dobogva verték patáikkal a hídlásdeszkát, nyerítettek, ágaskodtak, vészesen nyihogva rúgták, fröcskölték a vizet és a halálveszelem rémületében tombolva rángatták a kötőféket.

Csuti erőtlenül, tántorogva botlott a jászol elé és elkapta az egyik ló sörényét:

— Ne félj, no, én vagyok itt, nem en-ged-lek én — lihegte s hangjában a kétségbeesés fagyos félelme didergett... — Csillag, hoó, ne ugrájj, ne filj no, nyújtsd a pofád, na, na, engedd no, hadd olgyam le a kötőféket, heé, heé! — kiabálta egyre rémültebben, de percek múlva hörgőre fulladt a hangja, minden tagja zsibbadni kezdett s karjai tehetetlenül kalimpáltak a vállá fölé emelkedő piszkosszürke hullámokban. Tágrameredt szemmel, mozdulatlanul állott, vacogott, reszketett, bömbölt, mint az örült.

... A lovakat fel-felkapta a dagadó ár. Csak a nyakuk meredt fel a vízből, amely egyre magasabban gomolygott és fékevesztett indulattal csapkodta a falakat.

Csuti a két öklét a víz felett rázta.

— Nem en-ge-dem, a lovakat nem en-ge-dem — ordította eszelősen és hirtelen átkarolta a ló nyakát. Az veszettül tombolt, hátsó lábával a padlásdeszkát rúgta és homlokával minduntalan nekiugrott a falnak, mintha át akarná szakítani.

A Csuti keze lassan lesíklott az állat nyakáról. Feje olykor-olykor előbukkant a vízből, de már csak a szeme ajult fehérje világított át az istálló homályán.

rendőri büntetőbíróság. Tehát minden olyan kihágás elbírálására, amelyet valamely jogszabály az elsőfokú rendorhatóság hatáskörébe utal, az illetékes.

Ebben az esetben már nem célszerű együttes feljelentést tenni a tettes ellen, mert a rendorkapitányság, ahová a Szut. 460. §-a értelmében a feljelentést a csendőrségnek be kell adnia, — a feljelentésnek csakis azokban a részeiben bíraskodhatik, amelyek az ő hatáskörébe vannak utalva. Nem lévén szélesebb hatáskörű bíróság, mint a másik azonosjellegű, de mástermészetű ügyekben önálló hatáskörrel bíró társ-hatósága — nem olyan a helyzete, mint pl. a járásbíróságé a rendőri büntetőbíróságokkal szemben — helyette el nem járhat. Hanem köteles a feljelentés másolatát a rendőri büntető eljárási szabályzat (Rbsz. 55. §-a) értelmében eljuttatni illetékes eljárás végett ahhoz a hatósághoz, amelynek az eset elbírálása a hatáskörébe tartozik.

Ilyen halmazat esetén természetesen a csendőrsőknek tisztában kell lenniök azzal, hogy melyek azok a kihágások, amelyeket a jogszabályok a polgármesteri hivatal és melyek azok, amelyeket a m. kir. rendőrség hatáskörébe utalnak. És ily esetben külön-külön feljelentést kell tenni a két különböző hatóság elbírálása alá tartozó kihágásokról.

Olyan halmazat esetében, amidőn nemcsak rendőri büntetőbíróságok, — mint egyenlő, de nem azonos hatáskörű hatóságok — elbírálása alá tartozó büncselekmények forognak szóban, hanem szerepel olyan cselekmény is, amelynek elbírálására már szélesebb hatáskörű hatóság, a járásbíróság az illetékes, a feljelentést célszerűbb lenne együttesen előterjeszteni — a fentebb már kifejtett okok alapján az eljárás igazodik a Bp. rendelkezéseivel — a kir. járásbírósághoz.

A járásbíróság szélesebb hatáskörénél fogva eljárhat az ügyben együttesen is. Őt illeti meg a Bp. idézett rendelkezése értelmében a döntés joga afelett, hogy elbírálja-e együttesen a kisebb hatáskörű hatóságok elé tartozó ügyeket is, — eljárhat ugyanis szélesebb hatáskörénél fogva mindkét említett rendőri büntetőbíróság helyett — vagy pedig átengedi azokat az illetékes kisebb hatáskörű hatóságoknak. Ez a hatóság az így hozzá áttett ügyet vissza nem utasíthatja. Abban köteles eljárni. (Rbsz. 9. §-a.)

Így még véletlenségből sem fordulhatna elő olyan eset, hogy bármelyik hatóság túllépne a hatáskörét. Nem bírálna el még véletlenségből sem olyan ügyet, amely az ő hatáskörébe nem tartozik. Mert ha a szélesebb hatáskörű hatóság engedi át neki törvényben biztosított jogánál fogva az ügyet elbírálásra, akkor azt a törvény értelmében el kell bírálnia. Azt vissza nem utasíthatja.

A gyalogság tűzharca.

Írta: HAZAI IMRE százados.

(Befejező közlemény.)

Lesznek a terepen fontos pontok (hidak, útsomók stb.), melynek átlépését az ellenség minden eszközzel erőszakolni fogja. Az ilyen pontok vagy szakaszok egyidejű lezárásával több gépet bízunk meg.

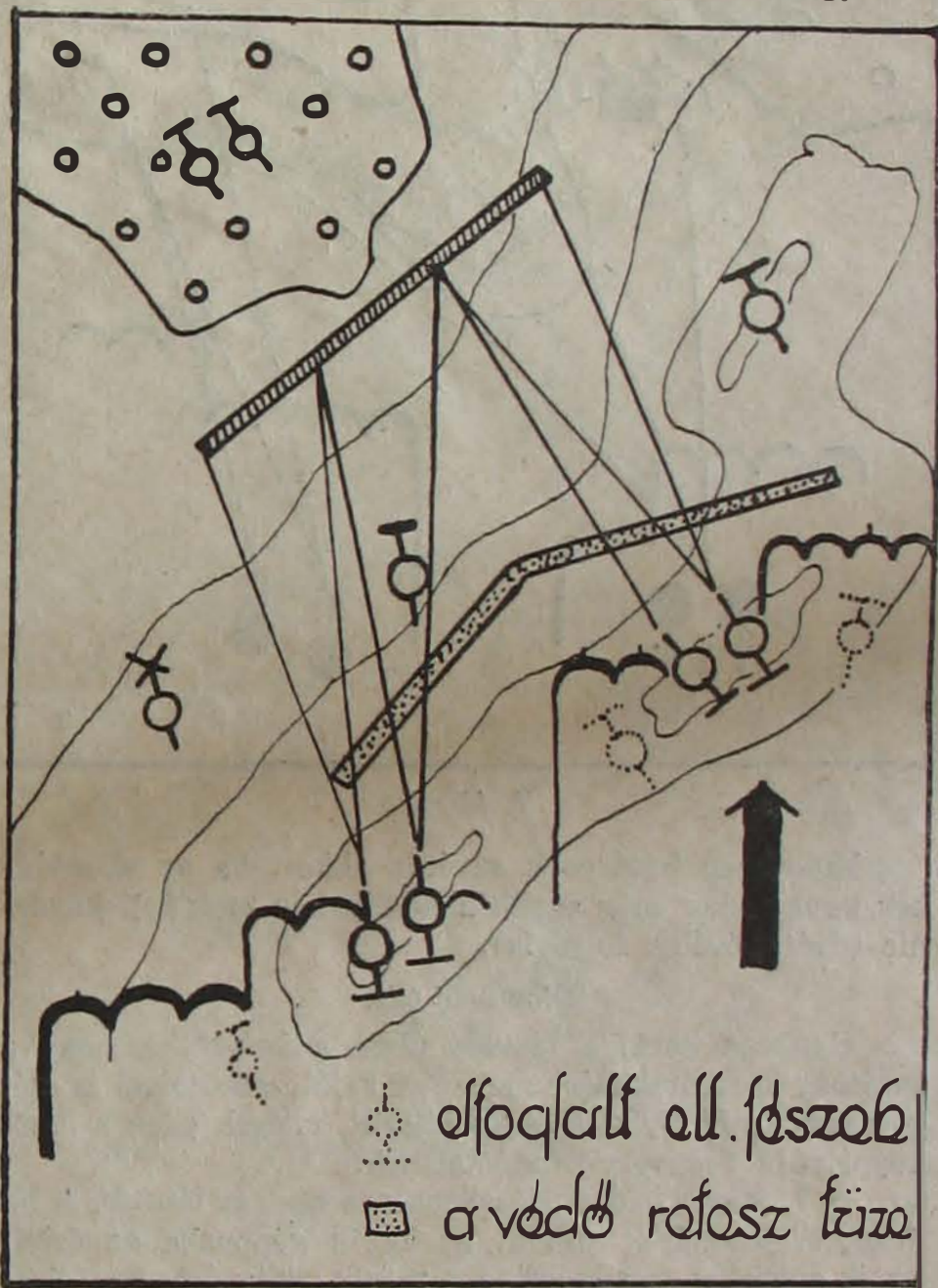
A zárótűz hatalmas mennyiségű lőszert kíván, éppen azért mindig meg lesz állapítva, hogy mennyi ideig tart, illetve hány lövést kell leadni. A zárótűz időtartama 1—2 perc, ezt szükség esetén ismételjük. E téren számítással dolgoznak a puskásszázadok, mert ellenkező esetben a

gépeknél a legváltásosabb pillanatban állna be a lőszerhiány.

Már itt meg kell említenem, hogy ezen tűznek alkalmazását, a tényleges tüzerő jelentős részét a tüzérség képviseli. A mi viszonyaink között erre csak gyenge mértékben számíthatunk, a gyalogság nagyon sok esetben a saját erőforrásainak a kihasználására lesz utalva.

Támadásban betörés után a támadó mindig nehéz helyzetbe jut. Ott találja magát az ellenség szövevényes védelmi berendezésének a közepén, kitéve minden pillanatban a nem várt meglepetéseknek. Főképpen pedig az ellenség előkészített ellentámadásának.

A támadás sikerét veszélyeztető eme meglepetéseknek azzal veszi elejét a támadó, hogy az elfoglalt területre gyorsan előre vonja nehéz fegyvereit. Ezek a fegyverek

6. ábra.

azután tüzükkel a még ellenálló részeket oldalba fogják és egyúttal készen állanak arra, hogy az ellenség ellentámadását megállítsák.

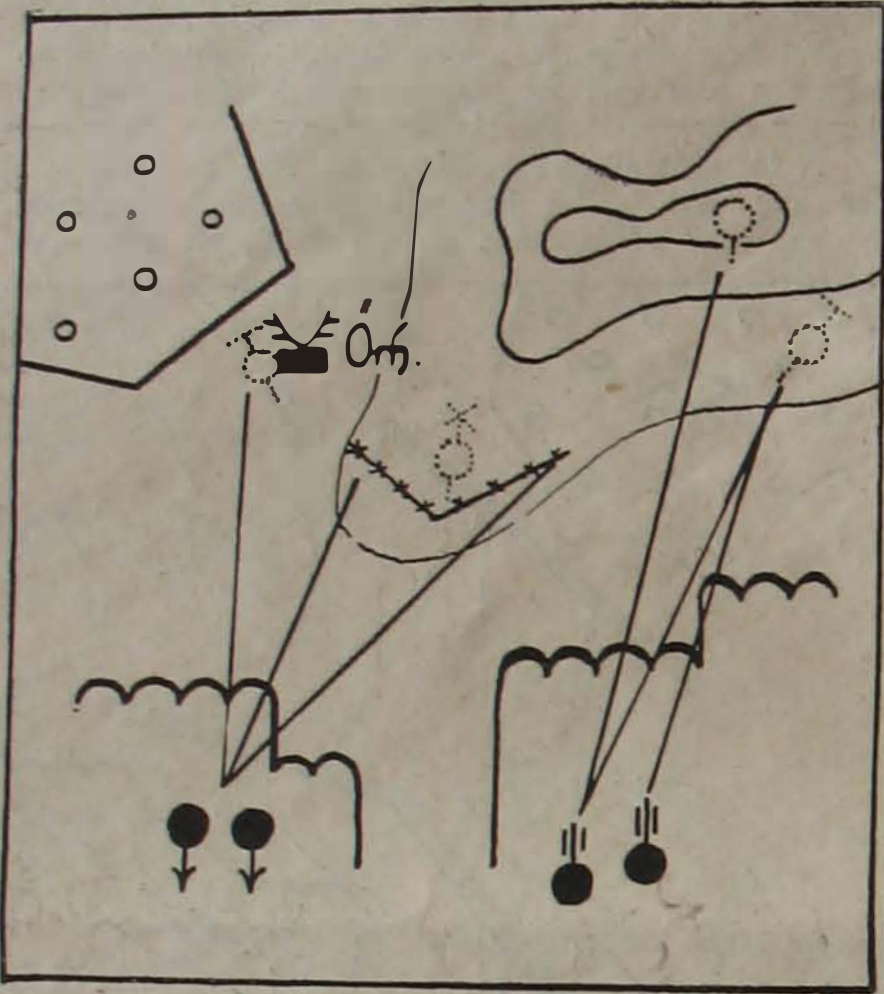
A 6. ábrán látjuk, hogy a jobb küzdő század a mélyégi övben előre küzdötte magát. A zászlóaljparancsnok felérve a magaslatra, rövid tájékozás után megállapítja, hogy az ellenség részéről ellentámadás az erdő irányából fenyegeti. Elhatározza, hogy az erdő elé zárótűzet fektet. Ezzel a feladattal két géppuskásszakaszt bíz meg.

Használja még a zárótűzet a védő az esetben is, ha a betört ellenség további térnyerését el akarja reteszelni. Erre főleg akkor kerül sor, ha a támadó nagy erővel tör be védőállásunkba, gyors sikereket ér el, de a tartalékok ellentámadásáig bizonyos időre van szükség.

A tartalék beérkezéséig a betört ellenséget úgy arca, mint oldalban zárótűz alá vesszük, vagyis annak támadását megállítjuk. (Lásd 6. ábra.)

A világháborúban többéves állásharc során a központi hatalmaknál a zárótűz alkalmazása valóságos művészetté fejlődött. Az entente-nak ezzel nem kellett törődnie, mivel a lőszernek korlátlan tömegével rendelkezett.

A tömör zárótűzön keresztülhatolni szinte lehetetlen. Az ilyen helyzetbe került csapat fedezést keres, vagy visszahúzódik. Ezzel a védő is számol, azért mindig kéznél tart néhány géppuskát a megsemmisítő tűz leadására.

7. ábra.

Különösen hatásos a zárótűz akkor, ha az ellenségnek ugyanakkor még egyéb akadállyal is meg kell küzdenie (drót, sövény, folyóvíz).

Romboló tűz.

Gyakran kerül a támadó abba a helyzetbe, hogy a tűzérés közreműködése mellett a saját eszközeivel is szét kell rombolnia oly ellenséges célokat, melyek ellen a lapos rőppályájú fegyverek hatástalanok.

A 7. ábrán felderített ellenséges célokat látunk. A beérkezett jelentések szerint az egyik géppuska az őrház egyik ablakába van beépítve, a másik pedig úgy van oldalozásra beállítva, hogy ellene a géppuskatűz hatástalan. A figyelő fenn a magaslaton, jól kiépített állásban szintén védve van a géppuskatűz ellen.

A zászlóaljparancsnok ezért úgy határoz, hogy az őrházat és az akadályokat az aknavetőszakasszal, az oldalozó géppuskát és a figyelőt pedig a gyalogsági ágyúszakasz tüzevel rombolja szét. Az őrház, a figyelő és az akadályok ellen azért alkalmazza az említett fegyvereket, mert azok robbanó lövedéket lőnek és repeszhatással bírnak.

A puskákötelékek magatartása is ennek megfelelő lesz. Vagyis, ha egy puskásszázad ily célok ellenállására bukkan és a közelében különböző nehéz fegyverek vannak tüzelőállásban, akkor a támogatásra nem a géppuskákat, hanem az aknavetőt és a gyalogsági ágyút szólítja fel.

Jól kiépített és terjedelmes állásrészek és akadályok szétrombolása természetesen már meghaladja úgy az aknavető, mint a gyalogsági ágyú teljesítőkéességét a csekély lőszerkészlet és az aránylag csekély hatás miatt.

Zavaró tűz.

A zavaró tűz alkalmazásával arra törekszünk, hogy az ellenség tevékenységét zavarjuk és őt olyan rendszabályok bevezetésére kényszerítsük, melyek eredeti szándékától eltérítik.

A zavaró tűz az ellenségre késleltetőleg hat és alkalmas arra, hogy a biztonság érzetét csökkentse.

Erdős, dombos területen számos rejtőzési lehetőség kínálkozik, melyeket az ellenség mindig ki fog használni. Éjjel és ködben pedig a látási viszonyok megnehezülése következtében az ellenség célzott tűzünk ellen védve van. Ilyen esetekben a zavaró tüzet előnyösen alkalmazhatjuk.

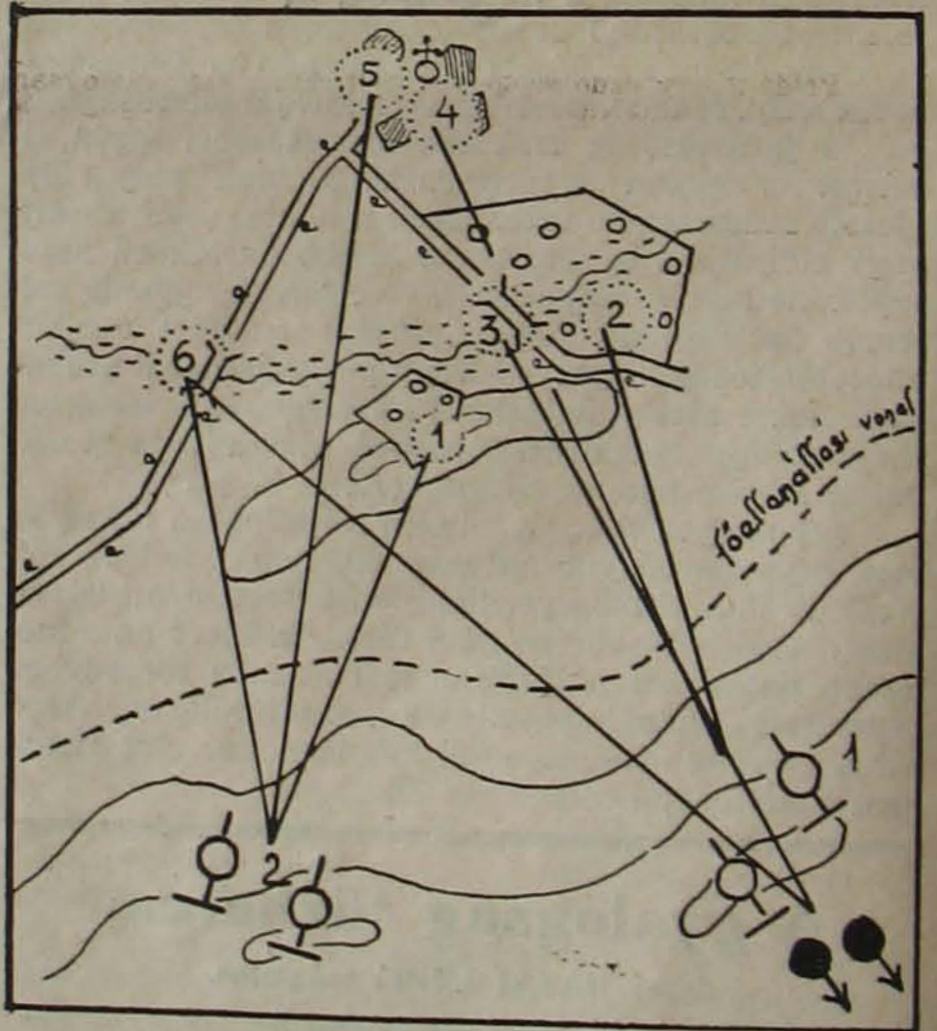
A zavaró tüzzel az ellenség részéről

1. az erődítési munkákat,
2. a harctevékenységet,
3. a közlekedést,
4. a figyelmet nehezítjük meg.

Ezt a tüznemet a rendszertelenség és a meglepésre való törekvés jellemzi. Az ellenség sohasem tudhatja bizonyosan, mikor éri őt egy váratlan tűzcsapás, tehát azzal mindig és mindenhol számolnia kell.

Zavaró tűz leadásánál a nehéz fegyverek főleg fedett tüzelőállásból tüzelnek és tüzelőállásaikat sűrűn változtatják (váltóállások).

A 8. ábrán a támadó helységet úgy közlekedési, mint elhelyezési szempontból felhasználja. A támadásban levő részeknek élelemmel, valamint lőszerrel való ellátása, valamint tartalékok előreirányítása csakis a hidakon át történhetik; a magaslaton levő erdősarkon pedig rejtett figyelőállásokkal kell számolnunk.

8. ábra.

A védő ezeket a helyeket nem tarthatja megfigyelés alatt, mert oda nem láthat be. Ellenben térkép alapján felismeri ezen pontok fontosságát és azokra megszervezi a zavaró tüzet.

A zászlóaljparancsnok (illetve a nehézfegyverek parancsnoka) ehhez tüztervet készít és azzal az összes nehézfegyverek parancsnokait ellátja.

A nehéz fegyver megjelölése	A zavaró tűz		Töltényszám
	helye	időpontja	
1. gp. szakasz	2. célterület	18, 21, 22, 22:45, 23, 1, 3, 4, 6 órákor	70—70 töltény
	4. célterület	19, 20, 20:30, 2:30 5 órákor	
2. gp. szakasz	5. célterület	16, 19, 20, 22, 23, 2, 2:30, 5 órákor	70—70 töltény
	6. célterület	20, 21, 21:30, 23, 23:45, 24, 1, 3, 4.	
	1. célterület	18, 19, 19:30, 4 órákor	
av. szakasz	3. célterület	19, 20, 22, 22:30, 1, 1:20, 2:30, 4 órákor	2—3 lövés
	6. célterület	20:30, 22, 2, 3:30 4:30 órákor	

Az ábrából és a tüztervből azt látjuk, hogy a zavaró tűz rendszertelen időközökben a terep ama pontjaira irányul, melyeket az ellenség nemcsak éjjel, de nappal is állandóan használni kénytelen.

Tűzösszpontosítás.

A felsorolt tűznemek keretében a tűz különböző fajait alkalmazzuk az egyes helyzetekben. Ezek közül leggyakrabban a tűzösszpontosítás.

Adódnak ugyanis helyzetek, mikor a mutatkozó célokat rövid idő alatt meg kell semmisíteni. Ilyen esetben nem elégszünk meg azzal, hogy a kérdéses célra annak a fegyvernek a tűzét irányítjuk, melynek a hatásterületében a cél felbukkant, hanem több fegyvert utasítunk, hogy tűzét egyidejűleg irányítsa a célra.

Például egy erdő szegélyén felbukkan egy gyalogsági ágyú, mely célzott tűzével egymásután két géppuskát semmisít meg. A gyalogsági ágyú leküzdése egy géppuskaszakasz által részben a nagy távolság, részben pedig az ágyú gyors tűzállás-változtatása miatt nem jár sikerrel. Ezért a zászlóaljparancsnok két géppuskaszakasz összefogott tűzével akkor üt rajta a gyalogsági ágyún, mikor az az új tűzelőállításban egy pillanatra felbukkan.

Általában a tűzösszpontosítást akkor alkalmazzuk, ha rövid idő alatt nagy hatást akarunk elérni a célban. Minden esetben nagy erkölcsi hatással jár, különösen akkor, ha azt rajtaütésszerű tűzcsapások alakjában egyidejűleg különféle fegyverekkel hajtjuk végre.

Tűzzel való rajtaütés.

A tüzelésnek az a módja, mellyel az ellenség teljes meglepésére törekszünk. Az előkészületeket úgy hajtjuk végre, hogy az ellenség abból mit sem sejtjen. Kis egységek részéről, melyek a terepen könnyen tudnak rejtőzni, különösen jól alkalmazható.

A világháború tapasztalataiból tudjuk, hogy fákon, házakon, stb. elrejtett géppuskák rajtaütésszerű tüze minden esetben századok, sőt zászlóaljak szétugrasztását idézte elő.

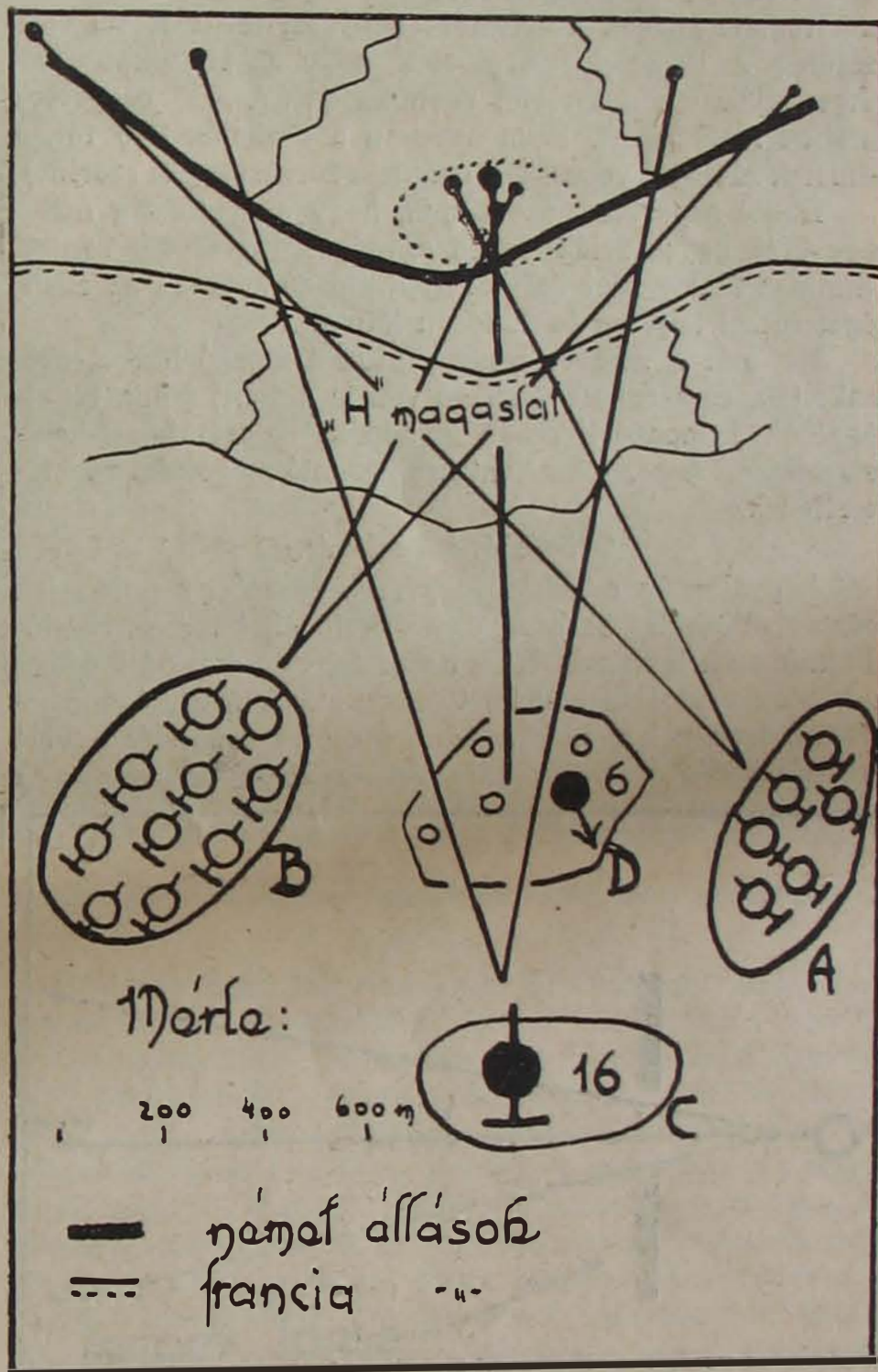
Tűzzel való lefogás.

A gyalogság azt az ellenséget, mely jól beásta magát, dacára számos könnyű és nehéz fegyverének, kizárólag csak tűzzel megsemmisíteni nem tudja. Ennek több oka van; a géppuskák lapos röp pályájuk miatt találatot elérni nem tudnak, a többi nehéz fegyver pedig aránylag gyenge ahhoz, hogy a megsemmisítést egyedül elvégezze. Ilyenkor az ellenséget oly erős tűz alá vesszük, hogy valósággal a földhöz szorítjuk s ennek a hatalmas tűznek a támogatása mellett a rohamozó egységek közelharcban küzdik le az ellenséget.

Ennek az eljárásnak érdekes példája az alábbi eset, mely főleg az előkészítés tervszerűsége és pontossága szempontjából tarthat számot az érdeklődésre. Ez a harc a francia harctéren folyt le 1917 július 14-én és 15-én.

A franciák tudomást szereztek arról, hogy a németek a H magaslatot meg akarják támadni. Ennek megelőzésére a franciák egy támadást terveztek két zászlóaljjal, melynek 32 géppuskát és 6 aknavetőt rendeltek alá.

A támogató tüzérség feladata volt az árkokat és akadályokat szétrombolni, majd tüzét hátrahelyezni azokra a területekre, ahol a német géppuskásfészkeket gyanították.

9. ábra.

A közvetlen tüztámogatást tehát a gyalogság saját fegyvereivel nyújtotta. Ezek, mint az alábbiakból látható, 4 csoportban voltak felállítva:

- az „A” csoport 6 géppuska,
- a „B” csoport 10 géppuska,
- a „C” csoport 16 géppuska,
- a „D” csoport 6 aknavető.

Az „A” és „B” csoport feladata volt oldalozó tűz alá venni a német állásokat, a „C” és „D” csoport pedig a német állások mögötti terepet zárta le.

Az összes nehéz fegyverek szakaszkötelékben voltak felállítva. A rejtésre különös gondot fordítottak, úgyhogy a tűzelőállításokat sem légi, sem földi figyeléssel nem lehetett felderíteni. A szakaszokat a csoportparancsnokokkal távbeszélővel kötötték össze, a vezetés egyszerűsítésére pedig mind a négy csoport egy közös parancsnoknak lett alárendelve.

14-én kora reggel a két zászlóalj a támadást megindította, ezzel egyidejűleg az összes nehéz fegyverek is megnyitották a tüzet. A franciáknak sikerült 16 főnyi veszteséggel a német állásokat elfoglalni. A német géppuskák szóhoz sem jutottak, mert a franciák géppuskatüze oly tömören feküdt az állásokon, hogy azokban mozdulni sem lehetett.

A németek megkíséreltek egy ellentámadást, azonban az ezt végrehajtó tartalék, a „C” és „D” csoport tüzeben elakadt.

15-én hajnalban igen erős ellenséges tűz a franciákat az elfoglalt állások kiürítésére kényszerítette. Ezzel egyidejűleg a németek előretörték, hogy az állásokat újból megszállják. Ez a kísérlet azonban az „A—D” csoportok tüzeben megghiúsult. Ezen harcban a franciák 300 főt, a németek 2100 főt vesztek (francia forrásmunka szerint).

Ebből a példából azt látjuk, hogy a gyalogság nehéz fegyverei ügyes felállítás és egységes tűzvezetés mellett hatalmas támogatást tudnak nyújtani és képesek az ellenséget tüzzel teljesen és tartósan lefogni.

Ma már a modern szabályzatok a mozgó harcot erőszakolják, ez azonban mit sem von le a fenti példa tanulságaiból. A mozgó harcban is adódhatik számtalan helyzet, mikor a viszonyok a fentihez hasonló megoldásra kényszerítenek.

Átlövés és hézaglövés.

A gyalogság a nehéz fegyverek tüzeit egy pillanatra sem nélkülözheti. Ez csak úgy érhető el, ha ezek tüzelőállásaikban kitartanak. Ha a nehéz fegyvereknek állandóan a küzdők vonalából kellene tüzelni, akkor állandóan mozgásban lennének s nem adódna alkalom a tüzelésre való berendezkedésre. Ez a kitartás eredményezi azután a

gépek mélységi tagozódását, vagyis azt, hogy az egyes nehéz fegyverek a küzdők első lépcsőjétől néha 1000 m-re is lemaradnak.

Az így lemaradt gépek természetesen a saját csapat feje felett átlöve tüzelnek az ellenségre. Az első harcokban ez szokatlan érzést vált ki a csatárokból és pedig aszerint, hogy az átlövést végrehajtó nehéz fegyver röppályája hajlott-e, vagy lapos.

Tudnunk kell, hogy a géppuskáknál különleges szerkezeti berendezések biztosítják, hogy bele ne lőjenek a saját csapatba és hogy általában az összes gépeknél ilyen esetben pontos számítások előzik meg a tüzelést.

Sík terepen a géppuskák rendszerint nem tudnak átlőni; ilyenkor a hézaglövést alkalmazzák. Ennek az a lényege, hogy a géppuskák a küzdők mögül az elől keletkezett, vagy szándékosan létesített hézagokon át tüzelnek az ellenségre, mint az a 10. ábrán látható.

A hézaglövésnek is megvannak a pontos szabályai, melyek pontos méréseket írnak elő a tüzelés megkezdése előtt. Azonkívül a géppuskáknál a szórást elhatárolják, ami lehetetlenné teszi, hogy a tűz a saját csapatot érhesse.

Tűzvezetés.

Az előzőekben tárgyalt tűznemek és löeljárások alkalmazásán épül fel a tűzvezetés. Ez szemléltetővé különösen akkor válik, ha a tűzvezetőnek és az ő közvetlen törzsének a tevékenységét ismertetjük időbeli sorrendben.

A tűzvezető (a zászlóaljparancsnok, illetve a géppuskásszázad parancsnoka) harcálláspontján, mely egyúttal főfigyelőhely is, a harc bevezetésénél élénk tevékenység folyik. Ez a finom vezetési gépezet a harc későbbi folyamán csak akkor állja meg a helyét, ha a harc bevezetésénél a parancsnok körültekintően szabályozza a munkát. Különben a tűzvezetésnél állandó zavarok lesznek, mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy később, a harc folyamán az alaphibákat nehéz kiküszöbölni.

A tűzvezető törzsébe beosztott közegeket a munkaelosztás szempontjából három csoportba osztjuk:

- a) figyelők,
- b) összeköttetést végzők (távbeszélők, stb.),
- c) egyéb vezetési közegek (írnok, távmérő).

Az itt felsorolt közegek (kb. 20—30 fő) feladatának a kiutalásával a törzs már működésre képes.

Ezt követi a küzdőktől, a nehéz fegyverektől és a törzs figyelőitől beérkező célfelderítési adatok átvétele, gyors feldolgozása és értékelése.

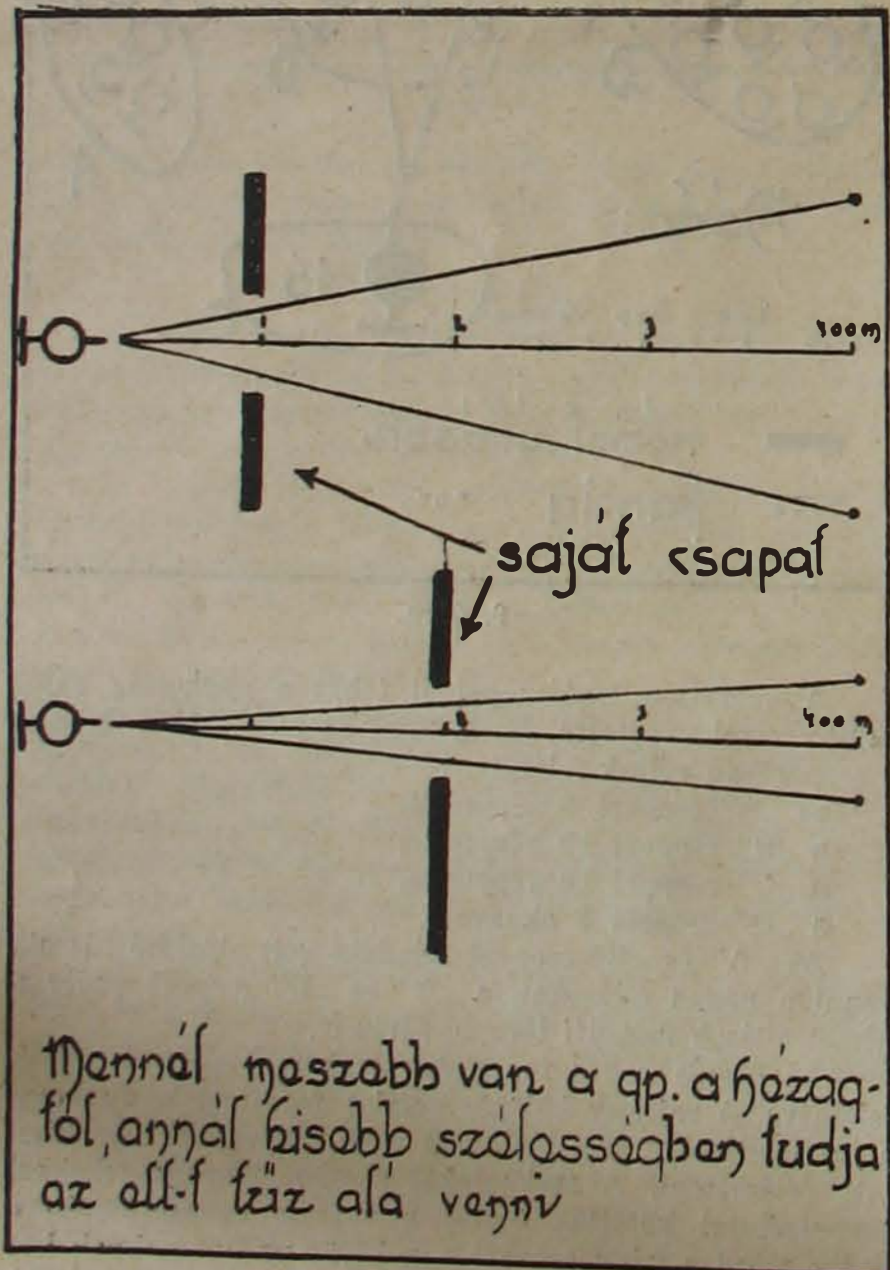
Ennek alapján adja a tűzvezető parancsait a különböző nehéz fegyvereknek.

Ezek a parancsok:

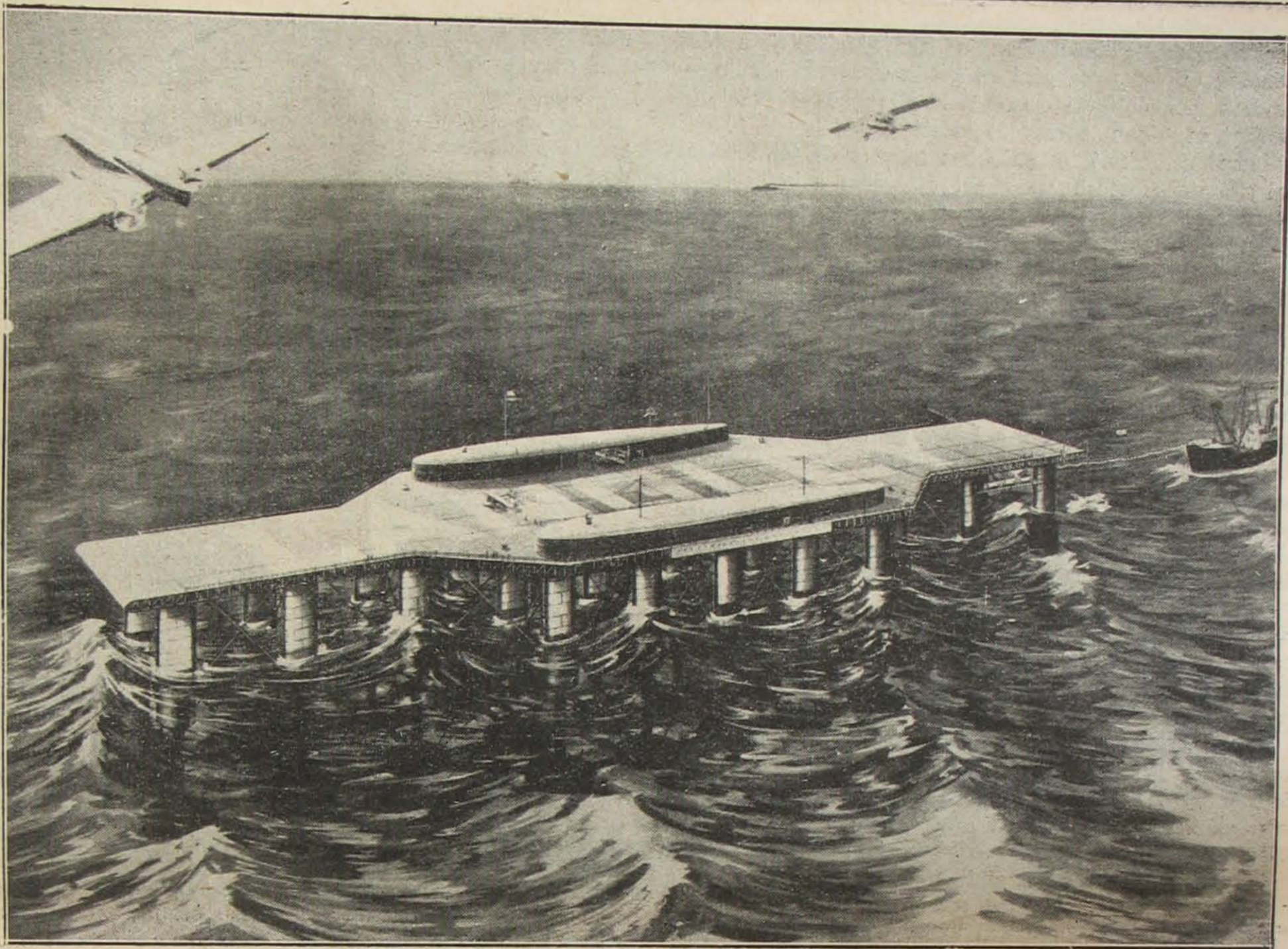
- a) a célok elosztását,
- b) a tűzösszpontosítások helyét,
- c) a tűznemek alkalmazásának idejét és helyét,
- d) a tüzelőállások változtatását,
- e) a nehéz fegyverek átcsoportosítását,
- f) tájékoztatást a helyzetről, stb., stb. tartalmazzák.

A tűzvezető, ki ezekkel a parancsokkal döntően befolyásolja a zászlóalj harcát, csak úgy tud feladatának megfelelni, ha a mindenkori helyzet alapján rendelkezik. A legkisebb esemény sem kerülheti el a figyelmét, mindenről tudnia kell és úgy kell megszervezve lenni a törzs munkájának, hogy a nehéz fegyverek tüzevel pillanatok leforgása alatt intézkedhessen.

Az előadottakból azt látjuk, hogy a gyalogság, tudatában fegyverei hatalmas tűzerejének, a magárautaltság legnehezebb óráiban is a helyzet ura marad, mivel a saját erejébe vetett hit gépeinek hatalmas erőforrásaira támaszkodik.

10. ábra.

Tengeri repülőállomás modellje. A tengertúli rendszeres repülőjáratok pihenőállomásai lesznek ezek az úszó repülőterek.

Joffre és Moltke.

írta: SZLADEK BARNA ny. százados.

A marnei győző meghalt.

Neve: *Joffre*, feleleveníti az 1914-es világeseményeket. De felelevenít egy másik nevet is, annak a hadvezérnek nevét, aki ellenfele volt: *Moltke*.

*

Vegyük talán először azt a kettő közül, aki annak a hadseregnek az élén állott, amely fizikai és erkölcsi erejénél és technikai felkészültségénél fogva, legelső sorban jöhetett számításba, mint olyan haderő, amely képes lett volna arra, hogy a háború sorsát, annak mindjárt első fázisában eldöntse. Ez a hadsereg a német hadsereg volt, élén Moltkéval, a német nagyvezérkar főnökével.

Ha a világ fennállása óta létezett hadsereg, amelyet a militarizmus valóban oszobíthatlan tökélyre emelt, úgy a német kétségen felül ilyen volt. S hogy ez a hadsereg a Marnénál, a világháború legnagyobb jelentőségű csatájában mégis megtorpant, sőt mint vesztes fél visszavonulásra kényszerült, ennek a szinte hihetetlen eseménynek olyan okának kellett lennie, amely nem ebben a hadseregben keresendő, hanem másutt. De hol?

A német hadvezetőségben.

A marnei csata lefolyását nagyvonalakban többé-kevésbé mindenki ismeri.

A németek I. számú hadserege (Kluck), a jobbszárny hadsereg, amely feltartóztathatatlan, szilaj előre-

rohanásban legázolta Belgiumot, az ellenséget maga előtt visszaszorítva, élcsapataival elérte Páris külső erődítményvonalát. Itt — a hátráló francia-angol erők balszárnyát átkarolandó — eredeti előnyomulási irányából, Délről Kelet felé kanyarodott, egyes csapatrészeivel szeptember elején elérte és átlépte a Marnét, a végrehajtott mozdulattal azonban szabadon hagyta a német jobbszárnyat és részben annak hátát is. A franciák egy hevenyészett hadsereggel, amely részben Páris helyőrségéből, részben a többi hadseregekből ide összevont alakulatokból állott, elkeseredett, heves támadást intéztek a német hadseregnek Achilles-sarkát jelentő jobbszárnya ellen s az eredmény az lett, hogy öt napig tartó gigászi küzdelem után, szeptember 9-én a német jobbszárny megkezdte a visszavonulást az Aisnéra.

Páris meg volt mentve s — amint ma már tudjuk — ezzel a csatával eldőlt tulajdonképpen a háború sorsa is.

Moltke mindjárt az első hadműveletek megkezdésének időpontjától kiengedte a gyeplőt a kezéből. Az egyes hadseregek parancsnokainak csaknem teljes szabadkezet engedett, úgyannyira, hogy az egyes hadseregek helyzetéről is rendszerint csak elkésve nyert tájékozást. Különösen tájékozatlan volt a német hadvezetőség a legfontosabb feladat elé állított Kluck-hadsereg helyzete felől, úgyhogy amikor a marnei csata baljóslatú előjelei mutatkozni kezdtek és Moltke egy parancsot küldött Kluckhoz, ez a parancs egészen más helyzetben érte Kluckot, mint amilyen helyzettel a német hadvezetőség számolt: a parancs egyszerűen nem volt teljesíthető. A vezetés hiányosságának kell tulajdonítani, hogy a marnei csata

legválságosabb pillanataiban a Kluck-hadtestek a társ-hadsereg (Bülow) csapatai elé kerültek, amely körülmény nemcsak megbénította ennek a hadseregnek az aktivitását, hanem olyan zürzavart idézett elő, hogy a főhadiszállásról a harcoló csapatokhoz küldött és teljhatalommal ellátott Hentsch vezérkari alezredes a katasztrófát elkerülendő, elrendelte a visszavonulást.

Az amúgy is beteges, egyébként minden szimpátiát és részvétet megérdemlő Moltke, a marnei csata után testileg-lelkileg teljesen összetört és nemsokára meg is halt.

Moltke személyével és nem a német-francia hadműveletekkel akartam foglalkozni, a marnei csatát azonban kénytelen voltam vázlatosan mégis leírni, mert ha akár Moltkénak, akár Joffrenak arcképét meg akarjuk festeni, ez a csata adja meg a képek körvonalait.

Ami a Moltke személyét illeti, legtalálóbbrak vélem azt a jellemzést, amelyet róla von Moser német altábornagy adott. Ez a jellemzés körülbelül ezeket mondja: „Emberileg igen rokonszenves, előkelő, munkaszerető, természetes, józan ítélőképességgel, de szellemileg, hadvezéri rátermettség dolgában nem állott azon a magaslaton, amelyen a német vezérkar főnökének állnia kellett volna. Nem volt benne semmi személyi becsvágy és hiányzott belőle az önbizalom is; pesszimista, pacifista és lágyulékony volt, azaz más szavakkal: nem hadvezér”.

Ehhez járult még, hogy Moltke a háború kitörésekor súlyos fájdalmakat okozó akut betegségben szenvedett és a főhadiszálláson olyan tanácsadóktól volt körülvéve, akik a német vezérkarnak nem éppen legjavát képezték.

A legsúlyosabb hiba, amit Moltke elkövetett, az volt, hogy nem tartott ki teljes egészében Schliffen zseniális haditerve mellett, hanem az első határmenti csata után eltért attól. Schliffen haditerve két szóban foglalható össze: „Erős jobbszárnyat!”

A német hadsereg harcai az 1914-es határmenti csatákban mindenütt a német fegyverek győzelmét eredményezték ugyan, a francia hadsereg azonban még nem volt — mint azt a német hadvezetőség éppen a már említett, nem eléggé alapos tájékozottsága folytán tévesen gondolta — *döntően megvert*, hanem csak visszavonuló és hozzá a szó szigorú értelmében is *tervszerűen* visszavonuló hadsereg. Erre a teljesen kimerültnek vélt hadseregre — hogy minél gyorsabban végezzenek vele — kettős, jobb- és baloldali átkarolással akart Moltke döntő csapást mérni s ezért a rendelkezésére álló tartalékokkal augusztus vége táján nem — amint a Schliffen-terv szellemében kellett volna — a jobb-, hanem a balszárnyat erősítette meg.

A háborús memoárokból említést nem találtam, de a hadtörténelmi oknyomozó kutatásoknak egyik igen fontos fálncszemét vélem felfedezni abban a feltételezésben, — hogy Moltke működésére végzetes befolyással bírt nagybátyjának 1870-es öröksége.

A németek 1870—71-en grandiózus győzelmet arattak a franciák felett. Szedánnál fegyverletételre kényszerítették a körülzárt francia hadsereg zömét és foglyul ejtették magát a francia császárt is. Az öreg, a *nagy* Moltkénak volt a nagyszerűen bevált vezérelve, hogy az alvezérek felett nem szabad túlságosan gyámkodni, hanem mennél több akciósabadságot kell nekik biztosítani. Végzetes volt ez az örökség, amely az öregről a fiatal Moltkéra szállt, mert az utód Moltkéból hiányzott a lángésznek az a képessége, amely nemcsak a tézist ismeri, hanem tudja azt is, hogy a tézisek csak a matematikában, meg talán a fizikában merevek és megmászhatatlanok,

— a hadászati, politikai és bölcséleti tételek azonban rugalmasak.

Ne feledjük el, hogy a szerencsének óriási szerepe van a csatatéren. S amilyen mértékben elfordult a szerencse istenasszonya Moltkétól, olyan mértékben szegődött hozzá Joffrehoz.

Bár a francia hadsereg számereje a háború kezdetén kisebb volt, mint a szemben álló németé,* Joffre mégis offenzív szerepre határozta el magát, amennyiben főerejét Neuchateau (Luxemburg) környékén összpontosítva, abban reménykedett, hogy az erős jobbszárnyal Belgiumon keresztülnyomuló német hadseregnek viszonylag gyenge közepét áttörheti és a sikerült áttörés után a kettészelt német hadsereget két irányban felgöngyölítheti. Amint a fentiekből tudjuk, ez a terv nem sikerült, Joffre az egész arcvonalon visszavonulásra kényszerült. Ezen visszavonulás alatt tűntek ki Joffre kiváló tulajdonságai, amelyek nem azonosak ugyan — legalább is nem minden tekintetben — a lángész-hadvezérnek, mondjuk egy Napoleonnak hadvezéri tulajdonságaival, de mégis olyanok voltak, hogy jelentős fölényt biztosítottak neki ellenfelével, Moltkéval szemben, akiből ezek a tulajdonságok csaknem teljesen hiányoztak.

Bámulatos hidegvér, testi és lelki frissesség, vasidegzet, politikai iskolázottság, harmónikus együttműködés és együttérzés nemcsak a hadsereggel, de a polgári kormányzattal is, jellemezte Joffret elsősorban.

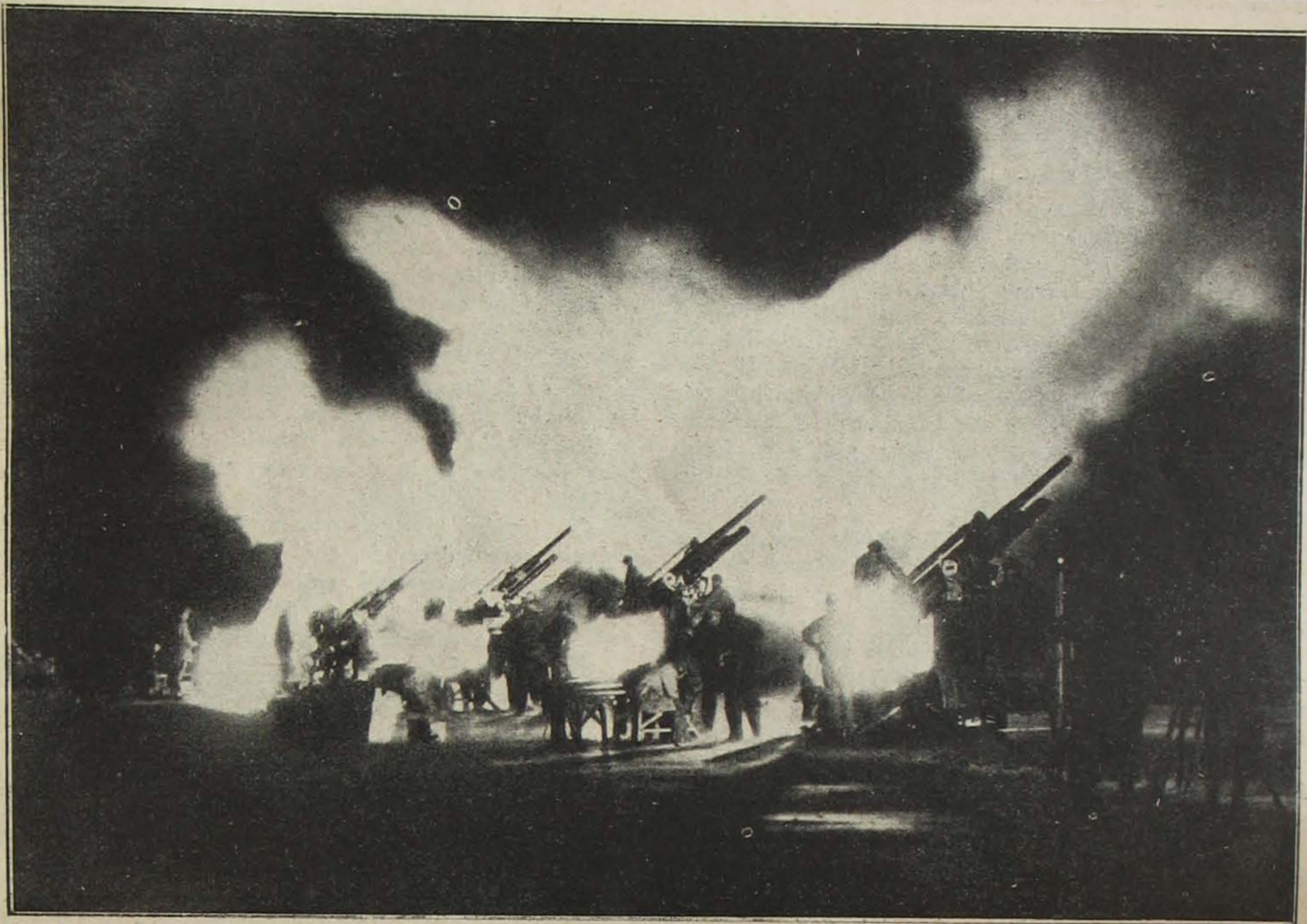
Joffre íróasztalán a főhadiszálláson soha nem lehetett papírt látni, mindent azonnal elintéztet és a visszavonulásnak, majd később a marnei csatának legkritikusabb óráiban olyan nyugodtnak, hidegvérűnek mutatkozott, mintha nem a világháború legjelentősebb hadműveleteinek irányításáról, hanem csak hadijátékról lett volna szó a legmélyebb békeévekben.

Joffre nem azon a helyen akarta megvívni a marnei csatát, ahol azt megvívták, hanem egy hátrábbi vonalon. Ebben az eredeti tervébe bele volt kalkulálva Páris feladása is. Páris minden áron való tartásának gondolata és kezdeményezése nem tőle indult ki, hanem Páris városparancsnokától, az ősz Gallieni tábornoktól, aki az extázisig lángoló hazaszeretettel és egy bizonyos fokú fegyelmezetlenségnek páratlanul nagyszerű kitérésében a párisi hadügyminisztériumban először könyörögve, majd lángvörös arccal az asztalt verve követelte, hogy Párist minden áron, minden körülmények között tarani kell s ő volt az, aki a döntő pillanatot felismerte, amikor a németeket a siker reményében az oldalzó hadsereggel meg lehetett támadni. A történelemnek tehát, ha igazságos akar lenni, a marnei győzelem pálmáját meg kell osztania Joffre és Gallieni között.

Joffre nagysága a marnei csatával kapcsolatban főként abban állott, — s ez az, amit különösképpen ki kell emelni —, hogy meg lehetett győzni; — hiú hadvezérek tradicionális szokásaival ellentétben, elejtette a saját jól megalapozott és kidolgozott tervét és minden szubjektivitást kikapcsolva, szívvel-lélekkel feküdt bele, hogy ezt az új, nem tőle eredő tervet siker koronázza.

A hadtörténelemben az alanyiatlanság és az önzetlenség igen ritka, pedig ezek a tulajdonságok néha jobban igazolják az emberi és hadvezéri nagyságot, mint a nyert csata, amely — nem szabad soha elfelejteni — hajszálnyi véletlenektől és vakszerencsétől is függhet.

* A háború kezdetén kereken 80 német hadosztály állott 70 franciával szemben. A marnei csata után egészen a háború végéig az angol-francia erő volt számbeli fölényben. Kivételt átmenetlig az az időszak képezett, amikor Ludendorff 1918-ban offenzíváját megkezdte. Szerk.

Békeelőkészületek Amerikában — szárazon.

Gallieni oldalozó támadásával persze még nem volt teljesen elintézve a marnei csata sorsa. Jobbszárnyon a helyzet válságos volt a németekre, a középben viszont nem kevésbé volt válságos a franciáké, ahol különösen szeptember 8-án szinte minden pillanatban az áttörés veszedelemre fenyegetett. Hogy ez az áttörés nem következett be és egyáltalában, hogy a franciák mindenütt állották a németek vehemens rohamát, ebben az érdem oroszánrésze a Joffreé, aki nemcsak bámulatos hidegvérről tett ebben a csatában tanúságot, de nagy hadvezéri tudással és pompás szimatjával mindig a legszükségesebb helyeken és mindig a legjobb időben vetette be tartalékerőit, amelyek azután a többiben már-már katasztrófálisnak mutató helyzetet mindig megmentették.

1914 szeptemberében megmerevedett a német-francia arcvonal, Joffre továbbra is, egészen 1916 végéig megmaradt a helyén, de mert többiben megkísérelt offenzívája a németek acélfalán mindig megtört, a párisi haditanács végül is — minden tiszteletet és a marsalbotot is megadva neki — 1916 végén állásától felmentette.

Élete végéig a legnagyobb tiszteletben és közszerepetben állott hazájában. Viszérgyulladásos trombozis ölte meg. Szíve az orvosok szerint a legszívósabb és legellentállóbb szervek egyike volt, amelyeket az orvostudomány eddig ismert. A leghíresebb párisi orvosok betegágya mellett, a megtartott konzilium eredményeként kiadták azt a bulletint, hogy a marsall halálának bekövetkezte legfeljebb órák kérdése s ezt az időpontot Joffre még öt nappal élte túl.

Ugyanolyan szívósnak mutatkozott a halállal szemben, mint a marnei csatában,

1918.

írta: KOVÁCS JÁNOS ny. csendőrtiszthelyettes,
Sopron.

(A Csendőrségi Lapok pályázatán második díjjal jutalmazott pályamunka.)

Azt hiszem, ha valaki 1918-ban, a forradalom idején a lövöldöző és fosztogató tömegeből egymásután száz embert megkérdezett volna, miért csinálja a forradalmat, mind a száz azt felelte volna: „Azért, hogy vége legyen a háborúnak.” Ennél távolabbfekvő célkitűzése csak annak a néhány embernek volt, aki a forradalmat Budapesten kirobbantotta és irányította. Arra, hogy aki egy háborút forradalommal fejez be, azt okvetlenül el kell veszítenie, senki sem gondolt, csak örült mindenki, hogy végre-alahára kitombolhatja magát és kedvére kifoszthatja a legelső üzletet, amely az útjába esik.

Különösen jóleső elégtétellel állapíthatja meg a csendőrség, hogy a nép igazi haragja még a forradalom fékevesztett napjaiban sem irányult ellene. Az sok helyütt előfordult, hogy a nép a hatóságokat, különösen a vele közvetlenül érintkező községi jegyzőket megtámadta, de a legritkább esetek közé tartozott, hogy a csendőrséget közvetlenül megtámadták volna. Pedig a csendőrségnek az egész háború alatt igen hálátlan szerepeket kellett vállalnia; úgyszólván egyedül a mi vállainkon nyugodott a mindinkább szaporodó katonaszökevények elfogása, akikkel szemben bizony a fegyverhasználatok is mind sűrűbbek lettek, azonkívül a különféle kényszerrendszabályok, rekvirálások stb. is mind csendőrségi karhatalom védelme alatt folytak le, úgyhogy a nép könnyen okolhatta

volna azokért a csendőrséget, amely a felsőbb rendelkezéseket végrehajtotta.

Mindezek ellenére a csendőrség még a forradalmárok szemében sem volt ellenszenves. Ezt csak azzal tudom megmagyarázni, hogy a csendőrség a legnehezebb időkben és legellenszenvesebb feladatainak teljesítése közepette is szigorúan megőrizte teljes pártatlanságát, részrehajlatlanságát, főképen pedig a végletekig menő becsületességét. A népnek soha eszébe sem jutott, hogy a csendőrséget visszaélésekkel gyanúsítsa meg, vagy hogy bosszúra gondoljon, mert tudta, hogy amit tettünk, csak a törvény vagy a többség rendelkezésére és mindig becsületesen cselekedtünk. Még olyanok részéről sem tapasztaltunk haragot a csendőrséggel szemben, akiknek pedig igazán lett volna rá okuk, akiknek valamelyik hozzátartozója ellen fegyvert használtunk, vagy akit a mi feljelentésünkre súlyosan megbüntettek valamilyen bűncselekményért.

Annál gyakrabban fordult elő azonban, hogy egyes csendőrörsöket szépszerével lefegyvereztek. Ennek az okai közismertek ugyan, mégis jónak látom, hogy itt előljáróba röviden összefoglaljam azokat:

1. Az őrsökön a tényleges csendőrök létszáma elenyésző volt. A legénységnek nagyrésze a harctéren volt, részint csapatszolgálatra, részint pedig táborigazgatásra beosztva, a kiegészítés pedig a háború egész tartama alatt szünetelt. Az őrsök létszáma túlnyomórészt népfelkelőkből állott, akik a forradalom első-második napján elszökdöstek.

2. A hadsereg leszerelése nem történt meg. A katonák fegyveresen tértek haza a községekbe s így előfordult, hogy az őrsön megmaradt 2—3 csendőrrel 2—300 felfegyverzett katona állott szemben. Az anyagi erőviszonyokban mutatkozó ekkora eltérést semmiféle erkölcsi fölényvel nem lehet behozni.

3. A hatóságok és bíróságok beszüntették a működésüket. A börtönökből a foglyokat mindenütt kiengedték s így a csendőrség is tehetetlen volt az elfogások tekintetében, mert ha valakit elfogott is, nem volt hová átadnia, mert senki sem vette át tőle.

4. A kormány nyíltan a forradalom álláspontjára helyezkedett, a csendőrségnek tehát hiányzott az a támasza, amelyet hivatása gyakorlásában a törvény és a többség oltalma nyújt neki. Ez nemcsak teljes tájékozatlanságot szült, hanem a jogok és kötelességek tekintetében általános bizonytalanságot is.

5. Hozzájárult ehhez a bizonytalansághoz egy Budapestről kiadott távirat is, amely a forradalom első napjaiban a csendőrségnek burkoltan megtiltotta, hogy a hazatérő katonákkal szemben erélyesebb eszközökhöz nyúljon, vagyis, hogy ellenük fegyvert használjon. Világos, hogy ilyen távirat vétele után a hajszálpontos engedelmességre nevelt csendőrségben egyik parancsnok sem kockáztatta meg, hogy másként cselekedjék. Igaz, hogy ezt a táviratot később hatályon kívül helyezték, de akkor már késő volt.

6. Nem lehet végül figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a forradalom egész ideje alatt minden oldalról ellenséges megszállók törtek az országba, anélkül, hogy a kormány velük szemben komoly ellenállást fejtett volna ki. Mindig több és több csendőrörs volt kénytelen elhagyni az állomáshelyét s az ország végei felől mindenünnen visszavonuló csendőrlegénységnek mindinkább nagyobb száma nyugtalanságot és rendetlenséget keltett a belterületi csendőrségben, annál inkább is, miután a visszavonult csendőrség elhelyezése és felhasználása körül általános fejtelenség urakodott. Nem csoda, ha azok

az őrsök, amelyeknél már csak napok kérdése volt, hogy idegen megszállás alá kerüljenek, állomáshelyükön a végéig kitartottak ugyan, de nagyobb rendcsinálásba nem kezdhettek.

Mindezek megállapítása természetesen nem változtathat a tényeken, de tanulságul szolgálhat a jövőre, mindenki számára.

Természetes, hogy a csendőrség körében mutatkozott ezt az általános bizonytalanságot a lakosság hamarosan észrevette. Ők persze mit sem tudtak a táviratról, csak azt tapasztalták, hogy az addig mindig erélyes csendőrség nem fejt ki azt az ellenállást, amit megszoktak tőle. De mert tétlenül is kényelmetlen volt a felszerelt és felfegyverzett csendőrség, a forradalmárok a legtöbb helyen behatoltak a csendőrlaktanyába s ott szinte csak barátságosan felszólították a csendőröket, hogy vagy tegyék le a fegyvert, vagy pedig hagyják el az őrsöt.

Igy történt ez a volt pozsonyi kerület pozsonyi szárnyának szeredi őrsén is, ahol *Porubcsán* Gábor őrmester úr volt az őrsparancsnok, az őrs létszámát pedig alulírott, mint vizsgázott alőrmester, helyettes őrsparancsnok és Anka Simon alőrmester, valamint két népfelkelő képeztük.

November 2-án Szajkala Mihály szeredi lakos öt társával fegyveresen megjelent a csendőrlaktanyában s felszólított minket, hogy 3-án reggelig hagyjuk el a laktanyát, mert ha ott maradunk, az életünkbe fog kerülni. Nem vettük komolyan a nagyhangú fenyegetést s természetesen, hogy sem az őrsparancsnokunk, sem pedig mi semmiféle előkészületet nem tettünk arra, hogy távozzunk a községből. Elővigyázatból az éj folyamán fegyveres ügyeleti szolgálatot tartottunk ugyan, de — mint előre látható volt —, arra sem volt szükség, mert senki sem kísérelte meg, hogy megtámadjon.

Másnap, november 3-án a környékbeli falvak lakossága által erősen látogatott hetivásár volt Szereden. Reggel 8—9 óra között a község főjegyzője távbeszélőn felhívta az őrsparancsnokunkat és kérte, hogy küldjön ki egy járőrt a vasuti állomás felé vezető útvonalra, amelyen több kocsirakomány lisztet szállítanak a község ellátatlan lakossága részére. Közölte a jegyző, hogy a község lakossága megtámadta a kocsikat és szedi le a zsákokat a szekerekről.

Porubcsán őrmester Anka alőrmesterrel és egy pótcsendőrrel (a másik pótcsendőr korán reggel megszökött) felszerelt és elindult. Én két hét óta súlyos spanyolnáthával ágyban fekvő beteg voltam, de mert így az őrs magára maradt volna, felkeltem és felszerelve otthon maradtam a laktanyát őrizni.

Az őrsparancsnokom a járőrével már későn érkezett a helyszínére, a lakosság addig a lisztet már széjjel hordta s amikor a csendőrök a helyszínére megérkeztek, a szekerek körül akkora volt a tolongás, hogy az őrsparancsnok a maga kevés emberével nem tudta a tömeget széjjeloszlatni, fegyvert használni pedig nem akart, mert azok, akik a lisztből a legtöbbet vitték el, már úgysem voltak a helyszínén.

Ez az általánosan használt kifejezés „*vom Picka auf*“ azt jelenti, hogy valaki katonai pályáját a legalacsonyabb rangban, vagyis közlegénységen kezdte és úgy emelkedett magas tiszti rendfokozatba. Még a harmincéves háborúból származik eme kitétel, amikor is a gyalogságnál a lőfegyverrel ellátott közkatonának nagyobb tekintélye volt, mint a pikával (lándzsával) felfegyverzett közlegénynek. Miután a közlegényi sorban levő egyéb katonák, pl. a dobosok vagy síposok is elébb soroltak, mint a pikások, az utóbbiak képviselték azt a katonai állást, amely a legalacsonyabb volt és annál kevesebb már nem lehetett a katoná.

Békeelőkészületek Amerikában — vizen.

Körülbelül félórai távollét után bevonult az őrsparancsnokunk a járőrrel. Közvetlenül bevonulásuk után a még megmaradt pótcsendőr is megszökött. Így az egész őrsön mindössze hárman maradtunk s közülünk is én beteg voltam.

Bevonulása után az őrsparancsnokom közölte, hogy a község főutcáján a környékbeli falvak lakossága megerősítve a helybeli csöcselékekkel, úgy kb. 1000 főnyi tömeg az üzleteket fosztogatja. A nemrégiben felszerelt és felfegyverzett nemzetőrség elől jár a fosztogatásban, a részeg nemzetőrök az utcán lövöldöznek. Igaz, — mondta — hogy csak hárman vagyunk, de azért mégis meg kell kísérelnünk a rendcsinálást, mert ilyen felfordulást az őrs állomáshelyén nem tűrhetünk.

Felhívta telefonon a cukorgyárban levő pénzügyőröket és megkérte őket, hogy a tömeg megfékezésében legyenek a segítségünkre. A derék pénzügyőrök — négyen — azonnal a segítségünkre jöttek s ámbár csak Werndl-fegyverekkel voltak felfegyverezve, számunkra mégis igen hathatós segítséget jelentettek, főleg azért, mert legények voltak a talpukon.

A pénzügyőrök megérkezése után — most már heten — elindultunk a helyszín felé. Már menetközben láttuk miként feszegetik az üzletek ajtóit a részeg nemzetőrök folytonos lövöldözése közben és hogyan viszi szét a nép a mindenféle holmit. Mire odaértünk, a nagy dohányáru-dát és egy rőfösüzletet már teljesen kifosztották s éppen egy órás- és ékszerüzlet és egy másik rőfösüzlet fosztogatása folyt.

Őrsparancsnokunk felszólította a tömeget a fosztogatás azonnali abbahagyására, de a tömeg reá sem he-

derített, hanem hordta szét tovább is az üzletből a holmit. Volt olyan is, aki szekérrel hordta haza a rablott holmit. Mikor az őrsparancsnokom látta, hogy itt masként nem lehet rendet csinálni, csak fegyverhasználattal, először ösztüzet, azután pedig egyestüzet vezényelt. A fegyverek eldördülése után futott, ki merre látott. csupán néhány halott és sebesült maradt a színhelyen, akiket elszállítottunk, illetve első segítségben részesítettünk.

A lövések után a nemzetőrök azzal az ürüggyel, hogy segítségünkre akarnak lenni, az oldalunkba kerültek és a balszárnyunkat meg akarták támadni. Ezt én, ki a balszárnyon állottam, idejekorán észrevettem s egy közéjük irányított lövéssel — mely egy nemzetőrt súlyosan megsebesített — megállítottam őket, majd őrsparancsnokommal az egész csapatot, számszerint 15 embert, mint megbízhatatlant lefegyvereztük.

Amíg ezek a főutcán történtek, valaki hírül hozta, hogy a néptömeg az egyik mellékutcában megint összegyűjtött és újra fosztogat. Odasiettünk s a fosztogatókat, akik jórészt egy üzletbe szorultak, onnan kézitusaival kivertük. Közben néhány fosztogató hátról reáncsúszott s az egyik éppen egy vasdoronggal készült a hozzá legközelebb álló pénzügyőrré lesujtani, mire belelöttem úgy, hogy másnapra meghalt. Erre aztán a tömeg végleg szétfutott.

A fosztogatók szétszórása után a szomszédos mellékutca megtisztításához fogtunk, amit azonban már csak mi végeztünk, hárman csendőrök, mert a pénzügyőröknek a cukorgyár őrizetére vissza kellett vonulniok. Délután három órára ezzel is készen voltunk.

Az utcai rend helyreállítása után a község házára mentünk. Alighogy odaértünk, a cukorgyárból telefonál-

tak, hogy menjünk a pénzügyőrök segítségére, mert ott mintegy 300 főnyi tömeg gyűlt egybe s a cukorgyár rak-tárát készül kifosztani. Azonnal odamentünk, de a tömeg, amint meglátott minket, azonnal széjjelfutott. Az egész fosztogatásnak a vezetője és a főbujtogató, akit el akar-tunk fogni s aki ilyen körülmények között már veszélyes gonosztevőnek számított, felhívásunkra nem állott meg, mire utánalöttünk úgy, hogy a helyszínén meghalt.

Mindezek után a rend Szereden véglegesen helyre-állott. Az eddig elkövetett, aránylag csekélyszámú fosz-togatáson kívül a lakosság semmit sem fosztott ki s az ott volt mintegy 30 különféle üzlet közül csak négyet és há-rom magánlakást fosztottak ki, egyebet nem.

A cukorgyárból visszaérkezve, a községhezán a köz-ségi jegyzővel egyetemben hirdetményt szerkesztettünk, amelyben mindennemű csoportosulást, az utcákon enge-dély nélkül járást, az éjjeli közlekedést és a házaknál való gyülekezést is megtiltottuk. Ez nem volt önkényeskedés a részünkről, mert erre módot adott az utasítás, sőt tu-domásom szerint módot ad a jelenlegi Szut. is a 297. pont i) alpontjában. Ezután — szintén a főjegyző közbenjötté-vel — a község megbízható lakosságából őrséget szervez-tünk, azt felfegyvereztük s ezzel az őrséggel együttesen ügyeltünk fel éjjel-nappal a csendre-rendre.

Két nap múlva, sokszori kérésre végre egy szakasz gyalogos érkezett Pozsonyból két géppuskával a segítsé-günkre. A megerősítésre bizony nagy szükségünk is volt, mert az őrsállomást nem hagyhattuk magára, pedig az őrskerületünk többi községeiből is egyremásra érkeztek hírek, hogy itt is, ott is fosztogatnak vagy legalább is ké-szülnek fosztogatni, a tehetősebb polgárokat pedig fosz-togatással való fenyegetésekkel állandóan zsarolják.

Így pl. egy napon telefonértesítés jött, hogy a Kiserdő-majorban az intézőt elűzték s a szesz- és élelemraktárt fosztogatják. Kimentünk a majorba, a fosztogatókat szét-kergettük; a legtöbbjük Kisgeszt község irányába elme-nekült kocsival.

Alighogy Szeredre visszaérkeztünk, azzal fogadtak, hogy egy farkashidai földbirtokost a forradalmárok el-űzték, lakását kifosztották, a sertésállományát elhajtot-ták. Rögtön visszafordultunk Farkasfalvára, ott rendet csináltunk s a széthordott holmik nagy részét visszaszereztük. Dacára annak, hogy elég gyorsan a helyszínén voltunk, a sertések túlnyomó részét már a szomszéd köz-ségekből kellett összeszednünk.

Ugyanezen a napon a vágkeresztúri jegyzőt is, aki rokkant főhadnagy volt, megtámadták s orozva reálítotték úgy, hogy beteg feleségével együtt, akinek az előző napon született gyermeke, el kellett menekülnie. A magára ha-gyott lakást és a gazdaságot teljesen kifosztották. Itt a fosztogatást már csak a végefelé tudtuk beszüntetni, mert később érkeztek meg a helyszínére.

Alighogy innen bevonultunk, Nagysur és Nemessur községekből jött a hír, hogy a lakosság fosztogat. Azon-al kocsikra ültünk és kimentünk. Nemessur községben a lakosság az uradalomban, a major udvarán éppen az el-rabolt sertéseket öldöste, pörzsölte és osztotta szét egy-más között, Nagysuron pedig egy kocsmáros pincéjében és üzletében garázdálkodtak. Mindkét helyen erélyes fel-lépéssel, de fegyverhasználat nélkül sikerült rendet csi-nálnunk és az elrabolt holmik túlnyomó részét vissza-szerezni.

Alighogy ezzel készen voltunk, Sopornya községből kértek segítséget, mert az illetékes mocsonoki őrs a he-lyét már elhagyta. Három kocsival ide is elmentünk, de mire kiértünk, a birtokos már a családjával együtt elme-nekült, a lakása, szesz- és élelemraktára teljesen ki volt

fosztva s a marha- és sertésállománya is el volt hajtva. Az elrabolt holmi egy részét visszaszereztük ugyan, de összeszedésével sokáig nem foglalkozhattunk, mert a község nem tartozott a mi örskerületünkhöz, már pedig a község nem tartozott a mi örskerületünkben is éppen elég dolgot adott nekünk. Csak azért szállottunk ki, hogy a fosztogatást, valamint az emberek élete elleni bűncselekményeket meg-gátoljuk, de ehhez már később érkezünk.

Így ment ez állandóan s a sok tennivalóhoz mind-össze hárman voltunk. Tíz napon át csak teljesen felöltöz-ve és felszerelve és csak felváltva tudtunk naponta 2—3 órát aludni. Az első napokban még enni és mosdani is alig volt időnk.

Mikor már az őrsállomáson és az örskerület községei-ben is rend lett és a fosztogatások megszűntek, őrs-parancsnokunk az elrabolt holmik visszaszéréséhez látott. Ez Szereden minden nagyobb zökkenő nélkül, simán ment, a holmi háromnegyedrészre megkerült. Az összeszedett tárgyakat a község előljárósága útján egy közös raktárba rakattuk, ott a tulajdonosok kiválogatták a magukét és elvitték. A kutatásnál nagy segítségünkre volt a katonai karhatalom, mert annak nagyobb létszáma lehetővé tette, hogy a kutatást rajtaütésszerűen egy-szerre több helyütt kezdjük meg; így az egyszerre folyó kutatások miatt a lakosság nem tudta a holmit elrejtteni vagy máshova elszállítani. A község mellett elfolyó Vág vizébe azonban még így is elég sok mindent beledobáltak, hogy a járőrök meg ne találják.

Annál nehezebb volt a Vág tulsó partján fekvő Sempte községben az elrabolt holmik összeszedni. Ide egy tartalékos hadnagy vezetése alatt 20 főnyi katonai legénység indult el két kocsin. Úgy volt, hogy kissé ké-sőbb mi is utánuk megyünk. A közeledő kocsikat a köz-ség fás, bokros széléről puskatűz fogadta. A tüzelés következtében a hadnagy, két gyalogos és egy ló meg-sebesültek. A hadnagnak a legényével együtt sikerült Szeredre visszajutnia, a másik sebesültet azonban néhány ép társával együtt a semptiek elfogták, a többi katona pedig széjjelfutott.

Mikor a történetekről őrsparancsnokunk tudomást szerzett, a községben lévő egész „fegyveres erőt”, kato-nákat, pénzügyőröket, nemzetőröket, csendőröket felriasz-totta és a két géppuskával az elfogottak kiszabadítására és a kutatások foganatosítására útbaindult. Mikor a Vág hídjának szeredi végéhez érkeztek, újra megszólaltak a semptei „nemzetőrök” fegyverei. Ezúttal azonban komoly választ kaptak. Mikor látták, hogy nem ismerjük a tréfát és ugyancsak visszalövünk, a tüzelést beszüntették, a templomuk tornyára pedig fehér lepedőt tűztek ki zászló gyanánt, az ellenálló nemzetőrök pedig kocsikon Sopornya irányába elmenekültek, magukkal vivén a közülünk való „hadifoglyaikat” is.

Ezután a rablott holmik házról-házra járva itt is összeszedték.

A katonai szakasz még aznap este elhagyta Szeredet és visszament Pozsonyba, csak a három sebesültjét hagyta vissza orvosi kezelés végett. Megint csak hárman marad-tunk csendőrök. A most már általunk kiválogatott 20 főnyi megbízható polgárőrséggel, megszigorítva bár, de egész normális mederben teljesítettük a szolgálatot.

Mi azonban nem elégedtünk meg ezzel az eredmény-nyel. Mert igaz, hogy a fosztogatások megszűntek és hogy az elrabolt holmik túlnyomórészét visszaszereztük, de bántott minket, hogy a vezetők és bujtogatók, akik az egész forradalmat vezették, még mindig szabadon járnak kelnek. Hogy tehát a rendcsinálás munkája teljes legyen és az igazságnak is elég tétessék, az összes fosztogatások

ügyében lefolytattuk a szabályszerű nyomozást s a vezető főcinkosokat, számszerint hét embert, elfogtuk és szabályszerű tényvázlat kíséretében beszállítottuk Pozsonyba.

A foglyok átadása után jelentkeztünk Bejczy Béla százados úrnál, az akkori helyettes szárnyparancsnokunknál, átadva a Szereden és környékén történtek fontosabb mozzanatairól szóló jelentést is. A százados úr Kiss László ezredes úr, akkori kerületi parancsnokunk elé vezetett. Az ezredes úr meghallgatta a százados úr jelentését, majd elismerése jeléül mindegyikünkkel külön-külön kezét szorította. Kerületi parancsnokunknak ezt az elismerő kézszorítását életem emlékei közé sorolom.

Pozsonyból újra visszamentünk Szeredre, ahova november 10-e táján még három visszavonult csendőr is érkezett, Mátyus János csesztei őrsparancsnok két alárendeltjével. Ettől kezdve ők is segédkeztek a rend fenntartásában egészen december 4-éig, amikor a csehek a községet megszállták. Egészen a megszállás utolsó pillanatáig a helyünkön maradtunk, de akkor már a bevonuló csehekkel szemben egymagunkban nem vehettük fel a harcot, nekünk is vissza kellett vonulnunk.

*

Láttam! Emlékszem, hogy a Pozsony környékén dühöngött a!skori (1918) forradalommal szemben a szeredi őrsnek köztisztelőben és közbecsülésben állott parancsnoka, Porubcsán őrmester és az őrs jól képzett és igen fegyelmezett legénysége nagyon kötelességtudóan és szép eredménnyel lépett fel. A pályázatban említett és akkor nekem átadott jelentés nincs a birtokomban.

Budapest, 1930 október 20-án.

Bejczy Béla s. k., őrnagy.

Láttam! Emlékszem, hogy a szeredi őrskörletben nagy zavargások voltak és hogy az őrs legénysége derekasan megállotta a helyét. Az eset minden részletére most már természetesen nem emlékszem.

Szentes, 1930 október 25-én.

Kiss László s. k., ny. tbk.

A gyanúsított kikérdezése.

**írta: SZÉKELY VLADIMIR,
ny. főkapitányhelyettes.**

Ennél a pontnál minden többé-kevésbé kezdő nyomozó beismerő vallomásokról álmodozik. A gyanúsítottat hamar kész a bűnössel egy kalap alá venni. Buzgón, ernyedetlenül azon van, hogy alapvető tévedését a gyanúsított mihamar igazolja, — beismerő vallomással.

Holott — és ezt tapasztalt nyomozónak nem kell külön hangsúlyozni — a gyanútól a bűnösségig még nagy az út. Annak bizonyítékokkal kell kikövezve lennie. Ezek között a beismerő vallomás is kétségtelenül szilárd pont lehet, de nem okvetlen elengedhetetlen szükségesség.

Régen, évszázadokkal ezelőtt volt, amikor a bűnperek elengedhetetlen feltétele volt: a beismerő vallomás kihozása. Mégpedig minden eszközzel. A középkori századokban a tagadó gyanúsított nyelvét kínvallatásokkal oldották meg. Szabály szerint eleinte csakis olyan terheltekkel szemben volt ez foganatosítható, kiknek bűnössége a rendelkezésre álló bizonyítékanyag folytán kétségtelen volt. E korlátozáson azonban csakhamar túltette magát a gyakorlat. Gyászos bizonyosságai ennek a XVI. és XVII. század boszorkányperei, melyekben a boszorkánysággal vádoltakat addig vetették kegyetlen kínzások alá, míg meg nem vallozták, hogy az ördöggel cimboráltak.

A XVII. század második felében a kínvallatásokat majd mindenütt beszüntették. Nagy Frigyes tette meg erre az első lépéseket. Kevéssel rá Ausztriában és nálunk is — ahol egyébként a magyar faj okos mérséklete mellett sohasem tobzódott úgy, mint nyugaton — lekerült a törvénykezések lapjairól.

De hirtelen átmenet nincs. A kínpadravonást felváltották az úgynevezett engedetlenkedési, hazudtolási büntetések. Testi fenytékekkel, szigorított börtönökkel és hasonló eszközökkel büntették a delikvenst, a vádlottat, vagy csak egyszerűen gyanúsítottat, ha tagadni mert.

Sötét és kegyetlen korok. Az ember megdöbbenve tündöklik ma azon, hogy mennyi korlátoltság, belátáshiány, vakság vitte, vezette a régi korok emberét olyankor is, amikor az igazságkeresés útját igyekezett járni. Ártatlanok seregszámra pusztultak... a kínokkal szerzett — beismerő vallomásaik miatt.

Mindennek vége. A sötétség szellemei elültek. Világosság ragyog az elmékben is. A beismerő vallomás önvádolása, önpusztítása megbukott. Más a rendszer, más a felfogás. Talán ebben az egy mondatban szövegezhethetjük meg: a beismerő vallomásnak is csak annyiban van értéke, amennyiben azt a közvetlen vagy közvetett bizonyítékok is alátámasztják. A beismerő vallomásra utazni, azt kieroszakolni, esetleg eszközöknek, módoknak válogatása nélkül, eleve elhibázott dolog. A legtöbbször céltalan és haszontalan, azonfelül a felderítés és nyomozás mai, törvényes szellemével ellentétes.

Amiből azonban egyáltalában nem következik az, hogy a nyomozás legyen mindössze a gyanúsított körüli óvatos rajzás, mely méhecske módjára gyűjtse a bűnössége melletti vagy elleni adatokat. Éppenséggel nem! A gyanúsított okos, szakszerű meg- és kihallgatása igenis fontos állomás eljárásainkban, mely akár vezessen beismerő vallomáshoz, akár nem, — nagyon lényeges adatokat, elbírálásokat juttathat mérlegelésünk elé a tényállás, a bűnösség kérdéseiben. Módadás egy-egy bűntényre való teljes világosságderítéshez.

Hogy történjék ez a kihallgatás okosan, szakszerűen? Szabályok felállítása paragrafusosan nagyon nehéz lenne. Inkább általánosságokban tartott útbaigazításokkal lehet e kérdéssel foglalkozni.

Egyet jegyezzünk meg mindenekelőtt! Az első kihallgatás a legfontosabb. A csendőr előtti vallomás tehát, ahová először jut a gyanúsított. Értékben és felelősségben sokatmondó ez. A gyanúsított vagy tettes ugyanis frissiben még nem szötte ki ravaszkodásait, a tagadása módjait... még benne él az izgalomban. Elszólásai, kisiklásai napirenden még. Még nem élte bele magát a körülárkolt védekezésbe. Ezért kell rá lehetőleg hatni, hogy beszéljen. A még nem kiravaszkodott tettes legtöbbször beszél is. Sőt, sokat, buzgón. A szavak zuhatagjával takarja félelmét, láthatóan erőlködve, hogy a gyanút minél messzebbre űzze el magától. Hazudozások és ferdítések egész garmadáját kaphatjuk. De ne tessék félbeszakítani, ha még olyan nyilvánvalók is. Mert ezek a hazudozások a mi szempontunkból többnyire igen értékesek, ellentmondásokkal kiütözök és előbb-utóbb zsákutcába juttatják a velük próbálkozót.

— Ne kezd el mindjárt az ügyel! — mondja egy tapasztalt kriminalista, — mikor előtted áll a gyanúsított, a bűnös. Firtasd előbb az előéletét, a távoliról csak nagy vonásokban, a közelebbiről már tüzetesebben. Majd közvetlenül a bűncselekmény elkövetése előtti időkről érdeklődjél különösen és így lassan-lassan térj a tárgyra. Ennek a módszernek nagy előnyei vannak. Közben az embert tanuljuk megismerni, tudjuk, hogyan kezeljük.

Egy csomó tényt állapítunk meg észrevétlenül, miket később nem lehet letagadni... Fontos kellék azalatt a nyomozó részéről a teljes nyugodtság és fegyelmezettség. Aki túlbuzgón, elhamarkodva, szapora tempóban belemegy egy kihallgatásba, elveszti maga alatt a talajt. Mennél nyugodtabban és tárgyilagosabban lép fel valaki, annál biztosabb a siker. A nyugalomban van erkölcsi erő, mely hat, nyugóz. Idegeskedés, heveskedés mindent ront.

Kérdéseidben, ellenvetéseidben azután pontosan tartasad magad az igazsághoz, a tényekhez. Olyat ne mondj, amiért nem tudnál helytállani! Vannak, akik a mindentudó nagyképűségét öltik fel. Ezzel „főzik” a delikvenst, aki talán nagyon is furfangos s egykettőre rájön az üres hengegésre. Mosolyog magában. Vége a tekintélynek, vége annak a bizonyos magában remegő tiszteletnek és félelemnek, mely öntudatlanul feldobja az igaz szót... Nem kell és nem is lehet sejtetni a kihallgatandóval, hogy mit tudunk, mit nem tudunk, de viszont jól értsük meg, hogy a legkisebb leleplezett hazugság vagy rosszul sikerült színészi póz mindent tönkre tehet.

Pedig milyen gyakori, szinte már sablonos ez a beharangozás: — Mindent tudok, a társa beismert mindent! — A gyanúsított meghökken talán az első pillanatra. De aztán felkerekedik benne a ravaszság és bizalmatlanság. Nemsokára azon vesszük észre magunkat, hogy megfordul a szerep, ő igyekszik kivenni belőlünk sunyi és hitetlenkedő provokációval, mit tudunk igazában... és akkor mi juttattuk megbocsáthatatlanul fölénybe.

A nyugalom, tárgyilagosság, igazságszeretet mellé fűzzünk valamelyes emberbaráti érzületet is. A legelvetemültebb is meg tudja különböztetni a komoly, szigorú, mégis szívvel való kezelést a nyers és kegyetlen modortól. A beismeréshez sokszor jóakarató bánásmóddal van kipárnázva az út. Viszont nincs helyén semmi túlzás, bizalmaskodás, kedélyeskedés. A hatóság komolyságának mindenén át kell csillognia, a tekintélyt minden körülmények között meg kell őrizni.

*

A gyanúsított kihallgatásáról szólva, nézzük meg ennek lélektani részét is. A móroknek van egy bölcs példabeszédük. A kádinak (bíróknak) egy alkalommal egy lopást jelentettek be. A feljelentés a cselédszemélyzetet vette gyanuba. A kádi aznap elment a házhoz. Magával vitte a bölcsességét és szamarát.

— A ház minden cselédje — parancsolta — érintse meg kezével a szamarát. Ha a bűnös megérinti, a szamar már kiabálni fog.

A cselédek összegyűltek s mindegyik megérintette a szamarát, de ez szép csendben maradt...

A kádi most megparancsolta, hogy minden cseléd tartsa fel a kezét. Valamennyinek a keze fekete volt, csak egynek nem. A tolvaj félelmében nem merte megérinteni a feketére bekent szamarát. Így tudódott ki bűne.

A lelkiismeret, mely a félelemnek testvére, árulta el. Nem üres szó ez. Akármilyen megrögzött és fekete-lelkű is valaki, az elkövetett bűn nem marad belső rezzenések nélkül. A lelkiismeret nemcsak szánás- és megbánás-féle. Sokkal gyakrabban szepegő aggodalom, rettegés a felfedeztetéstől. Ott lapul meg minden bűnös lelke mélyén ebből valami, ami zavarttá, félénkké vagy dacossá, hallgataggyá vagy bőbeszédűvé teszi.

Aki nem bűnös, az úgy viselkedik, ahogy a természete diktálja. A flegmatikus ember nyugodtan taga, a vérmes indulatos lesz s szenvedélyesen tiltakozik a vád ellen, az ideggyenge összeesik s tehetetlenül sír és jajveszékel. Ezért kell azt az embert, ki előttünk áll, úgy a maga természete szerint is ismerni. A valódi bűnös

ember takar, leplez és mesterkélta a modora. Színészkedik s mert több a rossz, mint a jó színész, egy kis megfigyeléssel és meglátással mindent észre lehet rajta venni.

Kutassunk csak mindenekelőtt a delikvens szemeiben. Nem üres szólam, hogy a szem a lélek tükre. A tétova tekintet, a nyugtalanul forgó szemek elég biztos jelek. Minden bűnös ide-odatekintget, mintha mindenünnen veszedelmek leselkednének rá, vagy segítséget várna.

A szem fénye is jelentős. Sok megrögzött bűnös jól érti az alakoskodást. Nyugodt, mozdulatlan arccal beszél. De a szemében ott ég az áruló tűz, egy jól takart belső izgalom visszfénye, mely reszket és fél... Azután a hang. A bűnös tagad, végig tagad. Most eléje tartjuk az áruló bűnjelet. Milyen rekedten, szaggatottan tör ki a hang: — Nem, nem gyilkoltam! — Ércnélküli, üres, nyomott minden bűnös hangja, kapkod és beszéd közben nyel. A belső izgalom teszi azt, közben észrevehetjük a nyakér megdagadását és látható szapora verését.

A híres osztrák kriminalista, Hans Gross, a következőket mondja:

— Én a szempillákról olvasom le sokszor, hogy valaki bűnös-e vagy sem. A tettes elé tartottam alkalmas pillanatban a bűnjelet és erősen figyeltem... ha bűnös, hirtelen lezárja szempilláit. Aztán tagad. Erre beszélek neki arról, hogy mi vár rá: szégyen, bebörtönzés. Megint hunyorgat, mintha nem akarná látni az eléje táruló képet...

Mikor bírható rá a különben tagadó bűnös a vallomásra? A ezónak nagy a hatalma. Vannak, kik szinte szuggesztív módon ki tudják hozni a bűnösből a vallomást. Szavuk és szemük egyszerre beszél. Legendák keringenek Ráday, a híres betyárvallató, kutató, lélekbe-fúródó szemeiről és szava rábeszélő hatásáról. A legmegátalkodottabb legény is megjuhászodott előtte. Valósággal játszott a bűnös lelkiállapotával, melybe önkéntelen belemarkol a bűnösség tudata. Kínzó, izgató érzés, mely betelepszik a bűnös arcráncaiba, befonódik nézésébe, még a hangjába is belekap. Valósággal üldözi. Nyugtalan-ság és ijedezés lesz rajta úrrá. Mindenre összerezzen, mindentől fél... folyvást kémlel maga körül. Hiába tagadja még önmagának is.

Színesen festi ezt az állapotot Dostojewski Raszkolnikow regényében, melyben a vizsgálóbíró szájába adja a következő, igen találó szavakat:

— Sok gonosztevőt akár az utolsó pillanatig szabad-jára kell hagyni, de minden pillanatban éreztetni kell vele, hogy gyanakszunk rá, hogy mindent tudunk s hogy éjjel-nappal figyeljük. Végül egészen zavart lesz, magától jön s valami ostobaságot követ el. Láttak már éjjeli lepkét, amint az égő láng körül repdes? A bűnös tűnődik, gyötri magát s ha egyre sarkában vagyok, végül nekem szolgáltatja a bizonyítékokat, a beismerést...

Régi katonai büntetések.

írta: ZSOLDOS BENŐ, budapesti kir. ítélőtáblai bíró.

Napjainkban, a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló 1930. évi II. t.-c., valamint az annak életbeléptetéséről és a közönséges büntetőtörvények egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos módosításáról és kiegészítéséről intézkedő és ez év február hó 1. napján életbelépő 1930. évi III. t.-c. gyermekkorában nincs minden érdekesség nélkül visszatekinteni a hajdanvaló katonai szervezetek igazi múltjába és szemügyre venni azt, hogy milyen szempontok irányítása mellett igyekezett — jelen esetben a nagymúltú és konzervatív angol birodalom — fenntartani és

biztosítani a régebbi időkben azt a katonai fegyelmet, mely nélkül egységes és erős szervezetű hadsereg egy pilanatra sem képzelhető el. Egy nagyműveltségű angol jogásznak, Charles M. Clode-nak már régebben megjelent egyik könyvében, mely a régi katonai és hadijog alapján való bírósági eljárással foglalkozik, érdekes feljegyzéseket olvashatunk az angol hadijog szerinti régi katonai büntetésekről. A főbbeket talán nem lesz tanulság nélküli dolog a „Csendőrségi Lapok” olvasóival is megismertetnünk.

Az 1629-iki angol hadicikkelyek, melyeket I. Károly király bocsátott ki a Hadi Tanács (Council of War) javaslata alapján, bizonyos erkölcsi és vallásos kötelesek megszegéséért különböző kisebb büntetéseket szabnak meg. Ezek közé tartoznak a káromkodás (szitkozódás) miatt a *tüzes vassal* való megbélyegzés, azután a részegség büntetéséül 7 napig tartó fogság kenyéren és vizen, az őrségi szolgálatot teljesítő katona részegsége esetén pedig a megszíjazás.

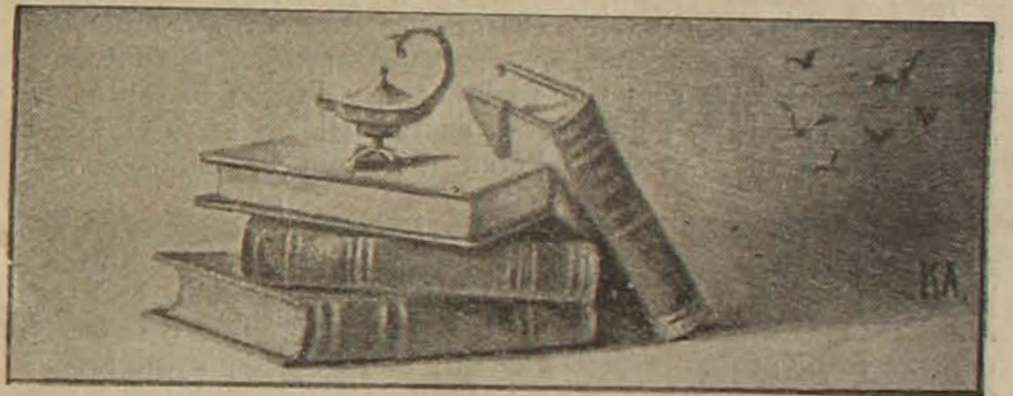
Az 1639-ik és 1642-ik évi angol katonai törvénykönyvek a katonát a parancsnokló tisztje iránt feltétlen engedelmességre (implicit obedience) kötelezik, egyben határozott tilalmakat állapítanak meg lázadási vagy zenúlési célzattal létrejött gyülekezésekkel szemben. E tekintetben aztán annyira szigorúak voltak ezek a rendelkezések, hogy például az 1642. évi kódex a „zsoldkérés”-re irányuló gyülekezést halállal bünteti. Az összes illetményektől való megfosztás és a viselt állás vagy tiszttség elvesztése, a pénzbüntetés, vagy a határozott időtartamú szabadságvesztés mellett az *engedetlenség enyhébb* büntetése volt: a nyelvnek tüzes vassal való égetése, a megvesszőzés, az elpáholás (bastinado), melyet a vétkes katonának közvetlen fellebbvaló tisztje hajtott végre, aztán a *megszégyenítés* oly módon, hogy az elítélt katonának nyilvánosan, katonatársai előtt *falovon* kellett lovagolnia; az élelmezésnek a megsabott hosszabb vagy rövidebb ideig csupán kenyérré és vízre való szorítása, alárendelt teendők végzése, stb. Mindkét említett katonai büntetőkódexnek egy rendelkezése szerint abban az esetben, ha egész ezredek vagy hadtestek szegik meg köteleységüket (ide tartozik pl. az egyik meghatározás szerint a *meghátrálás* a megfelelő menetsapatokba való beosztás előtt), a tiszteket és minden tizedik katonát szigorúan — esetleg halállal — kell büntetni, az illető ezred vagy hadtest minden többi katonája pedig a hadseregben *szolga* teendőkre alkalmazandó mindaddig, míg az ilyen büntetéssel sújtott katona az ellenséggel szemben véghezvitt valamely hőstett elkövetése által a büntetés alól való feloldásra érdemessé teszi magát.

Nagyon szigorú, szinte kíméletlen a megtorlás az uralkodó, sőt valamely hatósági személy ellen irányuló erőszakos cselekmények elkövetése, vagy durva (uncivil) *sértő kifejezések* használata esetében, mert az ilyen deliktumok elkövetőit feltétlenül halálbüntetéssel sújtották és pedig mindennemű megkegyelmezés kizárásával.

A William és Mary uralkodása alatt életbelépett katonai büntető rendszabályok érdekesen s a mai kor fel fogásától teljesen elütő módon rendelkeznek a halálbüntetés végrehajtásáról abban az esetben, ha ugyanazt a büncselekményt együtt vagy közösen *több* katona követte el. Ilyenkor a hadbírósnak el kellett rendelnie, hogy az elítélt büntetettek — *sorsot húzzanak életükért*. A törvény ugyanis nem akarta *valamennyi* büntettest halálba küldeni, hanem a *sorstól* tette függővé, hogy melyik tettestárs váltsa meg a halálával a többieket a kiszabott halálbüntetéstől.

Egyik esetben például, III. Vilmos 1696-ban, a halálraítélt három büntetett katona ügyében elrendelte, hogy mindhárom elítélt sorsot húzzon és csakis azon a boldogtalanon hajtsák végre a halálos ítéletet, akit a sors-húzás ilyen gyanánt jelölt meg, a másik két tettestársnak a király a sorshúzás után azonnal kegyelmet adott. Ilyesféle rendelkezéssel még 1813-ban is találkozunk, amikor is egy konkrét esetből kifolyólag Wellington herceg több halálraítélt katonával szemben kegyelmezési jogot gyakorolt, az ugyanabban az ügyben tettestársakként halálbüntetéssel sújtott többi katonával szemben azonban ezt a büntetést fenntartotta, azonban mégis annak elrendelésével, hogy „a többi fogoly pedig *sorsot húzzon* annak az eldöntésére, hogy ki lesz agyonlövés által kivégzendő és pedig szigorúan a hadbírósnak rendelkezése szerint”.

Az 1666. és 1672. évi katonai büntetőkódexeknek a büntetések kiszabását tartalmazó rendelkezését illetően ez utóbbiak jóval enyhébbek az előbbieknél, ami már abból is megállapítható, hogy míg az 1666. évi kódex negyvenkét cikkelyben, az 1672. évi kódex már csak huszonkét cikkelyben szab ki halálbüntetést. A nem főbenjáró büncselekmények esetén a fentebb már elősoroltakon kívül az úgynevezett *vesszőfutás* és a bilincsből töltendő fogság voltak a figyelemreméltóbb katonai büntetések abban az időben.

CSENDŐR LEKSZIKON.

Kérdés. *Hogyan kell értelmezni a folyó évi 1. számú Csendőrségi Közlönyben a postaköltségek csökkentésére vonatkozó rendelkezést az úgynevezett postanapokra vonatkozó rendelkezését?*

Válasz. A postaköltségek csökkentésére vonatkozó rendelkezést a belügyminiszter úrnak azért kellett kiadnia, mert a csendőrség hivatalos postai küldeményeiért a kereskedelemügyi miniszternek fizetett átalány háromszorosan meghaladta azt az összeget, amit ugyanezen a címen a csendőrség költségvetése keretében a pénzügyminiszter a csendőrség rendelkezésére bocsátott.

Általánosságban az a téves nézet uralkodott, hogy a csendőrség postai küldeményeinek szállításáért a belügyminiszter a postának egy bizonyos összegű átalányt fizet s ezért az átalányért a posta a csendőrség összes hivatalos levelezését, bármennyi legyen is az, szállítani köteles. A dolog azonban nem egészen így áll. A fizetendő átalány évi összegét ugyanis a kereskedelmi miniszter úgy állapítja meg, hogy megelőzően a postahivatalokkal megszámloltatja, hogy a csendőrségparancsnokságok havonta hány hivatalos levelet adnak postára, az így bejelentett adatok alapján minden egyes levélért 20 fillért felszámít s a mutatkozó összeget térítetteti meg a belügyminisztériummal átalány gyanánt. Ezt a számlálást a posta időnkint megismétli s ha egy ilyen későbbi számlálás során megállapítást nyer, hogy a csendőrség által feladott postaküldemények száma időközben emelkedett vagy csökkent, az átalányt is megfelelően rendezik. Ilyen számlálás lesz most január, február és március hónapokban.

A költségvetés csökkentésével kapcsolatosan ezután fokozottan kell takarékoskodni a postaköltségekkel is, vagyis arra kell törekedni, hogy a csendőrség minél kevesebb hivatalos

küldeményt adjon postára. Ennek elérését célozza a fentemlített rendelet.

Az őrök számára heti három postanap van megállapítva. Ez azt jelenti, hogy az őrnek egy hét leforgása alatt csak három napon szabad hivatalos küldeményeket postára adnia. Ezt a három napot az őrparancsnok állapítja meg. Nem okvetlenül szükséges, hogy minden héten ugyanaz a három nap, pl. a kedd, csütörtök és szombat legyen a postanap, mert lehet, hogy ezek egyikén-másikán az őrparancsnok nincs otthon, vagy nincsen olyan sürgős posta, amit okvetlenül el kellene küldeni. stb. Az tehát, hogy melyik héten melyik három nap a postanap, nem fontos, a lényeges csak az, hogy hetenkint háromnál több ne legyen.

Az őrparancsnoknak úgy kell gazdálkodnia a postanapokkal, hogy a három postanapon minden postáját okvetlenül fel tudja adni. Nem célszerű tehát egy napon pl. csak egy hivatalos levelet postára adni, mert az a nap, amelyen az őr csak egy hivatalos levelet is postára adott, már postanapnak számít; célszerű mindig egy vagy két napot várni, amíg több, nem sürgős levél összegyűl s azokat azután egyszerre kell postára adni.

- Természetes, hogy nem lehetett postanaphoz kötni azoknak az ügyeknek a továbbítását, amelyeknek az elintézése egy napi késedelmet sem tűr meg. Ezután is bármikor lehet tehát hivatalos levelet feladni a nyomozó alosztályoknak és a nyomozó osztályparancsnokságnak, anélkül, hogy emiatt az illető nap postanappá válnék. Vagyis, ha az őr pl. hétfőn és csütörtökön is hivatalos levelet adott fel a nyomozó alosztálynak, a heti három postanapja megmarad, vagyis rendes postát még kedden, szerdán és pénteken is feladhat. Ha azonban a fentebb említett hétfőn és csütörtökön a nyomozó alosztályán kívül más, rendes levelet is adott fel, akkor már mind a két nap postanapnak számít.

Nem számít postanapnak az sem, ha olyan ügyre kell azonnal jelentést tenni, amelyre a jelentést az előjáró „postafordultával” rendelte el felterjeszteni, vagy amelynek azonnal való felterjesztését az őrparancsnok fontosnak tartja. Semmiesetre sem szabad tehát egy sürgős és fontos jelentés felterjesztését például csak azért mellőzni vagy elhalasztani, mert az őr az illető héten a három postanapját már igénybe vette.

Fontos szabálya a takarékoságnak, hogy ugyanaz a parancsnokság ugyanarra a címre naponta (illetve postanaponként) egy levélnél többet nem küldhet. Nem szabad tehát pl. a szakaszparancsnoknak vagy a főszolgabíróknak délelőtt és délután is hivatalos levelet küldeni, hanem a délutáni levéllel vagy meg kell várni a legközelebbi postanapot, vagy pedig, ha nem lehet vele várni, akkor mint „soronkívülit” kell kezelni, vagyis fel lehet ugyan adni aznap is, az őrparancsnok azonban felelősséget vállal azért, hogy a soronkívül elküldött ügyszerű valóban halaszthatatlanul sürgős természetű volt.

Ha a postára adni szándékolta hivatalos levél súlya meghaladja az 500 grammot s ha a postahivatal azt ezért nem hajlandó egy darabban felvenni, akkor a tartalmát 500 grammonként két vagy több borítékba lehet ugyan csomagolni, de az összes borítékot egyszerre kell postára adni. Ilyenkor a két vagy több levél is csak egynek számít.

A postanapok jobb kihasználása érdekében célszerű a hivatalos küldeményeket nem reggel, hanem a napi munka befejezése után, délután vagy este postára adni, mert így még a napközben érkezett és elintéztet postát is fel lehet adni.

A takarékoságot szolgálja az a rendelkezés is, hogy ezentúl minden belső ügyet szolgálati úton kell felterjeszteni, feltéve természetesen, hogy a közvetlen felterjesztést valamelyik előjáró parancsnok el nem rendelte. Nem kell azonban szolgálati úton felterjeszteni az olyan ügyszerűket, amelyek nem előjáró, hanem csak feljebbvaló parancsnokságnak szólnak, mert az ilyeneket közvetlenül a címzett parancsnokságnak kell küldeni. A gazdasági hivatalnak szóló minden postát is a szakaszparancsnok útján kell felterjeszteni.

Célszerű, ha az őrparancsnok az említett rendelet rövid tartalmát egy negyedívnyi papírra rövid kivonatban feljegyzi s azt a postai feladókönyv hátsó belső oldalára felragasztja, mert így a szükséges tájékoztatást mindig kéznél kapja. A feljegyzés kb. a következő lehet:

1. Postanap hetenkint háromszor. Amelyik napon az őr csak egy hivatalos küldeményt ad is postára, az a nap már postanapnak számít. (A kivételt lásd a 2. pont alatt.)

2. Nincs postanaphoz kötve: a soronkívül (postafordultával elrendelt) és a nyomozó alakulatoknak szóló küldemény.

Ezeket bármelyik nap fel lehet adni anélkül, hogy miattuk az illető nap postanapnak számítana.

3. Egy napon ugyanarra a címre csak egy levelet szabad feladni. Kivételesen az 500 grammnál súlyosabb levél, mert ennek a tartalmát két vagy több levélre lehet bontani, de valamennyit egyszerre kell postára adni.

4. Előjáró parancsnokságnak és saját gazdasági hivatalnak szóló minden ügyszerűt az előjáró szakaszparancsnok útján kell felterjeszteni. Minden más levelet közvetlenül a címzett parancsnokság vagy hivatal címére kell küldeni.

5. Helybe szóló küldeményeket postán küldeni nem szabad.

6. A postai feladókönyvbe csak postára adott levelet szabad bevezetni, helybe szólót nem.

7. Ajánlottan és expressz csak indokolt esetben szabad levelezni.

8. Kerületi és osztályparancsnokság székhelyén levő őr a nem helybe szóló ügyszerűket helyi kézbesítőkönyvvel a kerületi, illetve osztályparancsnokság postázójának adja át s azok postáraadásáról az utóbbi gondoskodik.

Ez az utóbbi (8.) pont a nem kerületi vagy osztályparancsnokság székhelyén levő őröket nem érdekli, ezeknek tehát a 8. pontot felesleges feljegyezniök.

11. Kérdés. *A gazda burgonyaföldjén foglalatostokodik, házőrző kutya a szekér mellett fekszik. A burgonyaföld mellett elhalad a vadászati jog bérlője kuttyájával. A házőrző eb a vadászakutya után fut, bár gazdája ettől visszatarítani igyekezett, mire a vadászatra jogosult a gazda kuttyáját lelövi. Kóbor kutyanak minősíthető-e a gazda kuttyája s miként ítélendő meg a vadászatra jogosult eljárása?*

Válasz. A vadászati törvény 14. §-a szerint a vadászati területen talált kóbor ebeket a vadászatra jogosított elpusztíthatja. A 16. §. 3. bekezdése pedig a következőket mondja: „A vadászatra jogosítottakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármifajú ebeket bocsátani; kivételnek a nyájörök, akik azonban kötelesek ebeik nyakán oly nehezéket függeszteni, amely első lábaik térdén alul három centiméternyi távolságban lóg alá.” Végül a vadászati törvény 32. §-a szerint kihágást követ el és 2 P-től 20 P-ig terjedő büntetéssel büntetendő az, aki ebét szándékosan valamely rá nézve tilos vadászati tere viszi.

Hogy ezeket a törvényes rendelkezéseket a fennforgó esetre alkalmazhassuk, tisztázzuk először is, mily ebet kell kóbor ebnek tekinteni. A törvény nem mondja ezt meg bővebben, de a „kóbor” jelleg az uralkodó felfogás szerint az eb felügyelet alatt tartottságától és a felügyelet gyakorlásának állandó lehetőségétől függ. A kérdés tehát mindig az, hogy a kutya gazdájának hatalmi körében tartózkodik-e vagy sem. A gazdája által vitt, vezetett vagy a gazdája közvetlen környezetében tartózkodó eb nem kóbor eb, mert a gazdának rája gyakorolható befolyása mint állandó lehetőség megvan. Ha az eb gazdája nélkül szaladgál vagy éppen csavarog, kóbor eb akkor is, ha nyakláncot, szíjat vagy kuttyajegyvet visel vagy mint nyájörök kutya a nyájtól és pásztortól távol, felügyelet és gondos őrizet nélkül van, ha kölönc is van rajta.

Ezek után kimondhatjuk, hogy a feltett kérdésben említett kuttyát nem lehet kóbor ebnek minősíteni, mert hiszen gazdája közvetlen közelségében tartózkodott s ha annak hívó szavára nem is hallgatva, a másik kutya után futott, a gazda befolyása, mint lehetőség fennforgott. A kóbor jelleghez szerintünk különben is hozzátartozik, hogy az a vadászati üzemre veszedelmes és kártékony legyen, vagyis hogy az elhanyagolt vagy gazdátlan állat kóborolni s élelmét esetleg vadfogással megszerezni legyen kénytelen.

Ily körülmények közt tehát a vadásznak nem volt joga lelőni a gazda kuttyáját, cselekményével tehát a Btk. 418. §-ába ütköző ingó vagyonszándékos megrongálása vétségét követte el s ha a vétség vádja alól a bíróság fel is mentené szándékos hiányában, kártalanító felelőssége fennáll.

Ezzel szemben azonban a gazda büntetőjogi felelősségéről is szó lehet, mert ebét szándékosan rá nézve tilos vadászati tere vitte, megjegyezvén, hogy a vadász lelővési joga azonban akkor sem állapítható meg, ha a gazda terhére ez a kihágás bebizonyul, mert a törvény a vadászati tere vitt ebekkel kapcsolatban csak a vadászati törvény 32. §-ában foglalt kihágás szolgál biztosítékul a vadászati tere vitt kuttyáknak a vadászatot veszélyeztető viselkedésével szemben; lelővési jog kizárólag a kóbor kuttyákra áll fenn.

12. Kérdés. *Egy 7 és egy 10 éves fiú gyufához jutván, játszadozás közben felgyújtja a lakóház udvarán levő szalmakazlat. A füst láttára a szomszédok a helyszínre futnak s a tüzet eloltják, mielőtt a tűz erőre kaphatott volna s abból érdemleges kár háramolhatott volna valakire. Büncselekmény gyanúja forog-e fenn ebben az esetben?*

Válasz. Az, hogy zsengekorú gyermekek gyufához juthatnak s azzal oly módon játszódhatnak, hogy valamely a Btk. 422. §-a 1. és 2. pontjában felsorolt vagyontárgyat felgyújt-hatnak, gondatlanság, amely a zsengekorú gyermekek felügyeletére és gondozására hivatott személyek terhére irandó. A kérdésben körvonalazott esetben tehát a Btk. 425. §-ába ütköző tüzvészokozás vétségének jelenségei felismerhetők. Kérdés csupán az lehet, hogy valóban tüzvészt okoztak-e a gyermekek. Tüzvész oly tűz, amely mások személyére és vagyonára nagyobb veszedelemet idéz elő. A lakház udvarán felgyújtott szalmakazalra ez a meghatározás ráillik, mert bizony nem is egy eset fordult elő, hogy hasonló körülmények közt egész falvak leégtek.

Hogy a tüzet idejében eloltották, büntetőjogilag nem jelentős, mert a Btk. 427. §-ában biztosított mentesség, amely a Btk. 425. §-ában meghatározott vétségére is áll, csak abban az esetben érvényesül, ha a tüzet a tettes oltja el, mielőtt mások felfedezték volna s mielőtt nagyobb kár keletkezett volna.

13. Kérdés. A sértett adófizetés végett megjelenik az adópénztári hivatalban s a hivatalnoknak átnyújtja adóívet, amelybe előre betett egy 100 pengős bankjegyet. A hivatalnok kezelés alá veszi az adóívet, majd a sértettet a kiszámított összeg megfizetésére hívja fel. A sértett az adóívbe előre betett bankjegyre hivatkozik, a hivatalnok azonban erről mitsem akar tudni. A sértett az utcára siet, hogy a csendőrsre menjen, de útközben találkozik egy szolgálatmentes csendőrrel. Ennek panaszt tesz, mire a csendőr a hivatalba megy, ahol a hivatalnokon személymotosztást hajt végre eredménytelenül. A csendőr eljárásán a hivatal személyzete felháborodott s a csendőrt feljelentéssel fenyegeti meg. Helyes volt-e a csendőr eljárása s ha nem, miként kellett volna eljárnia?

Válasz. Mindjárt előjárójában kijelentjük, hogy a csendőrnek a kérdésben leírt eljárását már csak azért sem helyeseljük, mert eredménytelensége előrelátható volt. A csendőr megérkezéséig ugyanis éppen elég ideje volt a gyanúsítottnak az állítólag elsikkasztott bankjegyet olyan helyre eltüntetni, hogy személymotosztás útján ne legyen nála megtalálható. Arra különben egy pénztárnoknak nincs szüksége, hogy az ilyen pénzt zsebrevágja, beteheti nyugodtan a többi hivatalos pénz közé, mert annak ottlétét csak úgy lehet megállapítani, ha azonnal pénztári zárlatot csinálnak s ezenkívül még a pénztári tételeket alaposan átvizsgálják avégből, nem történt-e hamisítás az idegen pénz ottlétének elleplezése végett. Az eljáró csendőr hebehurgyaságot követett el, amikor a pénzt keresvén, erre a másik módszerre nem is gondolt.

De ezt nem is tekintve, hol volt a csendőr biztosítéka arra, hogy a feljelentés alapos? Vajjon nem tévedhetett a feljelentő állításában teljes jóhiszeműséggel is? Vagy ha igaz is az, hogy a pénzt előre betette az adóívbe, nem eshetett-e az ki a pénztáros tudtán kívül, sőt a feljelentő tudtán kívül is? Aztán micsoda ügyetlenség és gondatlanság az, ilyen módon adni át pénzt valakinek? Vagy ha a pénztáros úgy veszi át az adókönyvet, hogy a benne levő pénzt a fél szemeláttára veszi kezelésbe, elképzelhető, hogy annak átvételét eltagadja? Mindezeknek a kérdéseknek fel kellett volna ötleniök a panaszt átvevő csendőrben, ami a panasz megvizsgálásában óvatosságra és a feljelentett egyénnel szemben tapintatra kötelezte. Tapintatra annál is inkább, mert nemcsak egy közhivatalnoknak becsületéről, hanem egy közigazgatásnak tekintélyéről és nyilvános botrány elkerüléséről is szó volt.

A Szut. 439. pontja szerint a csendőr személymotosztást rendszerint csak az illetékes bíróság vagy hatóság felhívására teljesít; a személymotosztás elrendelésére jogosított hatóság határozata nélkül a csendőr csak az elkövetett vagy elfogott egyénen levő vagy annak közvetlen birtokában vagy birlalában levő ruhát vagy egyéb tárgyat vizsgálhatja át.

Az eljáró csendőr megszegte ezt a rendelkezést a siker minden kilátása nélkül s ezért jogosan vonják felelősségre.

Abban nem volt hiba, hogy a feljelentő panaszát átvette, jóllehet nem volt szolgálatban, erre feljogosította őt a Szut. 300. pontja, mert az esetet minősíthette sürgősnek is. Helyes eljárása azonban az lett volna, ha először a sértettet veszi alapos kikérdezés alá, hogy meggyőződjék szavahihetőségéről és arról, hogy nincs jóhiszemű tévedésben. Csak ezután kellett volna, ha már mindenáron sürgősen el akart járni, esetleg a hivatal főnökéhez fordulni s attól a gyanúsított tisztviselőről bizalmas értesítést s a szükséges vizsgálat megejtését azonnal kérni.

Leghelyesebben pedig akkor járt volna el a csendőr, ha a panaszról jelentést tett volna őrsparancsnokának, mielőtt a nyomozásba fogott, mert hiszen a késelem semmi veszélyel nem járt volna.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy igazoltatás fejleményei.

írta: BODA ISTVÁN törzsőrmester (Szombathely).

1928 december havában a biai és pátyi örskörletekben 5—6 rendbeii betöréses lopási eset történt. Részben feltérés, részben álkulccsal való kinyitás útján hatolt be a tettes a helyiségekbe. A nyomozás nem vezetett eredményre. A tettes személyére semmi támpontot nem sikerült beszerezni. Mindössze annyit lehetett következtetni, hogy egy és ugyanaz a tettes követheti el a cselekményeket, mert az elkövetés módja hasonló volt.

1929 január 8-án déli 12 órakor a biai csendőrlaktanyában éppen ebédhez akartunk ülni, midőn belépett özv. Kauncz Józsefné* biai lakos és panaszt tett, hogy lakását ismeretlen tettes ákulccsal felnyitotta és a lakásból 12 pengőt, valamint 2 darab értéktelen zseborát ellopott.

A panaszt meghallgattam és azt őrsparancsnokomnak azonnal bejelentettem, aki engem vezényelt ki Fehér János csendőrrel az eset nyomozására.

Amikor kiléptünk a laktanyából, 4—5 asszony is jött hozzánk, kik valamennyien hasonló módon elkövetett lopások miatt tettek panaszt. Megemlítették, hogy a cselekményt 1—2 órán belül követhették el.

A panaszos nőket, akik valamennyien siránkoztak, mert szegénységük miatt a csekélyebb kár is érzékenyen érintette őket, a laktanyába küldtem, hogy ott adják elő a panaszt. Én járőrtársammal a helyszínre igyekeztem. Nem annyira a helyszíni szemle miatt, mint inkább azért, mert a helyszín a torbágyi vasútállomás közelében volt és az állomáson ilyenkor egy nemsokára Budapest felé induló személyvonat tartózkodott. Feltevésem az volt, hogy ilyen sorozatos lopásokat világos nappal nem helybeli ember követhetett el. Ha a tettes idegen, úgy valószínűleg a közeli főváros valamelyik jómadara látogathatott el hozzánk, kinek most kitűnő alkalmá van zsákmányával elillanni.

Számításom bevált. Az állomásra vezető úton egy igen elegánsan öltözött egyént értünk utól, akiről nyomban megállapítottam, hogy nem biai. Udvariasan megszólítottam. Kérdeztem, hogy mi járatban van itt. Kérdésemre azt válaszolta, hogy bicskei lakos s csupán azért jött Biára, hogy sertést keressen megvételre.

Ez a magyarázat gyanus volt, mert az előzően lefolytatott nyomozások során egy biai lakos annyit közölt a járőrrel, hogy egy idegenre gyanakszik, akit nappal az udvarán talált s midőn kérdőre vonta ott-tartózkodása miatt, sertésvásárlást jelölt meg ürügyként.

Felszólítottam az idegent, hogy igazolja magát. Idegesen kifakadt, hogy ez abszurdum, nem hagynak békét az embernek stb. Vigasztaltam, hogy ha tisztázzuk a kilétét, minden további nélkül folytathatja útját és nem fogja a vonatot sem lekésni, ha mindenáron Budapestre akar

* A neveket megváltoztattuk. (A Szerk.)

utazni. Igazolással felmutatott egy rendőri bejelentőlapot, melyen Darányi Ferenc újpesti lakosnak volt megjelölve.

Arra a kérdésemre, hogy ha bicskei lakos, akkor miért van Újpesten bejelentett lakása, zavarba jött. Ezt kihasználva kijelentettem neki, hogy elővezetem az örsre. A helyszínen megmotoztam és zsebeiben két álkulcsot, egy vésőt, egy borotvát, egy boxert, 4 zsebórát, három aranygyűrűt, egy karperecet, három vég vászonról szóló zálogcédulát, 30 db 16 filléres levélbélyeget és a télikabátjának zsebében egy acélfűrész találtam.

Megtaláltam később a pénztárcáját is, amelyben 15—20 pengő pénz és 4 darab ezüstkorona volt. Az örsre kísértem, honnan az örsparancsnokom átküldött a község-házára. A község-házánál történt kikérdezés során beismert a biai és pátyi örskörletekben elkövetett 20—22 rendbeli betörést. Vallomását feltűnő nagy készséggel tette meg, annyira, hogy már magam is gyanút fogtam, hogy nem ő követte el a régebbi betöréseket s ezeket csak valami előttem ismeretlen okból vállalja.

Felszólításomra elbeszélte részletesen az összes lopások mikénti végrehajtását, láttam, hogy igazat mond.

Feltűnő vallomási készsége nem volt előttem érthető és kezdtem latolgatni, milyen tényezők lehetnek azok, amelyek erre készíthetnek: jobb bánásmódban való részvétel, ez nem, mert nem volt rossz dolga. Hamarabb akar megszabadulni, mert attól fél, hogy több is kiderül? Ez már inkább.

Mikor az elzálogosított vásznakról kérdeztem, előadta, hogy azokat Ausztriából csempészte. Tekintve, hogy minden kényszer nélkül újabb büntetendő cselekményt ismert be (csempészet), behatóan kezdtem a vászonnal foglalkozni.

Hiába volt minden, csak nem jelölt meg más helyet, mint Ausztriát és azt, hogy csempészte.

A biai és pátyi örskörletekben elkövetett lopásokon kívül eddig nem derült ki semmi, dacára annak, hogy igen valószínű volt, hogy több is terheli.

A Bűnügyi Körözések Lapja és a leadott osztályparancsnoksági parancsok nem tartalmaztak Darányi Ferenc nevet. Irattam pár sort a gyanúsítottal. Előkelően hangzó neve mellett igen rossz, kezdetleges írása volt.

A további kikérdezés során előadta, hogy Darányi Ferencnek hívják, 1897. évben született Fülöpszálláson, géplakatos, csak magyarul beszél. Meggyőződésem volt, hogy emberem nem az, akinek mondja magát. Állításaival neve, a bejelentő cédula ellentétet mutatott. Azt mondta, hogy csak magyarul beszél, de viszont Ausztriában járt és ott vásznat vett. Megvizsgáltam ruházatát, de ez semmi támpontot nem nyújtott. Ezután teljesen levetkőztetem felső testét. Tele volt tetoválással; itt most csak azokat írom le, amelyek a nyomozásnál felhasználhatók voltak. „G. F.” betű a karon, 1899 a másik karon, a mellen két bányászkalapács, egy nagy koszorú és alája írva: „Bergmanns Abschied”, továbbá: „Glück Auf”.

Az általa előadott személyi adatokat összehasonlítottam ezen utóbbiakkal és láttam, hogy több ellentét mutatkozik. Ha Darányi Ferencnek hívják, miért van a G. F. tetoválva a karjára? Ha géplakatos, miért van a bányászjeivény? Ha csak magyarul beszél, miért vannak német szavak tetoválva a testére s ha 1897-ben született, miért van 1899 tetoválva a karjára? Ezekre a kérdésekre nem tudott válaszolni. Csakhamar nevet cserélt és felvette a Gassner Ferenc nevet.

Ezen a néven is kerestem a körözések között, de így már másképp festett a dolog. A Dunántúlon elkövetett 36 rendbeli betöréses lopás miatt körözték, körözte továbbá a pécsi rendőrkapitányság, mert a detektívek őrizetéből

megszökött. A kerületi parancsnokság is kereste, mert egy tatai örsbeli járótól nyomozáskor megszökött.

A betörések alkamavai ellopott dolgok értéke a 10.000 pengőt meghaladta. Bravuros szökéseivel nem egy hatósági közeget hozott kellemetlen helyzetbe.

Későbbi vadomása kapcsán elroгатott még egy budapesti kéjnot is, aki mint orgazda és felbujtó szerepelt.

A nyomozás során újpesti lakásán annyi bűnjelet sikerült biztosítani, hogy kocsin kellett azokat elszállítani a rendőrségre. A pestvidéki kir. törvényszék a betörésekkért két és félévi fegyházra ítélte. Többi ügyeit a pécsi törvényszék intézte és négy és félévi szigorított fegyházra ítélte el. Elítélése után, amikor a fogházor kísérte a büntetés kitöltésére, Dombóvárnál összekötött kézzel a robogó vonatból kiugrott oly módon, hogy az ablak üvegein áttörte magát és elmenekült.

Később 8 rendbeli betörés miatt újra elfogták és most büntetését tölti.

Társnőjét héthónapi fogházra ítélték. Sokat gondolkodtam azon, mennyire igaza van annak, aki felállította a tételt, hogy „Keresd a nőt”. Ezt a cikk keretén belül nem akartam kidomborítani, csak annyit jegyzek meg röviden, hogy az indítók itt is a nő volt. Az áldozat gyenge akaraterejű férfi volt, aki csak azért követett el számos bűncselekményt, hogy egy züllött nőnek a hiúságát és birtvágyát kielégítse.

Ezen esetben nem a kimondott anyagiasság vezette a tettet, mert a megszerzett javakból önmagának csak a legszükségesebbet tartotta meg, míg a többit a nőre áldozta, akit a fogházban nőül is akart venni, de az szóba sem állt többé a szerelmes lovaggal.

Egy a sok lélektani tényező közül, amelyek a tettet bűncselekmény elkövetésére ösztönzik.

A nyomozásban résztvett a biai és a pátyi örs összes legénysége, valamint a székesfehérvári és pécsi kerület több járőre. Az elfogásért csendőrkerületi dícsérő okiratot kaptam.

*

Követendő példának tekinthetjük ezt az esetet háromféle szempontból is.

Az első az a szabály, hogy egy hurokra került bűnöző multját mindig alaposan meg kell vizsgálni. Kézenfekvő a feltevés, hogy aki egyszer bűnözött, az valószínűleg már azt megelőzőleg is összeütközésbe kerülhetett a törvénnyel. Igyekeznünk kell összeállítani az úgynevezett bűnlajstromot. Ezzel az eljárással gyakran meglepő eredményeket érhetünk el.

A második tanulság az, hogy a túlkészséges beismerés mindig gyanús, különösen olyan eseteknél, amidőn a beismerés tárgyát valami enyhébb cselekmény képezi. Ilyenkor kutatni kell a beismerés okát. Sokszor előfordult már, hogy bűnözők enyhébb cselekmények beismerésével, sőt koholt vállalásával súlyosabb bűncselekményeket óhajtottak leplezni.

Fentieken kívül rá kell mutatnunk arra a szakértelemre és leleményességre, mellyel a járőr az igazoltatásnál, illetve a személyazonosság tisztázásánál eljár.

A régi világban a katonák részéről a háborúba is elvitt családtagok és szeretők rendbentartására minden ezrednél az ú. n. *Dirnenwaibel* szolgált. Erre a tisztségre az ezredes az ezred megalakulásánál valamely régen szolgáló tapasztalt katonát nevezett ki, aki jól ismerte a tábori élet minden esinját-binját. Mint becsületben megöszült érdemes hadfit, az ezredes a többi katonák figyelmébe ajánlotta, hogy támogassák nehéz hivatalában. A *Dirnenwaibel* szintén kérte bajtársai támogatását. Amely katonának a táborban hozzátartozója volt, az a *Dirnenwaibel*-nek engedelmeskedni tartozott. Hozzátartozója pedig, akár törvényes feleség, akár más, majdnem kivétel nélkül mindenkinck volt.

Lapunk múlt évfolyamának tartalomjegyzékét mai számunkhoz mellékeljük.

A Kormányzó Úr Ö Főméltósága magas dicsérete. A Bánkúton lezajlott udvari vadászat után a Kormányzó Úr Ö Főméltósága a nála jelentkező Schifter Jenő százados szárnyparancsok előtt a következő dicséretet méltóztatott nyilvánítani: „A vadászatot részvett legénység magatartása kitünő volt. A lovak kondíciója kiváló. Óhajom, hogy ez az elismerésem a legénységnek parancsban kiadassék.”

Kinevezések. A Kormányzó Úr Ö Főméltósága magas elhatározásával Juhász István főtanácsnok bírót, a csendőrség felügyelőjének ügyészét állása alól felmenteni és a m. kir. honvéd koronaügyész helyettesévé, míg dr. Wéber György főtanácsnok bírót, a budapesti m. kir. honvédtörvényszék vezetői állása alól való felmentése mellett a m. kir. csendőrség felügyelőjének ügyészévé kinevezni méltóztatott.

A honvédelmi miniszter úr díszpolgársága. Gömbös Gyula honvédelmi miniszter urat közéleti működése elismerésül Rákosliget, Csömör, Zsámbok, Rákoscsaba, Rákoskeresztúr, Vácszentlászló, Nagytarcsa, Isaszeg, Külsőbölcs, Dány, Valkó, Kerepes, Alsó- és Felsőhangony, Szent Simon, Cinkota, Sajóbáony, Sajóecseg, Disznóshorvát, Csuhaálló, Kurityán, Sajólád, Sajópetrics és Bakonycserenye községek képviselőtestülete díszpolgárává választotta.

Eljegyzés. Schönher Ica úrleányt eljegyezte dr. vitéz Pereghy János főhadnagy hadbíró.

Emlékplakettet kapott Szurmay tábornok. Vitéz Uzsoki báró Szurmay Sándor b. t. t., volt honvédelmi miniszter, nyugalmazott gyalogsági tábornokot, 70. születésnapja alkalmából a volt nagykanizsai 20. honvéd- és népfelkelőgyalogezredek tiszti küldöttsége kereste fel és az üdvözlések után emléklakettet nyújtottak át.

Fegyverhasználatok. December 25-én a pomázi örs állományaiba tartozó Héger Tóbiás jv. és Rónai János őrmesterekből állott járőr. Sajni Sándor betöréses lopással gyanúsított 21 éves. pomázi lákos kárposztoságát lakásán bizalmi egyén jelenlétében elfogta. Midőn a járőr Sajni meg akarta bilincselni, az ellenszegült és Héger őrmestert ököllel mellbeütötte, majd újból támadni akart, mire Héger őrm. fegyvert használt és gyanúsítottat jobbcombján szuronnal megszurta. A kivizsgálás folyamatban van. — Nagykálló községben január 1-én leventebált tartottak, melyen az ottani örs állományából Budai András törzsőrmester, Juhos Imre, Béres János őrmesterek és Mosolygó György csendőr szolgálaton kívül megjelentek. Éjfél után 2 óra tájban Nankori László nagykállói lakos több odavaló társával sértegetni kezdte Mosolygó csendőrt. A csendőr rendreutasította a sértegetőt, mire az mintegy 30—40 társával együtt székeket ragadott és megtámadta az ajtóban álló csendőröket. A csendőrök kardot rántottak és azzal védekeztek a támadók ellen. Napkori László, Sörös János és Szűcs István a fején 10—14 napig gyógyuló sérülést szenvedett. A csendőrök közül csak Budai törzsőrmester sérült meg könnyebben. A kivizsgálás folyamatban van.

Hogy fest az általános lefegyverezés számokban. A Páris környéki békék a legyőzött államokat, köztük Magyarországot, lefegyverezték és védtelenné tették. Ugyanezekben a békeszerződésekben azonban a győztes államok is kötelezték magukat arra, hogy a lefegyverezés terén követni fogják a legyőzötteket. Köztudomású, hogy ez írott malaszt maradt. Németországnak a versaillesi békeszerződés csupán 100.000 fő zsoldos hadsereg tartását engedélyezte, ezt is megfosztva minden modern fegyvertől és harceszköztől (harckocsi, nehéz tüzérség, repülőgépek stb.). Ha a német határt 10 km-es szakaszokra osztanánk fel, úgy a német véderő egy ilyen szakaszt csupán 243 emberrel és két golyószóróval

tudna megszállni. Géppuska és ágyú már nem jutna minden szakaszra. A francia hadseregből ezzel a gyenge erővel szemben a német-francia határ minden 10 km-es szakaszára 41 harckocsi, 318 golyószóró, 258 géppuska, 69.122 ember, 3 légharító ágyú, 23 könnyű, 25 nehéz löveg és 36 repülőgép jut. A Németországgal határos többi győző államok közül a belga hadsereg 14 harckocsit, 187 golyószórót, 75 géppuskát, 38.431 embert, 3 légharító ágyút, 38 könnyű, 17 nehéz löveget, 15 repülőgépet; Lengyelország egy harckocsit, 32 golyószórót, 22 géppuskát, 11.188 embert, 7 könnyű, 2 nehéz löveget, 5 repülőgépet; Cseh-Szlovákia pedig 33 golyószórót, 11 géppuskát, 8506 embert, 5 könnyű, 2 nehéz löveget és 3 repülőgépet — tudna a Németországgal közös határának minden 10 km-es szakaszában felállítani. Köztudomású, hogy a saját véderőnk és szomszédaink hadereje között hasonló aránytalanság mutatkozik.

Óriási légi csatahajókat épített Anglia. Az angol légügyi minisztérium óriási légi csatahajókat épített s a különböző kísérleti típusok előnyeit az egymásközi versenyekben igyekeznek megállapítani. Az egyik újabb modell, mely hárommotoros, sokkal nagyobb az eddig épített Supermarine-Napier óriásrepülőgépnél. Egy másik, egy Blackburn Rolls-Royce monoplán. Ezenkívül több óriási kétfedelű gépet építettek teljesen fémből. Az elérendő cél egy teljesen önálló egységet képező óriási repülőgép építése, étteremmel, kabinokkal s mellékkelhelyiségekkel, melyekben a személyzet éppúgy állandóan lakhatna, mint a tengerészek hadihajóikon.

Torpedórombolók — részletfizetésre. A philadelphiai haditengerészeti kikötőben tizenkilenc kiselezett torpedórombolót adnak el január 10-én készpénz ellenében, esetleg részletfizetésre. Részletfizetés esetén a vételár 20 százalékát kell letétbe helyezni s a vevőnek kötelezettséget kell vállalnia, hogy a hajókat nem fogja szeszesitalok szállítására használni. A torpedórombolók 1918—19-ben épültek, vízkiszorításuk 1027 tonna, hosszúságuk 314 láb, gyorsaságuk 35 tengeri csomó.

Vitéz Rózsás József ny. szds.: „Katonai írásmód, ügyvitel és szónoklat” című könyvére, amelyet múlt számunk „Könyvismertetés” rovatában részletesen ismertettünk, újra felhívjuk olvasóink szíves figyelmét. Mindazoknak, akik a munka első részét, a „Magyarosan katonásan” című kiadványt megvették, okvetlenül szükségük van a második részre is, amely nélkül az első rész nem teljes. Nem hisszük, hogy lenne terület, amelynek annyit kellene írásbeli munkákkal foglalkoznia, mint — sajnos — éppen a csendőrségnek; az olyan jó iránytannak tehát, amilyen a vitéz Rózsás ny. százados munkája, mindenki jó hasznát veszi, mert nincsen olyan csendőr vagy parancsnok, legyen ő egyébként még olyan gyakorlott is, aki néha fenn ne akadna olyan kérdéseken, amelyekben ez az iránytan azonnal tájékozást nyújt. A szerzőt olvasóink a Csendőrségi Lapok hasábjairól jól ismerik s nincs kétségünk az iránt, hogy a csendőrség körében ez a valóban hasznos és értékes munkája is hamarosan népszerűvé válik.

A „Zapfenstreich” eredete. A budapesti rádióban Szilveszter este rendkívül érdekes előadást tartott vitéz Berkó István ezredes „Zenés takarodó” címmel. Előadásában többek között megmagyarázta a Zapfenstreich szó eredetét. Szerinte még a közös ármádia idejében este 9 órakor, amikor a kürtös a takarodót fújta, a kantinokban beszüntették az italozást, a századparancsnokok pedig megjelölték a hordón, hogy meddig van benne a bor és másnapig nem volt szabad a borból fogyasztani, vagyis takarodó után tilos volt már az italozás. „A csapolás vonala”. Berkó ezredes szerint, magyaráz a Zapfenstreich, abból indulva ki, hogy Zapfen az csap, Streich pedig vonal. Másik verzió szerint a Zapfenstreich elnevezés a copffal áll összefüggésben. A 19. század elejéig a katonaság copfot viselt. A copfot a tisztek selyemszalagokkal fonták össze, míg a közkatonák üstöküket egy kis tokban hordták, melynek németül „Zapfen” volt a neve. Lefekvés előtt a copfot meg kellett kenni (németül streichen) és kifésülni, mely kötelező műveletre dobszó adta meg a jelet. Ezt a műveletet „Zapfenstreichennek” nevezték és innen kapta az arra figyelmeztető dobszó a Zapfenstreich nevet.

Előléptek. A budapesti I. kerületben törzsőrmesterré: Nadas Káhnán, Finta József, Saliga Ferenc, Ragály Pál, Pintér Ferenc, Halász Sándor, Földvár István, Márván József, Székely Ferenc, Verebes Dániel, Csapó Sándor, Süttő István, Bartók Károly, Soós István, Ondréák János, Sági Antal, László Ferenc és Antal József őrmesterek: őrmesterekké: Borsos Lajos, Dóka Sándor, Lévai János, Acs Sándor, Patkós Imre, Gurály János, Miklawicz Bálint, Fekete Ernő.

Burján Béla és Bóti János csendőrök. A szegedi V. kerületben törzsrőmesterré: Török Antal, Csipán Lajos, Kalmár János, Pál István, K. Varga János, Székely Antal, V. Kovács Zsigmond, Török Pál, Kovács Gábor II. és Tomasovszki János őrmesterek; őrmesterré: Bárkányi János, Ludányi György, Garzó Lajos, Boros János, Oláh Pál, Gyura András és Hajdinák Jenő csendőrök. A miskolci VII. kerületben őrmesterré: J. Kiss Sándor csendőr.

Házasságot kötöttek. A budapesti I. kerületben Deák Albert g. tiszthelyettes Fodor Erzsébettel Budapesten, Hegyesi Sándor tiszthelyettes Varga Eszterrel Lajosmizsén, Kovács Károly tiszthelyettes Boda Rozália Erzsébettel Szilhalmon; a szegedi V. kerületben Gulyás Mihály II. őrmester Simon Ilona Juliannával Kiskundorozsmán; a miskolci VII. kerületben Horász József tiszthelyettes Gál Juliannával Cigánd községben.

Őrsparancsnokká kinevezetett a szegedi V. kerületben Trucza János tiszthelyettes a magyarbányai őrsre.

Elhalálozás. A szendrői őrs állományába tartozó Vona László őrmester a budapesti II. számú honvéd- és közrendészeti kórházban f. hó 2-án meghalt.

Öngyilkosság. Németh Mihály I. vaszari őrsbeli őrmester december hó 25-én virradóra szolgálati fegyverrel föbe ötte magát és meghalt.

Helyesbítés. Mult számunkban Vogel Akos ny. ezredes: „A jogos védelem és a tiszt fegyverhasználati joga” című könyvének ismertetésében a könyv árát sajtóhiba folytán 2 pengő 20 fillérben közöltük. Olvasóink szíves tudomására hozzuk, hogy a könyv ára nem 2 pengő 20, hanem kötve 2 pengő 90 fillér.

Magyar Lajost, aki legutóbb a salgótarjáni őrsön teljesített szolgálatot (mezőkeresztesi születésű), kéri sógora: Kerekes Imre villamoskalauz (Sashalom, állami lakótelep, 43. épület, 6. ajtó), hogy címét közölje vele. Vonatkozik ez a kérelem azokra az olvasóinkra is, akik keresőnek tájékoztatást tudnak nyújtani.

Őrsfőzónói állást keres özv. Muhari Mihályné (Budapest, VIII., Sárkány-utca 14. sz., II. em. 37.).

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnomatni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a beküldő megcímzett és bélyeggel ellátott borítékot mellékel. A közleményeket kérjük a papírnak csak az egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel, vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlan kézirattal nem foglalkozunk. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. Névtelen levelekre nem válaszolunk. Kéziratok sorsáról is csak szerkesztői üzenetben adunk választ. Levelet nem írunk, béléveget tehát felesleges beküldeni. Jellegül legcélszerűbb egy kisebb helység nevét, vagy többjegyű számot választani. Ha jelige nincs megjelölve, a kérdező nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr lekszi-kon” rovatban adunk választ. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Csak a m. kir. csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállománvú tagjaitól fogadunk el előfizetést, mástól nem. Az előfizetéseket kérjük pontosan megüjtíteni, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A nekünk szánt pénzküldemé-

Austro Daimler — Puch — Steyr-művek Magyar Kereskedelmi R.-T.

BUDAPEST

A 250-es típusú PUCH motorkerékpár a leghűségesebb utitárs. Utasát soha sem hagyja cserben. Üzemanyagfogyasztással még a leglátványosabb utakon is takarékos. Tiszta üzemanyag használata mellett felülmúlhatatlan örömet szerez vezetőjének. Vezetése roppant egyszerű és kényelmes. Hűségesen tűri a legdurvább bánásmódot is. Teljes megelégedésemet fejezem ki és mindenkinek melegen ajánlom.
Csanádpalota, 1930 november 30.

Öszinte tisztelettel

Halász csendőrőrmester

PUCH motorkerékpárok a legüzembiztosabbak!

Egyszerű a kezelésük és üzemanyagfogyasztásuk a legcsekélyebb, csendőröknek igen kedvező fizetési feltételek. — Érdeklődőknek elküldjük csendőrvevőink listáját, hogy motoraiokról informálódhassanak.

Kérjen még ma ajánlatot!

Gyári fiók: BUDAPEST, VI., LISZT FERENC-TÉR 9. SZ.

nyeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-Krisztinavárosi fiókjának (Budapest, I., Krisztina-körút 141.) 1672. számú csekkszámájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a mi javunkra történt. A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapok kivételével 15—18 óráig találhatók. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyeivel nem foglalkoznak. A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

Motor. 1. A budapesti közlekedési örs felállítására a folyó év tavaszán kerül sor, mihelyt azt a forgalmi és időjárási viszonyok szükségessé, illetve lehetővé teszik. Létszáma előreláthatólag 12 fő lesz. 2. Az árvaszékeknél letétbe helyezett koronaértékű árvapénzek valorizálásáról sohasem volt szó, csupán arra történt intézkedés, hogy az ilyen letétek tulajdonosai segélyben részesülhetnek. Feltétel, hogy a letét már 1918 október 31-én az árvaszék kezelésében volt és hogy azon az árvaszék vásárolt hadikölcsönt. De most már ilyen segélyt sem kaphat, mert a kérvényezés határideje lejárt. Írja meg részletesebben, miről van szó, talán mégis tudunk valami tanácsot adni.

Abauj. 1. El sem tudjuk képzelni, hogyan vetődhetett fel ez a kérdés, annyira természetes, hogy a miskolci lakbér illeti meg. 2. Ha a nyugállományba helyezésétől számított egy éven belül Budapesten telepedett meg s az egy év elmúltával Budapestről vidékre költözött, egyszersmindenkorra a budapesti lakbér illeti meg. 3. Családi pótlékot kap utánuk, arcképes igazolványt azonban nem kaphatnak. Ha a házassággal a házasságon kívül, de még a tényleges szolgálat alatt született gyermek törvényesítése megtörténik, ez alap az özvegyi nyugdíjra.

V. A. th., Kerkaszentmiklós. Határidőn túl érkezett, a pályázaton nem vehetett részt.

Aranyospatak. Olvassa el lapunk 1924. évfolyamában „F. J. tiszthelyettes, Nagyoroszi” jelígre küldött üzenetünket.

L. törm., Nagykanizsa. Legkevesebb előfizetési időtartam félév. Visszamenőlegesen nem tudunk példányokat küldeni, mert mind elfogytak.

M. M. th., Szombathely. A lapot január 1-én már elküldtük, csekklapot is mellékelünk, azzal küldjön be 6 P-t egyévi előfizetésére.

Legény a gáton. Sokan érdeklődnek, hogy a regény mikor jelenik meg könyvalakban. Az érdeklődőknek ezúton üzenjük, hogy valószínűleg ebben az évben s erről olvasóinkat idejében értesíteni fogjuk.

Dr. Sz. F. kir. járásbíró, Battonya. Méltóztassék 10 P-t csekkszámánkra beküldeni. Ebből 2 P a múlt év szeptemberétől az év végéig, a többi a folyó évre szóló előfizetés.

O. J. I. örm., Ostffiasszonyfa. Legutóbbi számunkban megüzentük. A múlt évben összesen 6 P-t küldött be, pontosan az egyévi előfizetés összegét.

Kerületi segédtisztviség, Miskolc. Az 1929. évfolyam 16. és 26. sz. számából egy-egy példányt küldöttünk, a 11. számból nincs egy példányunk sem.

Kajtár törm., Cséppusza. Csekkszámánkra kérjük.

Vittnyédy ny. th., Celldömölk. A címváltozást tudomásul vettük. A múlt évfolyamból kért számokat nem tudjuk elküldeni, elfogytak. Előfizetését folyó év január 1-től számítjuk.

Sümei örs. Az 1926. évfolyam tárgymutatója elfogyott.

Nyugdíj. Riedl Vilmos volt tart. hadnagy címe ismeretlen Dr. B. Gy. Nagyon köszönjük a megtisztelő elismerést, de az előfizetést, őszinte sajnálatunkra, nem fogadhatjuk el, mert az alapszabályunkkal ellenkezik.

Remény. Ki van zárva, hogy felvegyék a rendőrséghez, mert ott is létszámfölösleg van. Kérheti ugyan kihallgatáson, de nem sok jóval biztatjuk. Ha kéri, mindenesetre jelentse meg őszintén az igazi okot s ne igyekezzék egyebet elhítenni az előjáróival.

Alföldi. Köszönjük a jókívánságokat s hasonlókkal viszonozzuk.

Berek. A csendőrség által saját kezdeményezéséből elfogott egyének átvételét nem a tényvázlat fogalmazványában, hanem külön átvételi elismervényen kell elismertetni. Kitűnik ez a Szut. 543. pont 2. bekezdéséből s főleg pedig ennek a bekezdésnek utolsó mondatából, mely szerint az elismervényt a tényvázlat fogalmazványához kell csatolni, vagyis az nem lehet magán a tényvázlaton. Ezt azért rendelte így az utasítás, mert az előbbi gyakorlat szerint, amikor tudniillik az átvételt a tényvázlat fogalmazványán kellett elismertetni, a járőr kényszerítve volt a tényvázlatnak sokszor terjedelmes fogalmazványát is egészen szükségtelenül magával vinni csak azért, hogy a hatóság a néhány soros átvételi elismervényt ráírhasa. Természetes, hogy addig, amíg a járőr a gyanúsítottat bekísérte, az örsön hiányzott a fogalmazvány, ami különösen akkor volt kellemetlen, ha azt éppen fel kellett volna a szárnyparancsnoksághoz terjeszteni. Ha meg az elfogott egyént egyik örs a másiknak adta s úgy adták át a bíróságnak, jó pár napba került, amíg a fogalmazvány visszakerült az eredeti örsére. Mindezt a sok körülményességet el lehet kerülni azzal, hogy a járőr az elfogott egyén átvételét külön elismervényen ismerteti el s azt azután a tényvázlat fogalmazványához csatolja.

55—326. A Szut. 566. pontja értelmében alacsonyabb rendfokozatú egyén magasabb rendfokozatúnak járőrvezetője nem lehet. Örmester tehát nem lehet törzsörmesternek a járőrvezetője és pedig akkor sem, ha az örmester elvégezte is az örsparancsnokképző tanfolyamot, de valamilyen okból nem lépett elő tiszthelyettségé, mert az örsparancsnokképző tanfolyam elvégzése a rendfokozatán nem változtatott. Abban az esetben, ha örmesterrel vezénylik őt szolgálatba, az az örmester a járőrvezető, aki az örsparancsnokképzőt elvégezte, tekintet nélkül arra, hogy egyébként a járőrtársánál rangban idősebb vagy fiatalabb-e?

KÉZIRATOK.

Erdély. Alkalomadtán közöljük.

1888. Átfésülve közölni fogjuk, de csak később.

B. B. szds. Sorrendben jönni fog.

Aranyosgyéresi. Jó téma, jól feldolgozva. Köszönjük, de türelmet kérünk, mert sok a régi kéziratunk.

B. I. törm., Szeged. Elkésve érkezett, így a múltévi 35. számunkban közölt pályázaton nem vehetett részt, a gondolat azonban jó, fel fogjuk használni.

R. F. vkszt. szds. Igen jó, köszönjük.

Öpk., Esztergom. Későn kaptuk a képet s így a január 1-i számunkból kimaradt, a 10-i számban pedig már nem lett volna aktuális. Eltesszük, talán az idén közölni fogjuk, mert a felvétel jó.

Nem, nem, soha! Elcsépelt frázisok, rosszul megírva. Nem közölhető.

Hegedű-Harmonika-Trombiták,

Citera, Tambora, mindenfajta zenekari fa- és lémszivós hangszer. **Harmonikákat** csakis megbízható, é gyártmányokat hozunk forgalomba. **Rakóczy-tárogató** saját találmány. **Óvakodjunk az itteni álgyárosok által fel ajánlott külföldön készült utánzatoktól.** Hibás hangszereket szakszerűen javítunk. **Arjegyzéket ingyen küld az**

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5. (Budán).
Az egyedüli hangszergyár az országban. Több gyár nincs!

Hegedű
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Ómbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művészielen javít, legjobb hurokat készít. Arjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, VII., RAKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

Háború a tengeren.

Írta: **B. BRAUN-VIMMER GYÖZÖ** folyamőr-főkapitány.

(2)

Minden év október 21-én pedig ott lengenek a zászlójelzések az árbocon a nagy tengernagy egész világon ismert utolsó parancsával: „Anglia elvárja, hogy mindenki megteszi kötelességét!”

Az Adrián a Habsburg-Monarchia fiatal hajóraját Tegtthoff vezeti diadalra. „Lissánál győzelemnek kell lenni” hangzik a zászlókkal jelzett parancs és ott győzelem lett, amely friss, zöld babérkoszorút font a piros-fehér-piros fűző köré.

A történelem feljegyzéseit tovább lapozgatva, nem sok változást látunk a középkor óta; ugyanaz a versenyfutás a szüperemáciáért, ugyanaz az érdekhajszka, ugyanazok a törekvések a következő időkben is. A népesség növekedése, valamint az ipar fejlődése következtében Európa politikája különösen a múlt évszázad közepe óta a terjeszkedés lehetőségeit kutatja mindenütt. A telepítésnek és a nyerstermékek beszerzésének megoldott problémája, nemkülönböztetve a kész áruk piacának biztosítása életfeltételei minden nemzet boldogulásának és éppen ezért fáradhatatlan versenyfutásra kényszerít ma is az érvényesülésért, csak úgy, mint azelőtt. Mivel pedig a boldogulásnak eme útja a tengeren át vezet, mindenki a tenger szabadságának lojális alapelvét hangoztatva, kért részt magának a szabad mozgás előnyeiből. A múlt évszázad végén mutatkoztak megint első riasztó jelei annak, hogy a tengert — bár szükség szerint mindenkor az emberiség közös tulajdonában kellene maradnia — egyes becsvágyó nemzetek a közösség kárára csak maguk aknázzák ki. A n vezetesebb világpolitikai események magvát nagyrészt a tengerrel kapcsolatos kérdések képezték. Már amikor Vilmos császár Európa szószékéről egy 50 milliós nemzet nevében azt a kijelentést tette, hogy Németország jövője a tengeren van, páncélosai jelre várva, figyelték a láthatárt, amint a sasfiókok csőrüket és szárnyaikat próbálgatva, figyelik prédára lesve, a magasban ringó erdők koronáit. Amidőn pedig a lázas gazdasági versenyben a tengerért oly súlyos ellentétek alakultak ki, melyeket diplomáciai ravaszsággal elsimítani nem lehetett, gyilkoló pisztolylövések

után eldőrdültek az ágyúk oly ádáz erővel, hogy visszhangjuk Európa antipodusáról verődött vissza.

Előbb a nemzetközi jog legfontosabb alapelvét, a tenger szabadságát emeltem ki. Különleges céllal ez azért történt, mert alapjául szolgál továbbá értekezésünknek is; ezt a gondolatmenetet követve, látom ugyanis legcélrányosabbnak a tengeri haderők harciénykedésének körülményeit megvilágítani. Bármilyen nagy mozgosított hadsereget feltételcünk is, harciénykedésének a térben aránylag többé-kevésbé szűk határok vannak megszabva. A hajóhadat illetően másképpen áll a dolog; tevékenységének színhelye háborúban a szabad, nyílt tenger, amely senkié — tehát közösen mindenkié. Semlegeseknek csak a partok mentén elterülő és a belvizek tekinthetők a háborúban részt nem vevő államok fennhatósági határain belül — egy elavult szabály szerint ágyúlövésnyire. Ellenséges állammal szemben természetesen ez a határ nem akadályozhatja a harceszközök behatását, sőt a tengerrel támadó ellenség mindent el fog követni, hogy azt lehetőleg messzire benn a szárazföldön is éreztesse.

Annak következtében, hogy a hajóhad harcszíntere általában csak a tengerre szorítkozik, harcoló hadsereggel szemben a végeredményes döntés tekintetében hátrányban van. Legyőzni és térdre kényszeríteni egy akaraterős és az igazságáról meggyőződött ellenfél ugyanis csak területi határain belül lehet; ez a tétel csak abban a kivételes esetben áll fenn, ha a tengeri közlekedés a másik fél számára életfeltétel, mert szabad útjának eltorlaszolásával záros határidőn belül úgy kiéheztethető, mint egy körülzárt vár védőrsége volt a rablólovagok idejében.

Ezek szerint a hajóhad kontinentális állammal szemben nem tud olyan eredményekkel fellépni, mint a szárazföldi hadsereg. Az ellenséges tengeri haderőt megsemmisítheti ugyan, elveheti ellenfele kereskedelmi hajóit, bombázhatja annak hadikikötőit, vesztegár alá is veheti vagy másként kárcsíthatja azt, akivel hadban áll, azonban mindez legtöbbnyire még sem lesz elégséges arra, hogy ellenfelét békefeltételeinek elfogadására kényszerítse. Politikailag feszült viszonyok között a békerontóval szemben a multban ugyan nagyon hathatós eszköznek bizonyult, ha egy hajóraj demonstrative megjelent partjain (szegény Törökország sokszor részesült ilyen rákényszerített vendéglátásban), de a főfeltétele az eredményes közbelépésnek ilyenkor mégis csak az, hogy olyan partszerek legyenek ezáltal veszélyeztetve, amelyek a megfélemlítendő félre nézve különös fontossággal bírnak, vagy ahol éppen a főváros, tehát — mint rendszeren lenni szokott — a késedelmeskedő kormány székhelye van a flotta bombázásának kitéve (Lisszabon, Rio de Janeiro).

Igen nagy morális hatást kelt ugyanis és erős idegpróba, farkasszemet nézni a partról egy hacra kész hajórajnak a városra beigazított ágyúival.

A hajóhad feladata harcolni épúgy, mint a hadseregé, de legtöbbnyire nincs abban a helyzetben, hogy a béke zálogait is megszerezhesse magának a harcban. Az államok földrajzi helyzete egymás között és tengeri összeköttetéseknek körülményei irányítják tehát ennek a két különféle fajta haderőnek ténykedését a háborúban. A kontinentális ellenfél leküzdésére az erre felkészült hadsereg egyedül is képes, a tenger által elkülönített ellenséget azonban vízhaderők közreműködése nélkül meg sem közelítheti. Másrészt a hajóhad általában a hadsereg támogatása nélkül csak akkor jut eredményre, ha a tenger felett tényleg uralkodik és olyan ellenféllel van dolga, aki tenger által körülövezett területen él és mint fentebb láttuk, a szabad tengeri közlekedésre rá van utalva.

Ezek a viszonyok döntenek tehát a tekintetben, hogy az állam részére a hadsereg és a hajóhad milyen mérvben fontosak. Kontinentális birodalmakban, főként ha erős és harcedzett szomszédai vannak, hadseregük mindig első helyen fog állani. Bár elismerjük általános szabály szerint a hadsereg fölényét, egy mindenre felkészült flotta kétségtelenül életfeltételt képezheti egy nagyhatalomnak.

A legkézenfekvőbb példája ennek az orosz-japán háborút közvetlenül megelőző helyzet. A felkelő nap 50 milliós sziget-

CSENDŐRSÉGI SZÁLLÍTÓ!

40 év óta fennálló cég, a csendőrség régi elismert bevásárló helye!

MÁRER

egyenruházati intézet
**BUDAPEST, VIII.,
BAROSS-TÉR 9. SZÁM.**
(A koloni pályaudvar orkozási
oldalán) TELEFON: J. 321-78.

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb
strapára, méterje — — — — — 15:20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17. — „
Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18:50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22:50—25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus
kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt 7.60 „

Egyenruhák külön mérték után 3-6 havi hitelle.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

A m. kir. csendőrség tagjai legolcsóbban

vásárolnak posztót, fehérneműt és textiláru

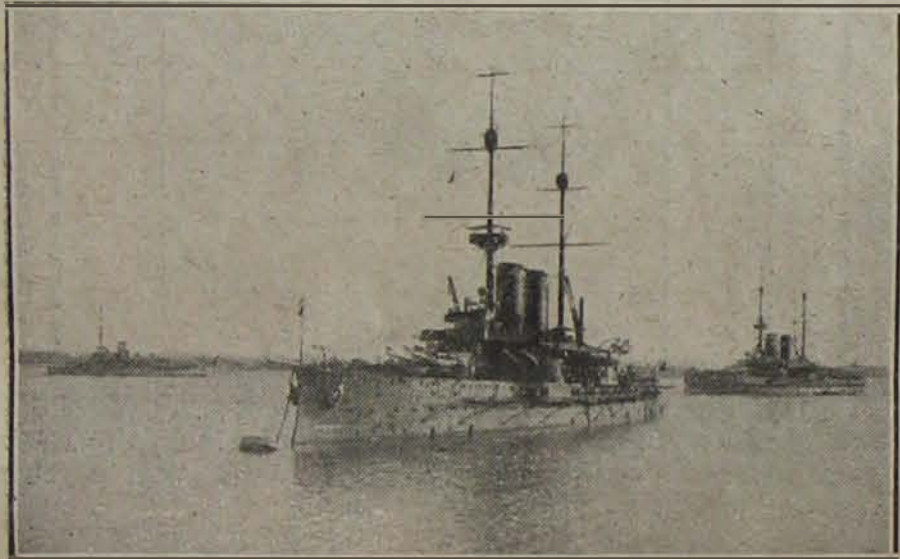
FEKETE JÓZSEF

csendőrségi ruházati szaküzletében Bpest, VII., Károly király-út 5

Kedvező fizetési feltételek. Kérjen költség-
mentes vételkényszer nélkül próbacsomagot!

Kérem
a címre
ügyelni!

országa, a Kelet Angliája, mitsem tehetett az oroszok ellen, mielőtt katonáinak százezreit át nem vitte a tengeren; Oroszország 120 milliós néptömege pedig szintén tehetetlen volt Japánnal szemben, mert a tenger különítette el tőle. Az Óceán volt tehát az az áthidaló elem, melyért a harcnak meg kellett indulnia. A feladat célja világos volt, mert aki a tengert számos bejárataival együtt hatalmában tartja, az minden számítás szerint győzelmesen fog kikerülni a párviadalból. Tehát flotta flotta ellen; itt az Andráskeresztes lobogó, amott az, amely a nap képét viseli. A sorsdöntő kérdés már az első percen fel volt téve: ki a derekasabb tengernagy? Hamar megjött ra a válasz. Ügyesség, gyorsaság, felszerelés, önfegyelmesség, kiképzés és fegyelem tekintetében a japánok messze túlszárnyalták orosz ellenfelüket. De nemcsak ezek a tulajdonságok, a katonai erények, nemcsak a fölényesség döntik el a csaták és a világ sorsát. Különös szerepe van a szerencsének is, amely mindenkor a leghatalmasabb fegyvertárs. Váratlan vihar tépázhatja meg a felkészületlen hajóhadat, véletlen robbanás vagy találat tehet kiszámíthatatlan kárt anyagban, emberben, köd úgy vonhat fátyolt két hajóhad közé, hogy észrevétlenül haladnak el egymás mellett. Sok más véletlen! Az orosz flottán az ügyesség is, a szerencse is hiányzott, végül pedig győztes csak az maradhatott, aki jobban rászolgált a győzelemre. A súlyosan sebesült orosz tengernagy Tsushimánál, miután hajóit a harcban elpusztulni látta, a japán flotta foglya lett. A japán flotta fényesen oldotta meg feladatát. Amit Togo admirális véghezvitt, hogy tudniillik két flottát, melyek mindegyike körülbelül a saját hajórajával egyenlő erőt képviselt, jelentékeny veszteségek nélkül volt képes megsemmi-

Csatahajók kikötőben.

síteni: példátlanul áll a hadtörténelemben. Ha Nelson volt az, aki hazáját a Nyugat uralkodójává tette, úgy teljes joggal mondhatjuk azt is, hogy Kelet uralmába Togo helyezte a felkelő nap országát.

Más vonatkozása van ugyan, de itt megemlíthetem azt is, hogy Anglia flottapolitikájának alapelvét úgy a világháborúban, mint az azt megelőző időben is az a törekvése képezte, hogy erős flottájáról mint világhatalmának tényleg létező (fleet in being) kútfejéről a többi államok állandóan tudomást vegyenek és azzal saját politikájukban számoljanak.

Az előbbiekre visszatérve, ahhoz kétség nem férhet, hogy megbízható haderővel csak az az ország dicsekedhetik, ahol a hadsereg és hajóhad ugyanattól a dicsőségre vágyó szellem-től áthatva és egymást támogatva igyekeznek a közös cél felé. Viribus unitis — nem volt hiába egy hatalmas uralkodó jelmondata majdnem hét évtizeden keresztül. Itt megismételhe-

tem, amit már egy más alkalommal mondtam az olvasónak: a sors kérélehetetlenül komoly tanulságot nyújtott azzal, hogy — amidőn az összetartás megszűntével megkezdődött a felbomlás — sírba szállott éppen az a páncélhajó, amely ezt a nemes jelszót viselte aranybetűkből kirakva, halálra sebzett testén.

III.

A hajóhad vezetése nemcsak a taktika szerint keresztülvihető harcban merül ki, mert másképpen a tengeri hadviselés semmi egyébből sem állana; ellenkezőleg, az még számos egyéb, ha nem is oly sokoldalú tevékenységből, mint a szárazföldi harcászaté, tevődik össze. Amellett, hogy a hadvezetés alapfeltétele, hogy harckész, erő kifejtésre alkalmas haderők létezzenek, magától értetődik, hogy a harc a hadicélok elérésére az egyetlen eszköz. Ezenkívül azonban a hadvezetésnek még számos feladatot kell megoldania — így a haderők felállítását, elosztását és az ellenség felé való irányítását; meg kell határozni az ütközetek idejét és módját és végül meg kell tenni a szükséges intézkedéseket a győzelem kiaknázására vagy pedig a visszavonulásra. Egyszóval, mindent úgy kell elegendezni, hogy a már eleve kitűzött cél, tudniillik az ellenhatás letörése elérhető legyen.

A hajóhadak mozgását a tengeren legáltalában szintén „menetelés”-nek nevezhetjük. A menetelés egy kitűzött cél felé a haderők közvetlen alkalmazása, így teljesen a hadvezetés körébe tartozik és a sztratégia egy eszközének kell tekintenünk, mert végcélja, hogy a haderőket a csatába, tehát sztratégiai feladatukhoz vezesse. Ezt a mozgást mégis vonatkozásban látjuk a taktikával is; mert hogy elő-, illetve hátrvédet alkalmazunk-e, avagy egy zárt tömegben halad-e a menet, továbbá, hogy hírhozó előőrsek vannak-e előretolva, stb., mindez csak arra vonatkozik, hogy milyen módon akarjuk harc esetén a felvonuló haderőket alkalmazni. A menetelést harcközben „evolúció”-nak, vagy felfejlődésnek nevezik és az kimondottan taktikai jelleggel bír.

A hajóhad egységei, természetesen, a készenlétben, de legalább is harcbavonulásuk előtt minden — csupán a kényelemre szolgáló, de hosszabb időn keresztül alig nélkülözhető — felszerelési tárgyukat a kikötőben hagyják vissza. Különösen fontos, hogy az összes tűzveszélyes anyag, amely a hajó biztonságát fokozottabb mértékben veszélyeztetni, idejében a partra helyeztessék. Nélkülözhető fabútortárgyak, ponyvák, takarók, főlöleges festék- és más egyéb zsírtartalmú raktáranyagok és csónakok nagy része is induláskor visszamaradnak. Utóbbiakat illetően az a kényszerhelyzet állhat elő, hogy kellő számú csónak híján az életmentés ütközik nehézségekbe, magában véve ez a szempont azonban csak másodrendű fontossággal bír. Elképzelhető, hogy milyen kényelmetlen és hiányos egy vasból épült lakás a megszokott felszerelése és berendezése nélkül.

Minden egyes harcra felkészült hajóegység, mivel meglepetésekkel kell számolnia, természetesen, összes fegyverzetét azonnali használatra kész állapotban a hozzá való kiszolgáló legénységet pedig kellő számban az előírt helyükön tartja. Ez folytatódólag készülségi szolgálatot jelent a tengeren legalább a hajószemélyzet felével. Kötelékben a hajóegységek minden esetre attól a perctől kezdve, amelyben az ellenséges behatás feltételezhető, biztosított menetben fognak haladni. Ez taktikailag előírt biztonsági védekezése a hajóhadnak, mely abból áll, hogy a hajóhad zöme körül kellő számú könnyű, gyorsjáratú és mozgékony egységek helyezkednek el, melyek a nehéz hajóegységek minden mozdulatát követik és kellő távolságot tartva, legébrebben figyelik a vízfelületet vízalattjárók, az eget a támadó repülők miatt a látóhatárnak részükre kijelölt

A csendőrség legrégebb, legmegbízhatóbb és legolcsóbb bevásárlási helye

8 havi részlet!

TRIBON

ruházati R.-T.

Budapest, VIII., Üllői-út 14.

Női-, férfi-, valamint egyenruha szövetek, bélésárúk, vászon, sifon, zefírek és egyéb vászonárúk, női s férfifehérneműek készen és rendelésre, törülközők, aboroszok, kötött gyermekgarnitúrák, keztük, harisnyák, kész kötött kabátok, függöny és függönykelmék új, gyárilag sterilizált ágylakások és pelyhek, paplanok, mindennemű mosókelnék kaphatók.

Szótagrejtvény.

E szótagokból:

ber, csa, csé, dé, e, el, el, ev, gyész, ha, i, is, ke, kel, la, lá, let, let, ló, má, má, mé, nagy, nu, nyi, rec, rév, szat, te, ten, té, tü, ve, ü

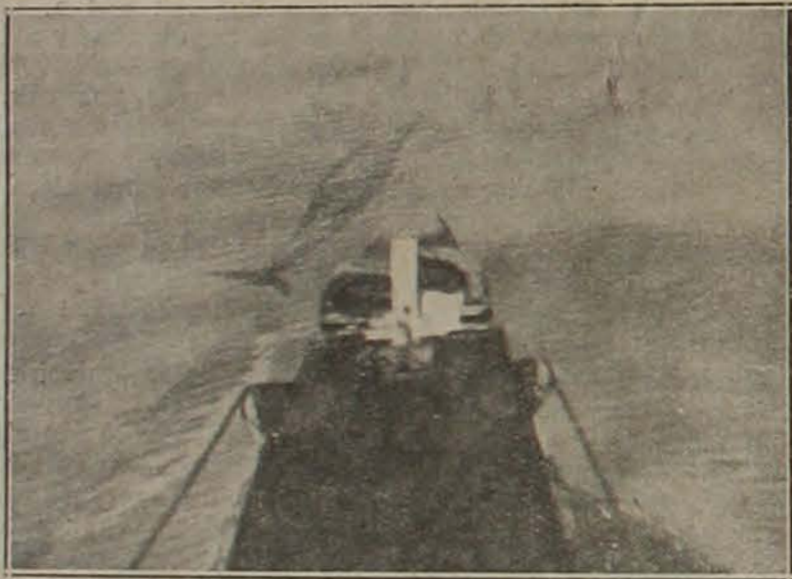
tizenegy olyan szót kell képezni, melyeknek első és utolsó betűi felülről lefelé olvasva egy olyan mondást adnak, melyet még a próbacsendőrnek is ismernie kell. (A „cs” egy betűnek számít.) A szavak jelentése:

1. Ósfoglalkozás. 2. Perdöntő cselekmény a középkorban. 3. Nevezetes szoros. 4. Az olasz király egyik neve. 5. Hirhedt helység. 6. Kuruc vezér. 7. Hipotézis. 8. Takarmány. 9. Igazságügyi szerv. 10. Kártékony féreg. 11. Hímnusz zenéjének a szerzője.

Részlet a cattaroi öbölből.

körszelvényében. Minden vezető tekintettel van arra, hogy a személyzet ébersége egy bizonyos idő múlva csökken, mivel a megerőltetett érzékek teljesítőképessége alábbhagy, ugyanezért a szigorú készenléte csak a szükséges időre korlátozza. A hajókat éjjel, természetesen, úgy kell elsötétíteni, hogy a kifelé szűrődő fény árulójuk ne lehessen. Még arra is szigorúan ügyelni kell, hogy a dohányzásnál fel-fellobbanó gyufaláng se legyen kifelé látható. Sötét éjszakában — és gyakran hihetetlenül sötét éjszakák vannak a tengeren — a legkisebb fénypont is igen nagy távolságra látható. Első időben gyakorlatlan személyzettel a képzelt látomások elég gyakori riadalmakat szoktak okozni; a felszínen úszó legártatlanabb tárgyakat, a habokban játszó delfineket — vagy a sima vízfelületen ringó sirályt is fortélyos vízalatti ellenségnek nézik a kémlelő szemek. A felizgatott képzelet különösen szürkületben befolyásolja az egyént. Mégis a túlbuzgóság kevesebb veszéllyel jár, mint a gondatlanság. „Jobb félni, mint megijedni” — mondja a találó magyar közmondás.

Vízalattjáró naszád delfinek kíséretében.

A biztosított menet legtöbbször már azt az alakzatot mutatja, amelyben a hajóhad a harcot bevezetni kívánja, vagy legalábbis olyan alakzatot képez, amelyből a harcban megkívánt legelőnyösebb harcvonal egyszerű módon alakítható lesz. Előrelátó flottavezetők ezt a multban is figyelembe vették. Nelson Trafalgarnál eleve két sorba állított hajóival közelítette meg a láthatáron feltűnő ellenét; megfontolással a támadást az ellenséges — több, mint öt tengeri mérföld hosszú — harcvonal közepe ellen irányította és ezáltal az első pillanattól kezdve zavart okozott a francia-spanyol hajóhad túlhosszúra nyújtott csatasorában.

(Folytatjuk.)

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: január 31. A legjobb megfejtők között egy szép bőrlevéltárcát sorsolunk ki. Az eredményt a február 10-iki számunkban közöljük.

Megfejtés.

A mult évi 35. számunkban közölt „Pályázat pályázatokra” című feladatunkra a következők küldtek be pályamunkákat:

Nyers László törm. (Kaposvár), Baranyi István törm. (Szeged), Gácsi József őrm. (Biharkeresztes), Majoros Imre csendőr (Tura), Füleki József alhadnagy két pályázattal (Toponár), Bolla őrm. (Putnok), Fritz Jenő próbacsendőr (Nyiregyháza), János Márton gth. (Budapest), Herbák Imre csendőr (Szatmárcseke), Juhász József csendőr (Pocsaj), Molnár József I. csendőr (Vámosgyörk).

Ezek közül a legjobb Nyers László törzsörmeister (Kaposvár) számrejtvénye, amelyet közölni fogunk.

Külön meg kell dícsérni még Baranyi István törzsörmeister és Gácsi József őrmester pályamunkáit, amelyeket alkalomadtán szintén fel fogunk használni.

A fényképezőgépet Nyers László törzsörmeister címére egyidejűen elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

HALÁSZ GYULA úri szabósága és m. kir. egyenruházati és felszerelési intézete
BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. FÉLEMELET.
CSENDŐRSÉGI DOLMANYOK SPECIÁLIS KÉSZÍTŐJE. — Tel.: Aut. 833-39. Alapítási évi: 1915. Ezüstkoszorús mester (Kír. bérapalota)